

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

130

До Голови ОУРБДІ с. Баландики II
" " Колегію ш. Стіван
" " Секретарів і Наглядачів.....

Внаслідок безвідповідального опортуністичного ставлення до буржкозбиральної справи до Вашому
гому графік роботи та розподілу буржкозбиральних робіт, що створює під загрозою пуск цукрокармі у
на чому відповідними організаціями вживати, тоб то 15/IX 33 року.
на 15/IX на складі школи 3870 центнерів та яких вивезти центнерів, а
зноску на 11/IX на складі дрова 872 центнерів, вивезти 133.96 центнерів.
Ця справа буржків передається новим заводівсько, прийняти: одна робота на буржах по кількості
зноску не переводиться. По бригаді охорони буржків на полі організації на дано недостатньо в на-
до що чого з випадки крадіжки буржків.
Дуже бажаємо від Вас покласти край такому ставленню до провідної культури в зоні цукрового
зону школи дослідження роботи та розподілу буржків в інших важливими роботами / обидво, секретарів,
Бодача та осібно с/ба / і добитися до того виконання графіка роботи та розподілу буржків в т.ч.
на 15/IX було в дано пункт цукрового буржа в кількості не менше як вивезено по
ш. Бу. Також добитися негайної ліквідації нецензурів по чистці та охороні буржків.
покласти край робота школи т.ч. недостатньо: вони ліди, що помічається у багатьох колгоспах. Со-
твоя доного навантажіння на підводі кімні не менше як 8 центнерів на шарафну підводу та на кор-
"чу внаслідку 5 центнерів.
На даного цукрокармі покладається цілковита відповідальність секретарів за виконання цього і в
і порушення доводити до відому РБК та НК для притягнення винних до відповідальності.

Одн. відп. Секретар НК / і днась / Голова РБК / Наглядачів / Начальник ш. Бу Кам"яської МТД

З оригіналом в'їдно:

Секретар НК-ні
[Signature]

149

У.С.Р.Р.
 Київська Область
 Районний Виконавчий Комітет № 46601
 Червоноармійських та Селянськ. депутатів Сільрада
 12. Листопада 1933 р.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО ПОСТАВКИ ЗЕРНА ДЕРЖАВІ

Р.п. Ім. Стахіна, Балахніно II сільради

а підстави постанови Ради Народніх Комісарів Союзу РСР та ЦК ВКП(б) від 19 січня 1933 року "Про обов'язкову поставку зерна державі від колгоспів та окремих господарств", постановою Раднаркому УСРР від 26 лютого 1933 р. визначено і Раднарком СРСР ствердив для колгоспів району нижчезазначені норми здавання державі зерна з урожаю 1933 р. з обрахунку кожний гектар визначеного плану посіву ярих і на кожний гектар фактичного посіву озимих культур (в центнерах): порівняно з усіх зернових культур 3,2 центнерів з гектара, в тому числі: з пшениці 2,7 центнерів, з жита 2,4 центнерів, з вівса 1,8 центнерів, з стручкових 1,7 центнерів з гектара.

Із площі за цього, а також до фактичної площі посіву озимих зернових культур у Вашому колгоспі та визначеного від Райвиконкому плану ярого посіву зернових культур 699,13 га, Вашого колгоспу встановлюється тверде зобов'язання, що має силу податку, на здавання державі зернової продукції 3955 центнерів 83 кілограмів.

Три тисячі чотирьохсот п'ятдесят п'ять шість ш/ч
 вісімдесят три кілограмів

Зазначену кількість Ваш колгосп повинен здати такими культурами й в такі строки:

Назва культури	КІЛЬКІСТЬ у ЦЕНТНЕРИ:						
	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Разом
Ого зернових		697,83	865,00	793,00	728,00	372,00	3455,83
Пшениці		393,50	634,00	268,00	-	-	1295,50
Жита		304,33	231,00	-	-	-	535,33
Вівса		-	-	187,00	77,00	-	264,00
Стручкових (бобових)		-	-	338,00	-	-	338,00
Інших зернових (кукурудзи, ячменю, гречки, проса, вилки)		-	-	-	651,00	372,00	1023,00
Ітого - соншника		-	1,35	4,95	2,70	-	9,00

Зобов'язанням Ви повинні злати на Райвиконком пункт (елеватор) Київська область

Зобов'язання Ви відповідаєте згідно з постановою РНК СРСР та ЦК ВКП(б) від 19 січня 1933 року.

Голова Райвиконкому М. М. М. (підпис)

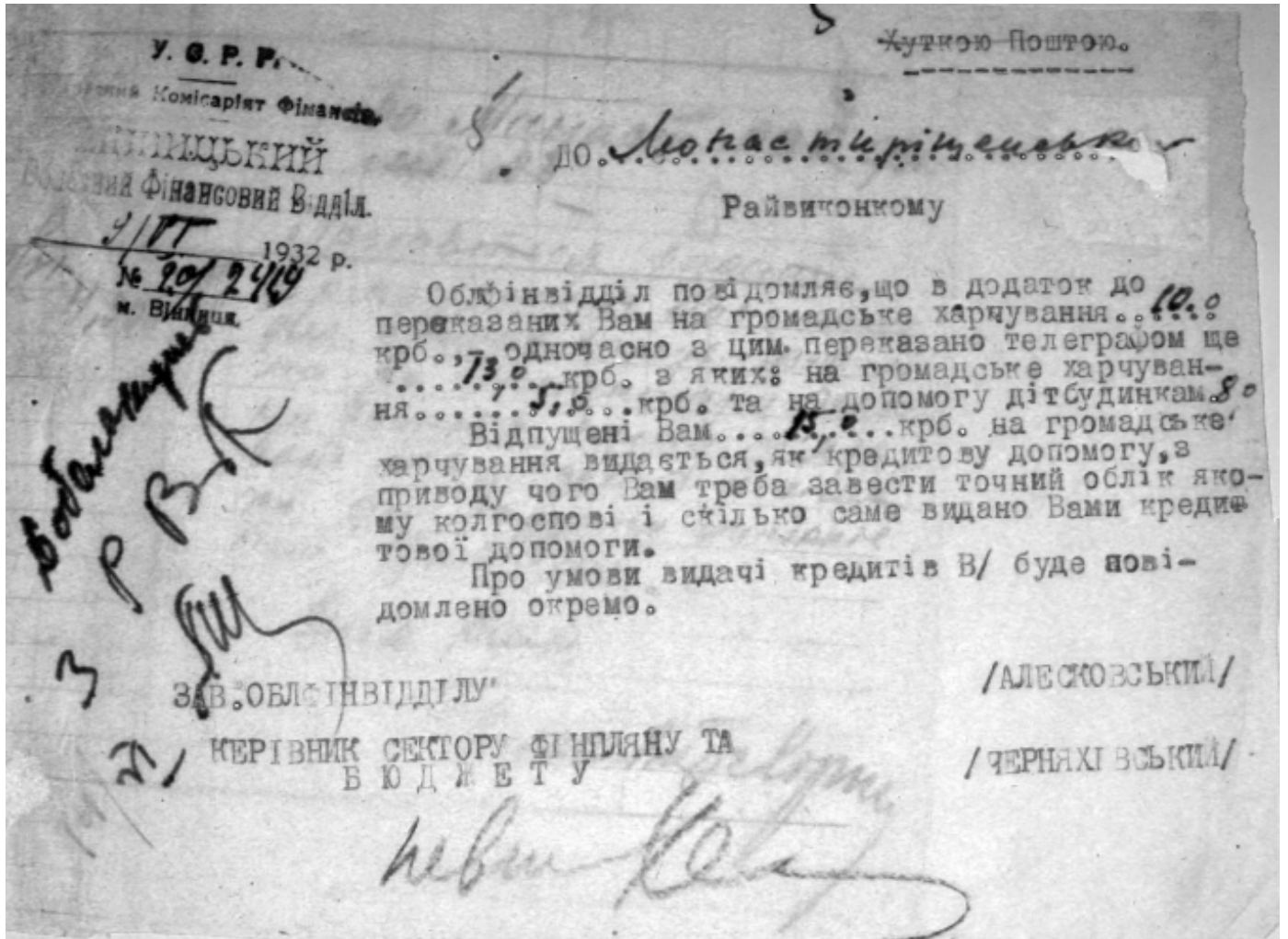
Рай.повноважений Ком. Загот. с.г. продукт при Раді Народніх Комісарів СРСР (підпис)

1932-1933

У. С. Р. Р.
МОНАСТІРИСЬКИЙ
РАЙОНОВИЙ
ЗЕМЕЛЬНИЙ КОДЕКС
РОЗ'ЯСНЕННЯ, СЛІДОВАВАННЯ ТА
ПРОСЛАВЛЕННЯ ДІЯЧІВ
ФІНАНСОВИЙ
14.11.1932
№ 4.306

До Манастир гвїті Адаму

Мені убому надешаємо із
список розподілу Адамів коб
на організацію допомоги дідам
на колгоспах та деяким
Сільрадам. Які проешмо їх
переманувати на їх р-ки і
роздати сестантам
Зав рррр
Букгайбер Коринт

Промова

9 9

Засідання комісії розподілу сум на допомогу дітям навісаним з Облзго. Присутні: Віз Р. В. К. та Лавров, Віз Р. Ф. В. Шаломович, Віз інспектор О. Здріт, Віз Суховерхов Віз Р. Р. С. Висоцький Віз Р. Р. С. І. тов. Бендженко.
Головує Лавров секретар Шаломович.

Рухомі.

1. Розподіл сум 23 тисячі крб на допомогу дітям навісаним з обласної відділу.

Завдання.

1. Суми 23 тисячі крб розподіляти по селах які організовані при колосах, врахувавши до цього дітей єдиносібників в такі села: Гомушів, Сарни, Ритина Кришків, Нове Місто, Халайдово, Ясени. В усіх селах додатково. Усього списку казисади до Д. Галичу Віз Вісломі К. М. Одноразово суми оповідаючи Віз кніб крб казисади їм допомогу зв'язували: що ці гроші вик могли мучити діти на організацію харчування дітям по Вітиселі вказавши к. м. ~~к. м.~~ що Вітиселі к. м. к. м. і в цих суми можна доукази і дітям односторонньо які найбільше потребують допомоги.

Голова засідання Шаломович
Секретар Шаломович

Розподіл

вв. пшениці хліба на записану дитячу колосанинську ро. сім'ю в сім'ї

№	Назва с/са	Назва колосанин	Кількість гити по 3' роки	призначення гити Колосанин 6 кг/д.	призначення гити сім'ї в карт.	Примітка
1	Абрамівка	Рай доо	132	528	-	
2	"	Візьбуху	42	250	-	
3	Антонівка	Н- пашини	45	200	-	
4	Барбури	Хмелна 297	32	200	-	
5	"	Хмелна	32	200	-	
6	Видошанівка	В. Лобинська	73	350	-	
7	Вузька	Пашини	42	180	-	
8	Воклицька	В. пашини	24	220	Пшениця 200г/д	у 80 карт. видано пром.
9	Воронівка	В. п. Ратна	74	300	-	
10	Вотківка	Колосар	63	300	-	
11	Вотківка	Видошан	191	740	-	
12	"	Чапалка	182	700	-	
13	Коршівка	Видошан	61	250	-	
14	"	Добродіт	189	500	-	
15	"	Промисл	85	300	-	
16	"	Н. пашини	42	250	-	
17	Кн. - Кришків	Фрунзе	192	400	200	
18	"	2-й Широк	75	300	-	
19	Котівська	Колосар	197	800	-	
20	Косовиця	Преміоніць	189	750	-	
21	"	Відка	46	200	-	
22	Кн. - Чупорі	Чер. Промисл	56	200	-	
23	Кн. - Видошанівка	Чупорі	67	300	-	
24	Кн. - Ротівка	Преміоніць	68	300	-	
25	"	Чер. Невка	90	360	-	
26	"	Чер. Зірка	42	150	-	
27	Лукашівка	Зиладань	182	700	-	
28	"	Хвощ	158	600	-	
29	"	Видошан	42	300	-	
30	Лешинівка	Колосар	98	400	-	
31	Левківка	Промисл	130	500	-	
32	Лавинка	Колосар	96	300	-	
33	Ледова	Пашини	42	250	-	
34	Н. Мого	Вузька	103	400	250	
35	Новосілка	Колосар	31	200	-	
36	Н. Мого	Ш. Колосанин	95	400	-	
37	Пашини	Преміоніць	120	500	-	
38	Пашини	Графівка	72	300	-	
39	Салки	Косов	45	200	200	
40	"	Н. пашини	22	300	-	
41	"	Пашини	54	300	-	
42	Скошарівка	Ротівка	24	200	-	
43	Терлицька	Сибиряк	24	200	-	
44	Тарнава	Чер. Україна	64	300	-	
45	Тарнава	Недальнічани	145	500	-	
46	Тарнава	Чер. Шид	80	300	-	
47	Укр. Салки	Сибиряк	180	750	-	
48	"	3-й Миколаїв	144	700	-	
49	"	Варшави	20	200	-	
50	Кеймоло	1-ша пашини	40	200	200	
51	Камарівка	Видошан	64	250	-	
52	Шабарівка	Салки	153	600	-	
53	"	Косов	42	200	-	
54	"	Видошан	13	100	-	
55	Шаринська	Видошан	139	500	-	
56	Шаринська	Преміоніць	110	500	-	
57	Салківська	Чер. Шид	80	120	-	
58	"	Кол. Пашини	-	300	-	
59	"	Преміоніць	-	200	-	

№ № за чергою	№ № ордерів	З М І С Т О П Е Р А Ц І І	СУМ
		<p>до всіх країн К-нів та сім'я</p> <p>Обласним комітетом визначено для н/р-шу суми грош допомоги дітям по К-Х і наші ці суми розподілимо на яку вам необхідно взяти найбільшими грошми в Д-банку. Зауважтемо що ці гроші призначені виключно на харчування дітей і витрати на будь які інші потреби суворо забороняємо. Для цього ці гроші треба використати з метою покращення харчів дітям які є в дитсадку. Розатмо що до Комсомольських ясел необхідно буде підібрати дітей одиноких які знаходяться в скрутному стані вихованні зважаючи саме на те які в себе дома не можуть бути забезпечені. Міне сім'яв які зокрема одержать грошову допомогу для дітей одиноких, то необхідно ці суми з'ясувати з Комсомол і витрати для дітей через казенні ясла, неорганізовані невідомо яких ясел на всі, а всім дітям одиноким ^{виробити зв'язь в чергу грошув сиріт і вихов.} крім грошів до ясел К-ну. Це роз зауважтемо що ці гроші вил в Д-банку які необхідно забрати в використанні по н/р-шу казенно. Для вашого К-ну хоча визначено..... Кр. 70 сум..... Кр.</p> <p>Голова Р. В. К. Карасов.</p> <p>Заврагдо <u>Клавський</u></p>	

Акт

1932 року червня 23 дня

Ми підписали підписали Комісія С. Бажурини
 по обліку та облігоданню посівів вантаж
 голова с.т.т. Гвадка Др. Голови зуп. комісії
 Мозура П. Представ. Комісії 277 П. Молдрук
 Ширшик Дришанюк Тр. Склада акта
 зате, що при облігоданні посівів в.
 Колосні ім. "Косіора" С. Бажурини
 виявилися залишки посівів Овідуючі

1	Шейманіси	26 ⁰⁰	ко
2	Вівеа	2 ²⁰	ко
3	Клевер 1932 року	10 ⁰⁰	ко
		Разом посівів	38 ²⁰ ко

Усього складено акта в цих пунктах

Голова с.т.т. Голова упр. комісії 277 П. Ширшик
 Тр. зуп. комісії Ширшик
 Рольник К. П.

До голови нагводи 22
 Чайної Комісії села Килишків.
 Зовонку до Вашого в домі, що по
 Станіонарах в сучасний мент
 знаходиться 75 тварих адноосібників
 що потрібують посиленого харчування
 фому котрих відпускають із сподів
 коону. тільки квасолу. Трохи
 звернути на це релігійну утану
 позаяк вог такого харчування
 швидкого поліпшення стану здоров'я
 не можна сподіватися.
 Зодержуються мінімальній
 норми харчування тварих колл-
 мню ваниються що деяка во-
 логн на продукти, не дивля-
 ться на це голови колосів
 не розу не задовольши, нев-
 кі стів зигно майт вимот.

25/11
 До стационара трансплантаци
 мерзі, щоб відвести мерзі
 зупинити сід зов. стон. протидія
 дати до ший ком. а б...
 Сидрати не адне ден.
 Зник б як організовані ст...
 на вис. ду зупинити та зупинити
 мені потрібно було перевірити
 стани здоров'я. Творити кілька ден.
 Звертаюся до голови стационара
 за прописанням, і до того
 часу ~~не~~ задовільняю.
 При всіх стационарах відкрити
 дітям, котрі невідомо ким
 кинути по одній вагованій
 в копейку. В селі Моктаж Тарма
 член на кері а сам. березовий
 Зван. На всі чуби промай зверну
 зупинити відвідати звідк звоні
 Заріт Зіхмар Занріс

Акт

1933 року литя 1-49 23 година
 селі що нині підтверді згідно боку голова
 Кн. Кришуків с.р. Шинюк В. с.р. а згідно боку
 голова Кн. Кришуків с.р. Шинюк В. с.р. а згідно боку
 Шелюю Петро В. та селі сиріци
 Малетий Андрій склади цього акту про
 нині сиріци. Передано сиріцим безплатно
 цю землю та непрацездатних які нині нині
 обирали в сиріци, презабавля вратам а саме
 Шинюк В. 3.35 та Шинюк В. 3.35 та Шинюк В. 3.35
 Бобовик 1.66 та інших зерновик 18.95 та
 селі сиріци 0.33 та з фактичного поєву озимини
 та зайнятою сиріци зрештою нині сиріци
 нині сиріци в такій розмір
 Шинюк В. 17.93 та Шинюк В. 16.77 та Шинюк В. 10.05 та
 Бобовик 6.13 та інших зерновик 59.76 та
 та селі сиріци 1.15 та разом склади
 сиріци до сиріци 111.18 та
 Куди сиріци да себе сиріци сиріци
 забезпечити нині непрацездатних які
 зайняти в сиріци сиріци сиріци
 Брацо склади цього акту в 33 нині сиріци

Акт
 Шинюк В.
 Шинюк В.
 Шинюк В.

1932-1933

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

Список про придану землю до ко-му фрнзе 20-тб 9
 котрі відбули зсила та Вилучені двори 27/тб по 2/тб 33р

Прізвисько імя та податков.	Всі землі за користуванням													
	Всі землі		земля		земля		Вівеа		Вівеа		землі		Всего	
	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2
Матарець Дмитро	159	509	020	068	025	075	015	045	006	023	092	298	002	007
Барилкох Михайло	148	474	-	-	-	-	020	060	009	034	119	380	002	007
Хоменко Федор	158	505	-	-	-	-	020	060	009	034	124	412	002	007
Шуревіч Федор	148	474	020	068	026	078	011	033	006	023	085	272	002	007
Скрипаченко радян	231	739	031	105	034	102	024	072	011	042	131	418	002	007
Скопенко Степан	156	499	020	068	025	075	015	045	007	027	089	284	002	007
разом	10	32	091	309	110	330	105	315	099	183	645	2064	12	042

Список
 Бросових земель котрі перебувають під ім. 2 Вилучені

Прізвисько імя та податков.	Всі землі за користуванням													
	Всі землі		земля		земля		Вівеа		Вівеа		землі		Всего	
	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2	31/2
1. Доранко Федор	2,31	6,82	026	0,88	0,55	1,05	0,21	0,63	0,09	0,34	1,22	3,92	0,02	0,07
2. Крушинський Федор	2,91	8,03	0,30	1,03	0,48	1,26	0,24	0,72	0,11	0,24	1,44	4,61	0,02	0,07
3. Дубинко Федор	1,06	3,38	0,13	0,44	0,17	0,51	0,11	0,33	0,05	0,29	0,60	1,84	0,02	0,07
4. Скрипаченко Дмитро	1,15	3,68	0,25	0,86	0,15	0,45	0,10	0,30	0,06	0,23	0,59	1,84	0,02	0,07
5. Сайдук Василь Федор	1,58	5,06	0,26	0,82	0,24	0,72	0,15	0,45	0,08	0,30	0,91	2,91	0,02	0,07
6. Крушинський Федор	2,49	7,93	0,15	0,51	0,18	0,54	0,36	1,08	0,15	0,51	1,65	5,27	0,02	0,07
7. - - - - - Федор	2,02	6,46	0,22	0,79	0,36	1,08	0,19	0,57	0,16	0,58	1,15	3,08	0,02	0,07
8. - - - - - Федор	1,60	5,12	0,20	0,68	0,28	0,75	0,18	0,54	0,08	0,50	0,89	2,85	0,02	0,07
9. Сайдук Федор	3,84	12,39	0,98	3,33	0,60	1,80	0,31	0,93	0,15	0,57	1,80	5,66	0,02	0,07
10. Цюга Дмитро Федор	2,52	8,06	0,56	1,70	0,56	1,68	0,19	0,57	0,10	0,38	1,11	3,33	0,02	0,07
11. Шиндлерський Федор	2,02	6,46	0,22	0,78	0,36	1,08	0,19	0,57	0,10	0,38	1,15	3,68	0,02	0,07
12. Крушинський Федор	1,44	4,61	0,20	0,68	0,21	0,63	0,14	0,42	0,08	0,30	0,81	2,58	0,02	0,07
13. Сайдук Федор	2,54	8,15	0,33	1,13	0,53	1,59	0,23	0,69	0,11	0,42	1,34	4,30	0,02	0,07
14. Ротаченко Федор	1,41	4,57	0,20	0,68	0,20	0,60	0,14	0,42	0,05	0,19	0,62	2,02	0,02	0,07
15. Сергієнко Федор	1,67	5,34	0,23	0,78	0,25	0,75	0,14	0,42	0,08	0,30	0,94	3,02	0,02	0,07
16. Коваленко Федор	2,22	7,10	0,41	1,39	0,34	1,02	0,19	0,57	0,10	0,38	1,09	3,47	0,02	0,07

М. Вериткаву

П А М'Я Т І

(Видрукувати) x 8

Для надіждующих товаришів на селі по організації охорони врожаю хліба, цукрових буряків на пні й при збиранні.

- 1/Виділений товариш приїхавши у село ознайомившись за здалегідь з постановою пленуму ЦК КП/б/У та Обкому, з постановою бюро РПС від 29/VI та інструкцією НКЗ від 21/VI і згідно згаданих постанов встановлює в селі охорону та перевіряє їх роботу
- 2/Виявляє чи організовано управління колгоспу по колгоспам, дирекціями радгоспів по радгоспах та сільрадами по одноосібному сектору обіздчиків для охорони врожаю, а де не організовано організує, ставить перед ними їх обов'язки і відповідальність за крадіжки згідно інструкції обіздчики повинні бути організовані по всім колгоспам в кожній бригаді з визначеними участками поля і з прикріпленням до них обіздчиків коней.
- 3/Перевірити організованих, а де немає організувати денних і нічних чергових охоронників на полях та погородах чергових охоронників виділяє кожда бригада з свої дільниці й чергові охоронники знаходяться під контролем бригадира. За пильність чергових, що охороняють скирди і стоги відповідає бригадир.
- 4/Для охорони зерна біля молотарок на току організується дві зміни варткових, які охороняють цілу дробу хліба на току й несуть за це відповідальність.
- 5/Організація охорони обов'язково повинна бути побудована так, щоб кулак, ледар, бродяга, злодій за здалегідь не був допущений на колгоспівські поля на садиби, щоб всякі ходи через поля ~~опашками~~ як стежками, так і нездрвими шляхами було забороною ходити.
- 6/На виконання 5-го пункту обов'язково не гаючи не одні години управи колгоспу з обов'язанні побудувати по бригадних дільницях вишки для дозору на кожній дільниці бригади. До зору якій буде організований замітивши, що біля його дільниці підходить злодій красти хліб дає сигнал черговим вартковим маючи при собі міслівський різок, а чергові варткові, або обіздчики вже реагують на не допущення до крадіжки. Встановити по колгоспах, по радгоспах та одноосібному сектору, як сістемі, що за допущення крадіжок колосків на полях, а також при молотбі в першу чергу несуть відповідальність бригадири, іздрві обіздчики та охоронники.
- 7/Виділений товариш в кожне село крім організації сталевозі охорони в бригадах колгоспів, по радгоспах та одноосібному сектору переводить з ними інструктивну нараду, масово-роз'яснюючу роботу по питанню охорони мобілізуючі для цього всіх працюючих колгоспників та одноосібників у селі застерігаючи про відповідальність перед державою.
- 8/Мобілізуючі маси для охорони, склавши в селі такі умови, щоб організувати справу охорони так, щоб кулак, ледар, злодій, шкідник на кожному місті був фольгований трідащими колгоспниками й одноосібниками, щоб останніх паралізувати вести про них повний облік, заставити їх до трудових процесів вивішувати про них списки на видних місцях в сільраді, в колгоспі.
- 9/Бригадир, черговий вартковий, обіздчик охорони затримавши злодія що доходить до поля й чинить замах на крадіжку хліба, затримує його й передає до відповідної сільради, яка з свого боку вживає законні заходи по зв'язує з робітниками міліції та судовими слідчими бригадами.

Г. Г. Г. *40*

1932-1933

2. 9. 8. 01. 000. 9

10/Широю популяризувати в селі постанову пленуму ЦК КП/б/У про те, що колгоспник який вчинив крадіжку хліба, цукрового буряка, або іншого колгоспівською майна, такий виключається з колгоспу і лишається права на одержання за трудові дні які він виробив.

11/У селі потрібно практикувати при затриманні ледарів, злодіїв бродяг на крадіжках/за здалегідь треба цього не допускати/направляти таких у трудові колони на роботу ведучі про них облік і охорону.

12/По крадіжках в одноосібному секторі, які крадіть із свляіх по діляк та садів, не послаблюючи одинакову і охорони, що й по колгоспах потрібно вести туже саму сувору боротьбу, передаючи одноосібників в окремих випадках до суду за 58 арт. КК

13/Навколо питання охорони потрібно у селі мобілізувати організовані актив: як-то групи сприяння та секції РСІ, групи сприяння Прокуратури та сільські суди вирішуючі окремі дрібні справи про крадіжки, що вчинені в одноосібників сільськими судами, не затримуючі цих справ, а вирішуючі на протязі 3-х діб улаштувати показкові процеси сільських судів.

14/Всі матеріали по стану охорони у селі, всякі запитання, пояснення зосереджуються при районній комісії, при РЗВ куди й треба зветатись.

15/Облік бригадирів, обідчиків, чергових вартових керує Нач. міліції, списки про них вивішуються на видних місцях у сільрадах і колгоспах та радгоспах.

16/За розхлябанність, занеорганізованість, за безвідповідальні ставлення як управ колгоспу, так і сільрад в організації охорони останні несуть сувору відповідальність.

Районна Комісія.

МОНАСТИРИЦЕНСЬКА РАЙОННА ЗАГОТІВКА З/УШ-З село *Медобат* д. Терпінцево
 ГОЛОВІ З/Р. Дільничо у Інспектору та Куцоло у
 Іпоновановому З/з тов.....

Під час збору мірчука по н/ району під загрозою зрива-голодною причиною цього в'являється таємна переробка зерна на ворках, які в су переч н/ неодноразових розп'яджень про вилучення, ще в досі з більшос ти сел н/ р-ну не вилучені, а тому для забезпечення цілковитого такт- сьчасного виконання плану збору мірчука по н/ району- категорично і пропонується З/ під З/ персональну відповідальність вжити нега то всіх заходів, щодо вилучення горента взагалі ліквідації таємної переробки зерна.

Для успішної ліквідації таємної переробки зерна З/ необхідно прятгнути до цієї справи комісію сприяння хлібозаготівляк, колсамол та колгоспників, загострити їх увагу, що таємна переробка зерна є злочин за який винні особи притягати уться до кримінальної відповідальност- ти.

Не пізніше 5-го цього вересня пропонується надіслати ... адресу Монастирищенської Фідії Заготзерно інформацію про стан ліквідацію таємної переробки зерна.-

ГОЛОВА РХК /Ч. ПАСЬКО/
 КЕРУМ РАЙОН. ЗАГОТІВКА "ЗАГОТІВКА" /Ч. ПАСЬКО/
 Р е ф е р е н т /ГОСАМІЩЕНЬКА/

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

У.С.Р.Р.
МОНАСТИРИЩЕНСЬКИЙ
РАЙВИКОНКОМ
16/IX-32 року.
Ч.....

До ВСІХ ГОЛІВ КОЛГОСПІВ, Копія ГО-
ЛОВАМ СІЛБРАД ТА ЗАВШКОЛАМ.
до.....

Подивлячись на неодноразові директиви Партії та Уряду, що до забезпечення вчителів, що обслуговують колгоспи, хлібом, крупою, олією та вочами. Все спостерегаються явища, що деякі колгоспи відмовляються постачати вчителів, мотивуючи тим, що немає намалоченого, а не знають норм видачі. От-же РВК-РКС категорично пропонують Вам видати без будь якої затримки належний паёк вчителям та їх утриманцям, а для безперерйного постачання за постановою Укрколгоспцентру Вам потрібно утворити річний фонд відокремивши його і виділити відповідального чл.: Правління за постачання/призвіще повідомити РКС/. Одноразово з цим РВК пропонує Головам сілбрад одіжувати за видчою продуктів, за фактичною кількістю утриманців. Вразі порушення а кону повідомляти РВК та РКС.

Попереджуємо в останнє, що зрив постачання приведе до зриву загного навчання, постанов Партії Крм та Уряду, за що винних, як Голів колгоспів так і Голів с/р буде негайно притягатись до судової відповідальности.

Паёк слід видавати 1-го числа кожного м-ця/на місяць овочі.... м./Норма ви ача на роб тника муки - 18,5 кл., крупи - 1000 гр., олії 400. на утриманця муки - 6 клгр., крупи - 500 кгр, олії 100 грам., цукор та прокрам буде постачати Райспоживспілка, через т-ва.

До В/ колгоспу прикріпляється робітників та їх утриманців чол. Зав. школи відповідають за фактичну кількість утриманців і сьчасно інформують ВНО про стан постачання.-

ГОЛГОЗА РВК
ГОЛОВА РКС
РАЙПОСТАЧ
ЗАВ.ВНО

/КАРАСЬОВ/
/ДЯЛИЧКО/
/БЕЗПРОЗВАНИ/
/СЕКРЕТАРЬК/

Медведівка. Число 6/8

У С Р Р
 Частищенський Р П К
 10/IX-3 року.
 Ч.....

СЕКРЕТАРІМ ПАРТ.ОСЕРЕДКІВ, УПОВНОВАЖЕНИМ РІП
 ТА ГОЛОВИМ С І Л Ї Р А Д .

... виконання в р-ні основних господарчо-політичних завдань на сьогодні в катастрофічному стані. Осінь сівби повинна була бути на 20 вересня закінчена, а на цей термін виконання становить лише в колгоспах на 46,6% а по одноосібним 28%. Уникає питання - коли ж ми закінчимо сівбу, як будемо такими темпами сівти? З той час коли окремі села "АНТОНІНА і окремі колгоспи "КОЛОС" "БЛЮХЕРА" вже закінчили сівбу, то такі колгоспи як: в.с.с. Н.Місти, П.ОСТІ, Холоїдіві, К.Циберианівці, Цибеліві, Лукашівці, Ц.Греблі, Тарнава, - галузно плентаються в хвості.

Чому так сталося? А тому, що парт.осередки, уповноважені РІП та сільради не виконують директив партії про переключення 70-80% і навіть де особлива загроза 90% тягла на сівбу. В кожному селі не організована справа по використанню корів та бичків на с.с.с. Серед одноосібників вказаних селах ніякої політично масової роботи навколо організації сівби не переводиться.

В справі мобілізації так само. В той час, коли окремі колгоспи в наслідок дійсної більшовицької організації цієї справи вивершили або наближаються до вичершення плнів як: Шарниціль, Князички, Івахни, Сибриха, Попучня, Стрипцяковича, Литичівка, Теолін, Бачкурино і Шабастівка ціла низка колгоспів в таких селах як: Цибулів, Лукашівка, К.Циберианівка, Терлиця, Новосілка, К.Криниця, Л.Міст - зовсім останніх 15 днів хліба не возили. Характерно те, що в цих селах і сівба іде незадовільно, мало користуються повністю іглом і не возуть хліб. Що ж коні роблять? пасуться, виходять на догляд в Лукашівці? А одноосібники за відсутком двох сіл Шарниціль і Чопівської майже не виконують своїх контрактних зобов'язань.

Підготовка до коши та возки буряків й досі незакінчена. А терміни лачно вже всі минули.

Реалізацією позики ніхто не займається. Мобілізацією контів так. Хліба не ганьба для р-ну коли позика по колгоспах реалізована лише на 21%, а по одноосібникам лише на 3%.

Все перелічене вище ставить під загрозу можливість своєчасно упоратися в виконання основних господарчо-політичних завдань і веде до поглиблення цього прориву в якому район опинився в біжучому році.

Це сталося в наслідок того, що керівництво в деяких селах розгубило і навіть скочується в правопротистичне болото, не хоче посягати на виконання окремих завдань, а і досі чергує окремі роботи мовляв "вперед засіємо, а тоді будемо хліб возити, закінчимо з хлібом - тоді будемо пов'язану реалізувати і т.д. Така система роботи мусить призводити до поглиблення проривів.

Стяг в метю ліквідації проривів в справі переведення перелічених господарчо-політичних завдань і організаційно-господарського зміцнення колгоспів - бюро РІП та приезді РІП працює під персональну відповідальність секретарів парт.осередків, уповноважених РІП та голів сільрад перавести в к и т т я н а с т у п н е :

1/. негайно переключити 80-90% тягла на закінчення сівби, забезпечити вичершення такої на 5-20 вересня. Закінчення в термін сівби постріє щільно пов'язати з класом, гарно розроблюючи ґрунт, цим самим досконало підняття врожайності.

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

та Р.В. повинні бути в Раді Виборів відповідного елемента
роботи і забезпечити своїм керівництвом виконання в терміні
нових політично-господарчих завдань до як будуть зняті самі суво-
закони партійного та адміністративного впливу.

СЕКРЕТАР РПК
СОЛОВА Р.В.Н.

Карач
КАРАСЬОВ

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

МАНАСТИРСЬКИЙ Райвиконком

20/9-33 р.

309/8

до голови с/рад сел.

Медового

директивами партії та Уряду переведення м'ясозаготівлі прирівнюється до хлібозаготівлі, між тим стан виконання м'ясозаготівлі по нашому району в катастрофічному стані, з боку с/рад абсолютно ніякої уваги не звертають на таку важливу ділянку роботи, а сталять ся безвідповідально.

Наслідком недооцінювання роботи ми маємо виконання планів м'ясозаготівлі в III кварталі 0,8.

Мається також ряд с/рад, які ще до цього часу не спромоглися розвертати плани м'ясозаготівлі по сільсектору, до сі не довели кукульсько-загонні господарства, ні в кожному селі мається комісія і сприяння по м'ясозаготівлі, не розгорнуто масової роботи, не популяризовано постанову ЦК та СНК про м'ясозаготівлі.

Виконавши з цього РЗК пропонує проробити елідующе:

- 1/ Повести масову роботу колгоспів / колгоспників, бідняків середнього шару села, з метою, аби до 25/IX-33 р. забезпечить не менш як 75% виконання м'ясозаготівель двох кварталів 1933 р.
- 2/ Притягнути до роботи комісії сприяння м'ясозаготівлі та заслуховувати на президії с/р. що декаду, про зроблену ними роботу.
- 3/ Запропонувати колгоспам, аби вони не пізніше як до 25/IX-33 р. виконали 75% свого завдання по м'ясозаготівлі.
- Примусити кулацьких господарств виконати плани м'ясозаготівлі на протязі 24-х годин ві дня одержання цієї директиви.
- 4/ Відповідальність за своєчасне і повне виконання планів м'ясозаготівлі покладається на голову с/ради та голову комісії сприяння м'ясозаготівлі.

Зсі вищезгадані міроприємства зам необхідно провести в життя, на основі цього розгорнувши більшовицькі темпи в боротьбі, до дасть повну можливість виконати плани м'ясозаготівель.

Голова РЗК

/КАРАСОВ/

Зав. Райснабом

/БЕЗІРСЬКАЯ/

МАНАСТИРСЬКИЙ Райвиконком

20/9-33 р.

309/8

до с/ради села

Медового

Цим повідомляється, що заготовка господарче-непридатних коней на м'ясо переводиться після забоявки районною зоотехнічно-ветеринарною комісією. Без цього недопускати заготовки господарче-непридатних коней.

Зав. РЗВ

/ДІДЗІ/

1932-1933

У.С.Р.Р.
 СНАСТРИЩЕНСЬКИЙ
 РАДВИСОНКОМ
 Р 3 В
 9/IX-33 року.
 ч.....

ВСІМ СІЛЬРАДАМ, РАДГОСПАМ, РКС, МТС та цукроварням.

До *Медобавської с/р*

38

Недовиконання плану посіву ц/буряка по н/ району вос-
 ною ц/року, великий відсоток пошкодження та загибелі
 такого від шкідників, бурянів та несвоєчасного обробітку
 що зменшують валову продукцію потрібну для цукрової промисловості та
 одночасно з цим зменшують кормові ресурси /гичку, жом, Малази/, для розвитку
 розвитку скотарства та в колгоспах зменшується оплата трудодня кол-
 госпників та в радгоспах передбачається який розрив промфінплану.
 Ураховуючи вищенаведені негативні чинники в справі бу якості
 ц.р. по н/ району, а тому для ліквідації таких, в основу плану копки
 та возки ц/буряка враховують ц.р. Вам належить звернути увагу на такі
 моменти:

Облік площ до уборки :
 буряка та оприлюднення :
 врожайності :
 ----- :
 I. Всю площу ц/буряка, що є в наявності, як обробляють так і не обробляють, краще виконати та здати на виробництво цукроварні. Милкий буряк виорати плугами вибрати та здати на цукроварню. А тому Вам потрібно перевести обстеження всіх плантацій і дати завдання до виконання копки та вивозки буряка. Списки кількості здачі буряка кожного посівця надіслати до цукроварні до 15/IX-33 р. здавальних книжок.
 Згідно обстеження авторитетної комісії та лабораторного аналізу по взятим пробам буряка на бурякових плантаціях, свідчать за те, що валова врожайність ц/буряка по В/ селу передбачається така в центне рах.

Колгоспу	центнерів
"	"
"	"
Одноосібним господарствам	"
РАЗОМ	"

Зазначена валова продукція ц/буряка є обов'язкова до здачі на цукро-
 варню, а тому в наслідок виконання завдань здачі валової продукції
 цукрового буряка Вам потрібно зробити обстеження до 10-го Вересня ц.р.
 всі плантації да оприлюднити врожайність такого та після цього довести
 завдання по здачі до цукроварень кожному посівцю.

Копка та возка ц/буряка :
 буряка та термін :
 виконання :
 ----- :
 Возку з невчасною сробкою ц/буряка та возка і
 пошкодження такого, що гальмувало нормальному розвитку
 ку такому та дозрівання жакли в тому чергування коп-
 ки ц/буряка не вводити по зрілості такого.
 Копку буряка закінчити терміном до.....
 повністю.

Копку цукрового буряка по 3/ селу потрібно розпочати в такі тер-
 міни по секторах:

Спогади очевидців Голодомору
1932-1933 років.

до березня 2008р.

с. Скаливатка

Бондаренко Софія Макарівна дівоче прізвище Коваленко.

Народилася в с. Скаливатка 27 травня 1923р. Проживає і тепер в селі по вул. П'єтова, 19. Освіта 9 класів.

Наша сім'я була із десяти осіб - бабко-Коваленко Макар Андрійович, мати - Коваленко Оксенька Андріївна, діти: Марія - 1908р.н., Ялена - 1910р.н., Анна - 1913р.н., Катя - 1918р.н., Ялосовата - , Євгенія - , Софія - 1923р.н., Петя - 1929р.н.

У 1929 році почалася комуністична візачія і людей зепсеували в колгосп. Тієї міді і сестре Анни хотіли до колгоспу, а мама і всі ми остальні ні. Забрали в нас корову, коня, воза для створення колгоспу. Я пам'ятаю прийшла із школи і в нас забрали корову, а маме оставили, а вона як кричить мукат, а я кажу: "Нащо ви маме оставили, як воно реве?" У винуватим дого, воно побігло за коровою. У школі моєї подружки робила сестра Тараска, ми прийшли з матерію, воно вона покідне, сестра поклала, щоб ми пішли по возу для школи. Пішли до кришки вона все обплетена хмилем. Коли підійшли, а звізти видшов голий, дудий чоловік із сокирою і біжець за нами кричить: "Сіди" пробіг мене метрів із п'ять і впаав. Не зогнав він нас, а ми дуже злякались.

Бондаренко С.М.

Важко було в ті роки. Приїхали до нас гарбою активісти і забрали останні снопи. З ними був ушовноважаний Креснов то він каже мамі, що я тобі прикрив соломою десять снопів (чи ж шитом, чи з пшеничкою) не наметю, помолотий і дітлем даш. Заберем все, навіть у горшки заледяли.

У мене були вже пухлі ноги, то ми просили його, щоб їдав та вретується. У він поїхав до Бреневку. Тато добре робив ноги, гребі і там робив.

Написав нам, що вчепав пошлеку в ній 8 кг мертвої картоплі. Коли полузали її і відкрили, то вона була пухля, а в ній лежать засмацьовані рукава. В головоку померли дві мої сестри Марія і Катя, тато, як приїхав, то дуже плакав з ними.

Був у селі Клопотенко Василь у ті часи вважався землекопом, розкуркулим його. Забрали карову, коні, цуци все, що було у дворі. Він вийшов у світі пічпероженим з клумечком, а дотка було його при смерті, він сильно плакав і просив, щоб дали попрощатися з нею, але забрали і повезли на Звенигородку.

Ще наметав на Заріччі, так гуток неживавал, було саме крайня жатка і

Там жінки
Молодик із жінкою і брат цього чоловіка. Ці брати змовились і вбили жінку, щоб їсти. Сестра жінки з Торківки (бо та жінка була родом з Торківки) сиділа, сиділа її, що приїде, а вони не їде.

С. М. Фр. /Бондиренко С. М./

У приїшли це сестра до них сама, коли заглянула в вікно, а на столі лежить голова, коси і гребінець. Вона стала кричати, чукати людей і тих братів забрали, білих їм ніхто не бачив. А всі були в школі, як її хоронили у полив'єні місці і в гарнику, те що осталося від неї і ми вийшли забутих. Хоронили людей в основному на цвинтарі, хто як міг і чим міг звозив і малими широкими модами і 2-3 дні пока їм загорнуть.

Одне поле наше було, там це тепер кирпичний завод, були ставидка сали країні біля Юрківки, а третє поле було між звенигородкою, де брали глину для кирпича. А біля хати було 20-30 соток землі. Стільки ввесь разам я не знаю.

Улітати були сприятливі і врожай був, але все згоріло, вивезли. Голод був зроблений штучно. Вважали що, як міг їм любову, мотая вишні і туди добавляли пухок муки пекли і це був усе, як хліб.

Уже у 1933 році діти збирали бурякові кузки в бутимли, хто не збирав більше тому давали кусочок хліба і мамею потиці.

А пошню після корову в однієї жінки за стакан молока. В неї горілі побігли моркву і вирвало одну морквинку, то же вона не дала мені молока і сказала, що є погана цівчина, їди і більше не прижодь. А як почалося наливати зерно, то є карву колосків, прикееу додалу оббираю від остяків і даю їсти маленькому братові Петрові.

С.Бондаренко С.М.

Ну вже, як почали коєнти хліба, то
прикоєнти потраєчу годалу і малолу
на жорнох, ще й жовали ті жорно,
бо як побачеєть активієти придруєть
і поб'ють.

В той час ще й скотина падала і в
одній сім'ї пропала корова віу есбірри
її жботали, але вони її віжкоєли коєду
і наймев. Все сім'я померла, живєєт м-
живєєт одиєт син Федь.

Записано з вуст жителюєи
о. Стеливетка
Бокдаренко Софії Макарівни!
Бонь фодь.

З метою збереження історичної пам'яті про Голодомор 1932-1933р соціалізації цього геноциду організувати с. Буда - Орловецька Демиденко Дмитра Максимовича 1914р. народження.

- 1 Демиденко Дмитро Максимович
- 2 1914 р. 26 жовтня
- 3 с. Буда - Орловецька
4. 4 класи
- 5 свідомство про народження
- 6 с. Буда - Орловецька. Городищенський р.н. Черкаська обл.
- 7 Червона буда, Школа 4 класи
- 8 1929-30р була колективізація у селі, тоді і створили колгосп ім Шевченка.
- 9 Робили спали куркулі пошамми у районі, а із району приїзжали комітети робили нараду у великій, а рано виводили. Куркулі які були у колгосп лишали жити у своїй хаті, а які відмовились вислали на кудамь, зокрема і на членину.
- 10 Сарнацький голова с/ради, Куренко Іван голова колгоспу.
- 11 1932р вступив в колгосп.
- 12 Забирали з колгоспу все. Якщо бодає землі 500 рублів за землю. Якщо немає грошей то втрачували.
- 13 У комору везли із колос, а із комори у Терешини на заготнуват.
- 14 60 соток бідний неавали, якщо невопустити, 30 соток.

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

- 15 Переселилися сім'єю було, морі
тками на Донбас у Кабаровск.
- 16 1933р були ємкові дані. Від комосу
і комосу морі масово вимирали.
- 17 Левогду, комосу, цвіт іу шени
мистя шени і шени.
- 18 Від комосу 1932-1933р. морі
вимирали головк по 10 удель.
- 19 Все вивозили у район.
- 20 У заманду по кукуруду, на Ірзми
у пікарно /мінами на комосу, коричини,
- 21 Ні не комосу,
- 22 Да

Опитувано провимо. Солкова
Наїталє Трохимівна бібліотекар
с. Буда-Орнєвська.

Анкета опитування очевидців
голодомору 1932-1933 р.р.

1. Прізвище, ім'я та по батькові
Лисенко Тамара Артемовна
2. Дата, місце народження
14.12.1914 р. с. Старосілля
3. Де перебував під час голодомору?
в с. Старосілля Городищенського р-ну.
4. Освіта.
2 кл.
5. Чи був у вас наспом на час голодомору?
Не було.
6. Назва, розмір, розташування села
с. Старосілля, розташоване на березі
р. Вільшанка. Віддало до районного центру
м. Городище - 20 км.
7. Чи була в селі церква, школа?
Була церква і 7-класна школа.
8. Коли почалася колективізація в селі?
Коли було створено колгосп?
Колективізація розпочалася в 1929р, було
створено колективне господарство "Своє праце".
Колгосп створений у 1929р.
9. В якій формі проводилося розкуркулення
у вашому селі?
Активістами, так звана "Червона мітла"
ходила по дворах, силою забирали все
нажите.

- а саме ж зажиттєві родин вивозили у Буда - Орловецькі яри.
10. Хто був головою колгоспу?
Під час голодовки головою був Турчула,
а потім Марченко Дмитро.
11. Чи вступили Ви до колгоспу? Коли?
Відразу по його створенні.
12. Які були норми здачі с/г продукції?
Які були норми те пам'ятаю, але знаю
що забирали все, що предбали люди.
13. Чи був у Вашому селі пункт хлібозаготівлі?
Все відбрали у селі звозили на колгоспну
камеру, а потім вивозили в район.
14. Які були присадибні ділянки?
Діляки, але не великі в розмірі 0,20 - 0,40 га.
15. Чи відбувалося переселення селян?
Якщо це можна назвати переселенням -
то вивозили найбідніші родини, навіть
на "Саловки".
16. Які були кліматичні умови?
Засухи не пам'ятаю? Звичайні.
17. Як виживали під час голоду?
В колгоспі на роботі на обід видавали
"замшурку", а додому давали по 100 гр
чи то крупи, а чи борошна.
Були створені димячі садочки, де
перебували діти колгоспників.
Крім того багато вживали сушеного помаранча
місте м'яси (але додавали до мучних виробів),
вживали цибулю, леверду.

18. Скільки людей померло від гас голоду?
 Померло багато, в основному ми,
 хто не встигав до колоску, кого
 було розкуркулено.
19. Куди подався хліб?
 Хліб із села був вивезений.
20. Чи ходив хтось із села по хліб?
 У якої людини та село?
 Їздили на Кавказ, на Донбас
 міняли полотна на зерно.
21. Чи приходили до Вашого села за хлібом?
 Багато приходило із Яснозілля, бо там
 дуже померли від голоду.
22. Чи згодні Ви на здачу у архів чи
 публікацію цих даних.
 Згодна.

Опитування проведено
 іменами Надія Григорівна
 Сіаросіна

1. Русин Василь Григорович
2. 17 квітня 1923 р. с. В'язівка
3. Перебував у селі В'язівка, ходив у школу в 3 клас
4. 7 класів.
5. Паспортів ні в кого не було.
6. В'язівка, населення було приблизно 10 тис. гол.
7. У селі було 2 церкви і 2 школи
8. Колективізація почалася 1929 р. Тоді ж було створено колгосп.
9. Фотурки були рідкі. У нього була пара чорних, жовта, чорна, синя, найбільш не було. 5 сімей. Зовсім не з хати у його селі. Діти вислали. Вони перетягли до сімей і жили в сім'ях. Діти утік з селом і жив з бабусею в селі.
10. Головою колгоспу був Матвій Ладушев Федір Клементович.
11. Були в колгоспі сфари.
12. Молоко, м'ясо, крашанки. М'ясо 40 кг. Діти кели - тримають цю. За цю срібну полатку брали. Сто крашанок. Крім алени беруть по полатки. Діти ринки і забирали цю срібну, а з району приїхав розділяти, що не платити, а алени приїхав, розіслав полатки, щоб не платити було зовсім, що платили полатки.
13. Хліб виворили м'ясо в торгівницю.
14. По 0,50 за, а в нас було 0,60 за. (на 2 харятки).
15. Переселили село на село. Все вислали з села багатьма дітьми. Тоді приїхав "горний ворон" і задрив

16. Мелешини ушли з села нормальні. Усі дуб, свині та інші, півдюжи і свині.
17. Чухраш меше з зерном. Жався хрону так, що рота з м'яса по в ів. Сестра ^{мать} меше у канітареву, п'яток дуб шкаником, прикуше м'ясо і хедоні, та та в'ядувалі д'як, со соно вилі жавал. Жаврали з'ясе со зерном, гансе м'якшам з картоп'ю, квасом, по зерн'ю м'якшам шкаником. Мамі заховалі у лем м'якшам квасом і у жаврали. А поділе, щоб м'якшам по зерн'ю розпалі квасом м'якшам по солу, солоні та та, шаврали і їм. Та бурканив'ю Соловей'стрим'ю однім д'як і їм.
18. У нас в селі похор бачко. А бачам по селі жав м'якшам виліро. В коней селі хтось м'якшам
19. Жаврали в порожнечу, а самі вези со росіт.
20. Ніхто м'якшам, вед'юм селі. І дуб м'якшам і жав теж з м'якшам. А по м'якшам по селі со с'якшам по селі по с'якшам, м'якшам і їм. Д'якшам вед'юм жав м'якшам
21. м'якшам. Д'якшам, а д'якшам прикуше жав м'якшам і жаврали м'якшам. По м'якшам у тракторію от'якшам прикуше жав м'якшам. А по м'якшам по селі м'якшам Тершамі, по виліро д'якшам, та та д'якшам, що жаврали с'якшам, а та с'якшам д'якшам жаврали.
22. жаврали по що м'якшам
23. жаврали. Опитування провадила Лідія Іванівна

Я, Поповиц Тарасовіч
Тавліва 1925р.ч с. Залізничка
в. Питова, 28

Дано відомості про мешків с. Залізничка,
їхні номери вуг колоду 1932 ÷ 1933рр

1. Поповиц Терентій Петрович
2. Поповиц Маріон Петрович
3. Поповиц Нетанка Корніївна
4. Шмак Ілар Корніївна
5. Поповиц Олександр Терентійович
6. Поповиц Поліна Терентійівна
7. Поповиц Петро Терентійович
8. Цимбаленко Марія Іванівна
9. Цимбаленко Іван Сидорович
10. Онуфрієнко Петро Іванович
11. Онуфрієнко Анастасія Іванівна
12. Онуфрієнко Катерина Іванівна

Поповиц

с. Залізничка
селищний голова

А.О. Поповиц

Свідчення мешельки с Подільки
 Манурилової - Туменної Торини Ячморієв,
 1927 р. як особисто пам'ятає голодо-
 мор 1932-1933 років.
 Моя мама Манурилова Ірина Федор
 мів дачка Манурилових Ячморієв
 працювала працювала в колгосп
 "Будововеть" працювала різнороботами.
 працювала на хуторі "Саміт" - як
 працювала з 12 інших будинок, а відно-
 симо до с. Поділька. Сім'я складала-
 ся з 4 дітей і батьків. Під час
 голодування ніхто не помер, дякуючи
 старшому брату Льві, який працював
 на Кавказі і переїхав кожного міся-
 ця поспішати з м'ясом. В колгосп
 варили обід для працюючих, який
 роздавали людям, і вони могли ввечері
 сісти з родиною на їдї оставле-
 ми для своїх дітей. На хуторі
 в сім'ї Черуриної Антоні померла
 дівчинка Тося. Решта людей усі
 вижили.

З моїх слів написано правильно.
 Туменна
 Сіласький голова с. Т. Ячморієв

Свідчення

Світко Паматки Матвіївна
(Спільніженко)

записала Павленко Ліна

У нашому селі замало свідків голодомору. Свідком голоду була Світко Паматка Матвіївна (за рахунок вона на голові голому приїзду Спільніженко). Нам вона розповідала про перетяті часи, то плакала. Не забути її тих жахливих сторінок життя: „Було, дитино, вродило. У селі їли локш, мистя з винограду, кропиву жалку, варили з акації чвіт. А бубали й такі, що так їли, не варивши. Салі не було зовсім, а так хотілося хоч грошину, хоч на зупку спробувати, а то все й забули, яка вона. Одного разу приїжділа до нас з мамою і братом, тітка - Катя Лаутка: „... кровова здохла! Вірять сокиру і пішли рубати м'ясо.“ У людей дуже пухли руки, ноги - все тіло. Не раз виходила з хати надвір і бачу: стоїть спухла людина, на рин обперта. Я до неї, а вона вже не жива. Був у мене брат - Світко Петро Матвійович, який помер у сім'ї. Наступного дня поховали його не на цвинтарі, а вдома: у лісі, яку викопали в погребі. Можливо, Петро б і не помер, якби на з'їв зайця чи кроля. А то він десь зловив тваринку і захав їсти, не одержавши і не оджмативши. Саме це і спричинило смерть. Нам ж уже виїхали в поле сіяти кукурудзу, то нам давали в черпаку затерушки, яка складалася з води і кропиви. Ліни де-не-де плавала затерушка...

Ліна Павленко
с. Новоселиця
Спільніженко Ліна
Матвіївна затверджую
Світко Паматка

Світко

Ліна Павленко Т. В. Сторож

Свідчення москаленка Татни Федорівни, 13.02.1922 р.н.
жителями с. Новосиньки Катеринопільського району Черкаської області

Сім'ї пухли, вишрапи. Жінка, цуїрка, було їх 7-миєро,
в одні реми померло п'ятеро, Харина на роботу, була
ваїтка, а меншій хлопчик Ваня мав маму і
все прошив пайку, так і помер на каїкських на шматку.

Тасимох Сучен був швидко багатий, господар,
вешка паїтка - 30 вешків. Вишрапи з хати, все
забрали. Був син - кашка, а всього - 7 дітей. Він помер,
коли було приблизно 50 років влітку 1933 року. Його
жінка ^{Тасена} також померла. Марія - дочка - \approx 20 років
Василь \approx 18 років, (Марфа жінка мила). Василь мав
горбатий - помер у 9 років.

Тасименко Серій - братами по творим за те,
що багаті були. Вишрапи вишрапи з хати. Діти -
Жинка, Сеся - вишрапи, бо Роман - старший син - був
реш на заробітках. Двоє дітей, коли вишрапи з хати,
пообморозували потки. Сім'я Татни Федорівни приїхала
уно сім'ю. Їх пересмірзували, як таких, що ропаналатов куркуман.
У колорі Москаленів ^{море} ^{жосени} і жу, а потім потрохи брали.

Молов'я ^{море} ^{вотини} - Кієвського Микити за те, що
висонував ^{чому} картоплю голоду. Його брат Давид помер
з голоду ^{даними} приблизно 43 роки, Микити - 45 років).
Заминились жінка та троє дітей, тито рано
попало, ця жінка насушила ^{цукрів-пироги} зерен, спекла хліба і
всім мамі (нає багато було) ^{цукрів-пирогів} в'ївша, хоч самими
нічого їсти було. Зранили маварина Бориса, пштенку
родана. Її ^{її} ^{її} ^{її} був швидко кметузиць (але равав
її трохи карток).

З сім'ї Ураженків старші працювали в колосці
орні вишрапи на кларовиці, жінки - роки (Соломія, Леонід, їх син - Жиня
У Москаленка Павла була вешка сім'я. Варали
в колористаму корову, харейка приїхала, жидити.
Лавіові ^{сидорівну} було \approx 45 років, дочка Дуня - померла пухла, тілки
нараривши рибетко (\approx 18 років), син стюпа, 1922 р.н., Саша -
тітка жидана її в колористе і жінка (1923 р.н., було 10
років), Палафя (1924 р.н.), осталих жині - Маря, Ярина, і
дружина - Тороска. Сім'я працювала в колосці, Павло
був дуже гарний старий, майстер на всі руки.
На сру жінка Аота Мелане, то її тітка жінка.

Мотаденко

Свідчення Терпичної (Ходиченка - дівоке прізвище)
 Жили Жітви, №8. 01.03.1928 р.

Батьки обоє родом з Новоселими: батька, Ходиченки
 Тива Іванович, 1905 р.н., забрали вночі і звістки не
 мали. Діусь мав коні, вози, тому їх «розкуркушили».
 Діда вимагали з капи, але в нього був коні в Катерино-
 полі, то й прихистив їх, але руде цей коні змушався з
 них: обратав, їжу відбирав. Мама часто набіривалась в
 Новоселицю: набирала буряків і тітка радима, щоб у дядька
 брата) для борючу. Але коні той не давав їсти борючу.
 Мама потамілась на коні у сім'яду, а вони
 навели маю.

Тимом вони повернулись на Бондарку. Вирости там
 майоран. Було там 150 дітей (5 немчок). Варили рау
 на роботу їсти, рау равали їсти, а решту дня вони
 паслися на споринні. Дітей грудних кормили
 на коні (там, де мати) також рау на дель (дітей
 виковатомки викосили на коні, бо матері не
 дорвалими їти до рибарка). Братик вмер вр того,
 що їв споринні (попих від галору). Скарав матері:
 «Буру вмерави, бо мимечен галорні», - вмер на
 руках матері. Мати виконала мму, закутала
 хлопчика у материнку і поховала сама.

Хаш почалося наливатися жито, то млину їти,
 добилими мору, та й некиш що-небудь.

Все в 1934 році мама заробила грошино і з поросел,
 стало трохи легше. Поратки були зраровенні.

Дідуся з сирної прихорав і прошив, щоб мати сирна і йому братика,
 бо в нього з дітей вмерло.

В Новоселиці в Талерову номер діусев!
 Мору Віліїєн Іванович, приблизно в 50 років;

грушні діусь, Понамаринко Іван (материн діусев)

Друге свідчення і. Новоселице
 Терпичної Жили Жітви
 Завважено сільський голова

Терпично
 Г. В. Сиромо

Я, Туптієвко Анастасія
 Несвідомо 1914 року порохом,
 нашією село Вербовацьке нашією
 мішані фамілії, що в році голодо-
 мору 1932-1933 рр. люди вимерли
 цілим селом;
 Іди на нашіє вулиці прошевали
 селом, де було двох дівчат і всі вони
 померли (Кудеренно Аннієвн, Кудеренно
 Мандря, Кудеренно Марія).
 До цієї же вулиці, були ще інші померли
 як всі селом це (Комушено Дмитро, Комуше-
 но Георгій, Комушено Анастасія) і в
 селі (Комушено Григорій Федоров,
 Комушено Павло Федоров, Комушено
 Олександр Федоров).
 Як померли Сибенко Софія, Сибенно
 Левко, Комушено Дмитро, Алейчук Іван.
 З модн селом разом було!

Туптієвко

Туптієвко А. Ф. підтверджую.
 Печиво: [Signature] А. Ф. Кочман.

Я, Шаповал Іван Терентійович,
1926 року народження, мешкаю
село Жамбики, Катеринославського
району Тернопільської області,
дідусько підтверджую факт смерті
в роки Голодомору 1932-1933 років,
моїх сусідів:

- Бондаренко Василь
 - Бондаренко Федосій
 - Майрон Григорій
 - Коваленко Петро
 - Коваленко Костянтин
 - Кізицький Іван
 - Кізицька Оксана
 - Мішченко Федір Іванович
 - Сокурсько Іван Іванович
 - Семиренко Анна (Коваленко)
 - Семиренко Антон (Коваленко)
- Я пам'ятаю всіх і розмовляю
з ними багатьох.

Зі слів моїх знаменито вірно,
свого прочитано.

Шаповал

М. Пилипчук, Катеринославський р.о.

Секретар виконавчого комітету

Жамбицької сільської Рад

Тернопільського району Тернопільської

області

підпису гр. Шаповала

Терентійовича зроблен в м.

Жамбиці, яка підписала документ, установлено.

в реєстрі за № 234

державної пошлани

секретар виконкому.

С. Іванович
Бобров

Жительки с. Городицьке
Крикливецько Марія
Федорівна 1924 року
народження уроженка
села Городицьке.

Я, Крикливецько Марія Федорівна
свідчу про те, що в голодовку
бачила колосистої кущі були пухлі
від голоду і померли Матковський
Михайло і Мельниченко Семен Сакович.
Навчачи їх годували там вони і
померли. Поховали їх біля колосисто-
го двору на цвинтарі чебурувською 1933р.

В той час я з однолітками на
ночі попом. Ввечері на кущі нам
давали по черпаку затерушки.
Від батьків та сусідів чула що
помер з голоду також Матковський
Петро.

З моїх слів записано Вірно. Крикливецько

25. березня 2008р.
Записано з слів Крикливецько Марія Федорівна,
Сльоської колоси

М. П. Голос

могати
 писателя с. мостанове Катеринопільсь-
 кого р-ну Черкаської обл. Хмельча
 Івана Архиповича.

Я особисто не пам'ятаю років
 голодомору, бо мені було тоді 4 роки.
 Але мій батько завжди розповідав
 мені про голод. На Воєначині
 померло від голоду де 15 осіб.
 То сусідству з нами жили сім'я
 Ходзьківських. Там було три брати і
 п'ять сестер. Найстаршим братом
 звалися померлих 2 менші брати,
 а потім п'ять сестер. Вони були
 висока і в них були довгі коси.
 А чоловік був малий на зріст. Він
 їй взяв на пали і піс на увиситар,
 а коси тягнув по землі. Ім'я вели-
 конав великому і посадив її туди і
 загорнув. А через тиждень чи два і
 саж помер. У так усіх померших
 хоронили. Або в одну яму, або вико-
 пували великому і сідати садили туди
 мертвих.

А моя мати була сильно хвора, лежала
 на печі. Нас було дітей багато:
 5 братів і 3 сестри. Але всі вони всі.
 Тільки активісти - комсомольці погли
 і забирали все в яру, Батько заховав
 двітори відра жита під подушку на
 печі, де лежала мати. Вони із-під
 голови матері витягли і забрали все
 зерно.

28 Березня 2008

Підпис шантажистки сестри
 Іванна Архиповича
 Затверджено: 01.12.2008
 [Підпис]

Зі спогадів Ульяською
 Степанна Павловича. Мув на яру
 з голоду. В 1933 р у Степанна Охота
 помер сн, півка. Дома розпачувала
 що дочка вибігла і де знає не
 село. У Таті Ульяської - помер був
 півка, дочка думала, а сн дів померт-
 вому кинув і вбивав з хліба. Шукав
 все де хто що заховав, щоб зайти
 чи де заховано. Дитини давали
 дітем хліба, щоб вкрадували де
 батьки могли заховати. З великих
 сімей заминалось одне двох дітей.
 Людожерство в с. Новоселиця
 було. На кутку, де живе мат-
 ункою була дочка Омська, ма
 похвалалась учительці, що мама
 у похіді наробав м'яса і варить.
 Потім забрали що сніго і висилили.
 Дуже багато померло людей.
 Ковали напроли ст. Новоселиця.
 Ті що звали мертвих людей, що
 їм давали їсти, найки туди бігли.
 Цю сім'ю Ульяських вивели до
 ходили терли на теоріях, цурудили і
 лезли картокню, а ще батько родив
 новаром у колосі. Випелили, в коло
 було корова, корів не забирали.
 Дегенко Петро житель с. Новоселиці вига-
 бав у них картокню, яку посадили.

1932-1933

В них були і вунки, ми зовсім у
варті. У Савтшоминського діда Микола Раден-
ко вправ корову, де поїли і б'їли.
Коло корів у хаті спорюються із сокирою.
Активісти зорна даме забирали.
Весна прийшла, та їм в ручьки, і шеть.
Саме отримався же треба було їсти
котиків, до впрям зліщили.

Зі спочарів

Гулаєвський Степан
Ставлювич

[Handwritten signature]

З кукурдзича - хороше борошно
було. і мамині хороши.

Дізнав
таблиця с. Новоселиця
Чманського с.п.
закверткою
Сивський голова

[Handwritten signature] Т. В. Сторожко

У Василя та Федора
 Пархоменків було дев'ятеро
 дітей. Їхня хата була
 в ліску поряд з хатою
 Морозухи та Мелчанки
 Білої. Вони якраз уже
 стягали на пару коней
 і воза, але воза дачько
 міленькі і усміг покря-
 елими, ще нічого там і не
 н. кобали - прийшлося все
 відвезти до колосіву.
 Відвезли до колосівуї комори
 майже і весь урожай зерна,
 який уродив в шей. Далека
 замишлось зовсім мало
 для такої сім'ї, а шум
 восени нагородився ще
 один хронік. Бачько

привчав. до мами, щоб
вона не годувала дитина-
ту, бо і шик не знає
чим це годувати до
нового урочаю, але
мама вклялася, і году-
вала сиротка, нагадува-
ла дитині старим
щоб вони нашоували
йому курку і давали
щоб він есав. Бачиво
робив для колосник
тепер, і ось одного разу
одні із старших дитин
цесійшов до батька на
роботу, і він дав йому
у шорбинку два буряки
По дорозі додому оселили
завели місяць ашкетом
зайшли в найближчу хату

і сшшам чий це клеощь, ті
внзссам, і башька до фанку
уше забрел в місянку в
шорлеу, яка була зроблена
з цярви. Потм було що
занести теш, то мамн кодн-
ла в місянку носила шре-
дачу башькові, але скоро
нести було нігосо. Жевдовзі
від башька передали листа,
він просев у матері прощен-
ня за свій прутий характер,
і просев щоб вона принесла
хоть щось поїсши. Мамн
пошукала ліне ретам, що
ще можна було б продати,
і пішла в винограду на базар
принесла вона з базару
з бунканці хліба. Коли вона

і старий дім. В селі організували дитячий цехом, куди забірало дітей, батьки комуністичні повелися. Забрало шуду і з селі Нароменів Талею і Матію, яких було 10 і 8 років. Удома залишилась тільки мама і найстарший син Янкофій, якого на той час було вже 16 чи 17 років. Талея від природи була неважкою дівчинкою, і хоч їсти не було чого, шуду вона не була і її стали дофугати, ще з однією дівчинкою з села, миста казали, в яких варили кашу для дітей.

Держи німе мила, вони
їх велелзубавим язиком,
нальгетали, за тим мадуть
і вимелли. Спокоє заховала
і не стала підніматись
з ліжечка і Марійка,
коли Гая підходила
до неї, то вона тихо шепоті-
ла: "Гаяю, дай хлібця".
Спокоє лежала у шпалові
двоє а то її шпале дівчинка
було мертвий. Одного ранку
померла і Марійка. Гая
бувала кожен додому
подевелись чи шпале
мала і брати. Одного
разу вона шпалела і шпал-
несла два те шпал корнці
Два взяла мала, а брат

осонів узяти, піднімав трохи
руну і вже не міг. До
слідуючого дня Анастасії
помер. Днів кілька Галя
не ходила додому, але
тут одного ранку атось із
дослідженьниць їй сказав,
щоб вона сходила додому
бо вже померла її мама.
Галя побігла додому, зай-
шла в кіату: мама лежала
на лаві кудя і виснаже-
на, в дікій сорочці і крив-
кельній зеленій сукнічці.
Ось сорок підїкала під-
вода і два гадьки поло-
жили маму в рядкину і
внесли на воза. Галя
їшла за підмогою до самого
свантаря, бачила як маму

шопледал в душе наповнену
 до чоловічої довіри яму.
 Вона лисала зверху на
 інших мертвах і Галі
 захопилося на другий
 день мене іми подиви-
 шися на ладку. Вона
 тікала на цвинтар, цвин-
 тала до ладки: мама
 так само лисала звер-
 ху на інших тілах, але
 вже була тільки в сфері,
 без слідки... Ще на сліду-
 ючий день ладку вже
 заредали. Завтра
 цвинтар, біля окопів ями,
 сказала Галі, щоб вона
 ще з якоюсь дівчиною
 сходила додалу і цвинтара

у цферови подушки з доми.
Талея тила. З їхньою
доли' вице люди розбирали
кто шо, але подушки
вона забрала, баба Ялина
роздімла ці подушки
на менші, щоб було на
тому снати дітям. Талея
було шкода своїх подушок
і вона плакала. Моди
баба Ялина спазала: "Не
плач, коли ти вернешся і
ітемеш за мене, я шобі
принесе подушку велику."
Продивелі роки, Талея зами-
шлася св мива, слухала
в людеи, шилие в фєрки
вїни - в' арєи'. Талея вона,
ілея шрємои над

рашкешами демобілізу-
валася і приїхала
в рідну Воєвку, в якій
у неї не залишилось ні
одної рідної душі, бо
всі померли в ебраних
дні голоду, з великої
родни вона залишилась
одна, і приїхала цора
її іши заміс, баба
Ялина-Войселена, при-
їхала на їй всієї
подушкы.

= Нашасяно з фезно-
відей шеш утис покійної
Тамки Васелівни Парколегя-
Фударської, нар. 1922 року
померла 5. х. 1994 року.

Свідчення

очевидця голодомору 1932-1933рр.

Козятинська Ольга, 1924 року
народження, українка і поешідки
пештелька села Ратноград Млинянського
р-ну.

Голод був великий, люди вмирали.

Люди пухли. В колгоспі через шкуру
напоїли м'ясом коні, які подохли,
люди обдирали шкуру з них і їли.

Їли лободу, що дають свинням,
а також з цвітної акації
цукрами і неким м'ясом.

Був випадок, не пам'ятаю хвалити
до с. Гавлівка Машківського р-ну
пешка в якій було велика
сім'я, але вимерла, то зварил
ла дитину та з'їла.

Був і ще був випадок коні із-
за голоду зарізали дошку з'їли.

Їли цїтраки (бур'ян). Шукали цїтраки
хаврака (занесені зерном, добували

з відомі та дери і некии
шматки).

В колгосп: по грами 100-200
давали меду тим, хто звозив
умерших людей на цвинтар.
Мерли люди здорово і молоді і
стари.

Запоминював, що акам'я було
солонка і м'якше були солодки.
В мові мамі - вмерло три
брати і сестра.

Горько

01.04.08

Власноручним підписом гр. Блодатинської О.У.
за свідчення

секретар с/ради

Л. П. Горько

Сповіді про голодомор.

Фртеменко / Шинтерко, Ольга Григорівна
 102. 11. 1932 року народилась - жителя села
 Гвозьрка - згадує: Голод 1932 року заставив
 моїх батьків разом з нами дітьми -
 Григорієм (1916 р.н.) і мною виїхати на
 Жовтень. На залізничній станції Миронівка
 переманила міліція і завернула назад
 в Гвозьрку нашу сім'ю зустріла рідна
 пограбована сестра - нічого продати,
 чи обмінити на рарчи. Спочетку
 помер батько, потім - матір мене
 маленьку взяли в дитячий будинок
 села, який розмістився у сестри
 розкуркуленков Рилора Климівна,
 через два дні з ніччю до доли
 провідали свого брата. На дорозі
 зустріла кару, на якій вели
 горю трунів, а серед них
 один був дуже схожий на
 брата Григорія. Звідкись
 втерся, а коли прийшла до
 рідної сестри, то сусіди сказали,
 що брата повезли на
 цвинтер, разом з дитячого
 будинку мене забрали
 сусіди. Я ніс і і виросла.

26. 03. 2002. Арсен

Секретар сради

/ П. А. Таранко

Спогади Жорунья Гірка Вакуловича.

Ученого у галузі іноземного перекладу і мовознавства, відомий перекладач і лінгвіст, член Національної спілки письменників України, автор більше 100 наукових праць і перекладів художньої літератури, заслужений працівник освіти України, нагороджений багатьма орденами і медалями, нагрудним знаком „Відмінник освіти України”.

Я народився в 1922 році в селянській родині Жорунья Вакули. Дитинство моє пройшло в роки НЕПУ, колективізації, голодомору та етнічних репресій, а тому пізнав багато: сім'я моїх батьків зазнала репресій під час колективізації через те, що мали в господарстві слабоволий двиклик для подрибнювання сівали на сітку із олівцями „куркулями” і виснажили з собою в халодну зиму 1931р. калібровучі відібрали все майно, прирешли сім'ю на голодне існування. Сім'я знайшла притулок в с. Харсенків. у Кірово.

Не люблю задувати минуле, адже світлих прикметей, скільки серя тайть в собі мимувилка, найстрашнішими у моїй пам'яті постають саме події 33-го року, коли від голодомору вимерло пів села. Біль хвороби халоду с. Харсенків тайть довга герца людей, хворобливих і охурих від халоду, в окуванні вареної юшки із зметин халодної камори. В цій герці отамла Сварса Лук'янівна жінка пришила корову герез доросу, йшла двору суєда. Господарка двору побала її дойти. Жінка кинулася задрати у суєдкі горюх з милокми. Так його і перервали...

А потім смерть заглянула і в нашу бідну хату. Росі пам'ятаю, як у понеділок помер мій братик, у вівторок - сестра, а в середу ще одна сестра Гані бездиванні і висохлі від халоду тіла лежали на лавах у хаті. Тоді знесилена від халоду мати, рятуючи мене, ще кинула зібрати які-такі продукти що й врятувало нас тоді від халодної смерті. А нині в с. Харсенків в аду де поховані ці невинні жертви халодомору.

Сергей в роки / І. П. Трапєко 25.03.08 р. Кірово

1932-1933

Свідчення. Поліщук Марії Іванівни
 1918 року народження, про голод 1933р.
 Попередні роки викагали все що було
 у селі. Вишукували і в негах на
 огородах, штицями провірили
 всі норки кротів. Забирали
 активісти все, не було жалості
 ні до дітей, ні до старих.
 У люди стали бідувати,
 на роботу ходити треба
 а їсти небуло, ні собі ні дітям.
 Сушили шетя акації, бур'яну
 організм цього не приймав
 і люди погали пухнути і вмирати.
 У нас на вулиці сім'я Загорських
 мати Марія, дочка Ірина, Іросана
 і онук Ваня, прийшли з роботи,
 топити кема гил, так у бурмоса
 і лягли спати на ніч.
 Рано бригадир прийшов заводити

на роботу а вони мертві всі.

Тригонала підвода забрала
всю сімю і на вічний спокій.

Друзі сусіди 6 осіб, батько і
мати діти, Кузьма, Іша, Катя,
Альоша, всі померли крім
Альоші, був думсе пухлий,
ноги як валежки худоща оставсе
живий.

Май рідні т. Тетяна і д. Трокіт
мали 7 дітей, Ірина, Ішина,
Танна, Катя, Вася, Євдокія і
Василько. Померли всі крім
Євдокії. А сім'я це була трудолюбива
було в них все, хліб, картопля
забрали все і оставили сімю
кампрати.

Дальше по вулиці була сім'я
12 осіб і всі померли і батьки і
діти.

Така біда постигала багатворе
сім'ю?

У мого чоловіка жила по сусідству
сім'я чотири особи, батьки і двоє дітей,
дівчатка. Катю, мати зарізала,
цей випадок дуже страшний,
матір забрала а батько помер,
Надя лишлася нева, то
забрала в Терманію.

Мені вже ніщо зовнішнє не проймає
і голодовку і війну і мирні дні.
Я дякую Богу що дав мені сили
і терпіння.

Я хочу щоб Бог благословив
всю владу, престих людей,
а особливо молоде покоління,
щоб були завжди з Богом і були
гупніми до гупної біди,
нехай зліб насущний і дурсовний
буде завжди на столі. Попішук
25.03.2008 р.

Свідчення про Голодомор 1932-1933рр.
Голодомор Віри Явухинички. с. Бурдичі
1920 року народження.

Голодоморку з нашою сім'єю.
Мені в голодоморку було було 13 років.
Палома з буряки, ноги були дуже
мужні, ходила тому що давали в
солоні істи і 200-300гр. хліба, який
був сорний як земля.

В жітці давали термашки, варени,
чвіт "анарі" їли.

В сім'ї ніхто не помер, а в селі
люди помирали, батьки робили в
солоні, вистепами як могли.

В сім'ї було 6 дітей, Зина - 1914р,
Вера 1918р, Вера - 1920, Люба 1922, Надя - 1924,
Саша 1928р.ч.

Ходили в брег по травелі, який
сушили і несли мамині, сушили лиса
зали в які додавали тільки
борошна, всякі мацями стовороду
і несли мамині зали.

Також були вівки, згоріла овитіва,
корова і хатя, несли по сусідан,
вистеми тілки тому що робили
в солоні, а мені діти ходили
в (сагіт) - де докладали діти.

В городі було ромашка, в селі
було дуже багато риби, тоді і
вистепами.

Львів

Гр. Даче
Посвідче
Сільський

Гр. Даче В. Я

11.03.2008

Замість зі сльоз Шведської Катерини Муєївни.

Я народився тут в селі Дашківській в 26 році 20 століття. Я думав тільки, але погано працював. На карті розкритого публіки було яма, і туди зводило фітнес в експ померли батьки. Там давали експ замірунку з нелегального боросенна але безовісна жінка повила на кою на жінку і фітні повила. Тоді завезли в диметрову лікарню і воно зводило не повернуло, ір було білого сорока.

Але мене мама збрала додому і я дово зміна уст пухли.

Це і погано як померли мої сестри: Миколаїв Керно, Самофелі Антон, Там і Вал цюк недима, Гавленка, Гвон Прудимир, Гвоніла і її сестра Гавленка Тамара і Гвон Шеняко Гавленка Муча, Гавленка Муча. Недалеко був Захарко який загорав докуч Катерини. Зовсім як померли дві баби, але не знаю хто вони і як звали.

Зі сльоз Шведської Катерини Муєївни замислюю вірно, що це підпису

Гвон Шведської К.Л. зовсім внаємину в моїй внутрішній зовсім шлю, актором Дашківської стр. Білоус Н.І.

Білоус (Білоус Н.І.)

с. Туркешинці
 Спогади про голодомор 1933р.
Кривенко Людмила Гейрківна
 В той час мені було 12р і я
 мало знала про само тілес більше
 я намагався про це не думати і
 не згадувати так як те все
 викликав нестерпний біль і сльози.
 Добре знала що на великому пугу
 в 4-х хатах в підряд загинуло 14 осіб
 це в селі Кібзуні Мами Гамінарівна,
 померло четверо, рідом ^{в Толсув} по вулиці "Земля"
 Долги трояк, по другій бкв. трояк
 все сім'я, напроти (прізвища не
 пам'ятаю) Оверно: Вацко і двоє дітей
 вся сім'я померла.
 Тоді не було ні сльози ні сліз
 Один раз тілески заплакала як
 прийшла подруга і я хотіла кірбігти
 і не могла, встала а піднятися не
 могла там і лежала поки мати

прийняв ^{з роботи} друзей раз плакала мама,
 було це так. Мати купила два чи
 три стаканчики жупки щоб потерти
 і додати до крохив, в ньому
 було насіння отруйних бур'янів і їли
 всі поспішили. Шоді мати обняла
 мене нрвох (одна вте полорло) і заплакала,
 що ми тепер померемо, бо не будемо
 багати як і рвати бур'яни, а на їмту
 вте нема сил ізти, дось через
 титнів два двос полорло, а я вителє
 (ча мучу) бо ходила на бур'яни там
 давали тарілку якоїсь кашки, і там
 було неоране поле де увіло багато
 дикого ^{білого} клеверу і ми його багато їли,
 ми пам'ятаю там. Ми меридний батько
 Толеу заврило с. (дядько Шурі Шмиць) Дубно
 Тимолодній Емай і Тимпанно Тимолодній Андр
 (батько Андрія Тимпанно) були в колісії
 го хлібозаготівлі і маючи їм не хотіли
 ходити бо і в селі не було того хліба
 у вечері зайшли до якоїсь баби - не
 пам'ятаю вона дала їм по чарці сирітки

Свідчення

Гавріленко Анастасія Ульянівна,
с. Пуртисичі, 1922р.н.

З малих років знала горе.
В 1932-1933 роках був великий голодомор.
Люди помирали з голоду, мочена скарлати,
прямо на ходу! Нам дітей було в
батьків сморо, але думалося тоді, що у
нас був корова, яка давала в той час,
і наші батьки поклали нас рвати цвіт
акації, білого квеверу, м'яке шми, кропиву,
ходили по полях, де інші тогочасні люди
і біля тих збір збирали, викопували гнилу
картону.

Було у нас дві ями кормових буряків
про які ніхто не знав. Я і сестра ходили
з метрикою на буряки в колгосп, а ввечері
нам давали за це по 200г якогось бо-
росника, до якого ми кидали те що
збирали тільки чуже висунення.

Все моїм в портах, немим що
позунались. Так ми знов і вижили.

Ніколи не забуду цієї страшної
години, коли в нашій хаті прийшли
голова сільради Терещенко Т.П. і ще якісь
активісти і забрали останнє зерно, дає
і квасолю, яка стала у мірці в камері.
У нас у вінях стала грабня і всі
вони були у вінях, а ми дітей і
повисували голови у жа дверей і живили
як мама схилилася до грабня марше
і приказує: „Що я буду робити, як дітки з
голоду помруть“, а голова в'ївно в мамі:
„Держави не постраждає, як твої дітки
помруть“. Але голова Точу нічого з нашої
сім'ї не помер.

З моїх сів

Григорій Мигуля

Сільський голова:

Григорій Мигуля Гавріленко

М. П. Удостоверення!

Свідчення
 пестельки села Журнашівці
 Панасенко Катерини Овсійни, 1924 р.н.

У сілї батьків було п'ятеро дітей. Батьки вступили в колгосп, як і всі дитини села. Але і до нас прийшов голодний і страшний 1932-33-й рік. Мені було 8 років, але дитячими очима я помітала такий мамонт - люди виширели шиї, вим'яли. Щоб хоч якось їх підтримати, людям видавали одвітки од лимона. Ми їх ще раз перем'яляли в жорнах, перем'яляли, додавали цукру буряків, листочка мли. Як показували цвісти квевер, збирали його цвіт, зривали цвіт мли, цвіт лободи і ще все сушили, перетирали, злимували. Весною, як зійшов сніг, то на полі була мерзла картопля, ми, діти, її збирали, злимували із сміттям і їли.

Ми вим'яли всі, бо була у нас корова, і вона нас спасла.

А в батьковій родині помер брат Семен і його два сини. Особливо вим'яли діти. А сніг був великий, по сні і більше.

Були і примари моротів. Але цього п'яти не подати були дуже високі, і багато мусів прорвали корову. Ми, діти, за цю дуже пасками, а мама говорила: "Кого, дити, перемишати галор перемишери і ще мико. Купили ще корівку."

З моєї сльби записано було: Панасенко

Власифурійство написаного та з'ясування
 підпису з'ясування

Сільський голова М. П. Чалійка!

Я, Панаєнок Гюршино Фіндратівна,
 народилась в 1918 р в с. Чурківка, Мисисев-
 ного району, Черкаської області.
 Ма період голоду 1932-33 рр мені
 було 15 років. В 1932 році був не дурне
 врожай, але було трохи. Хліб у людей
 забирали, казали що треба сіяти
 у колгоспі. Має у сім'ї було двоє троє
 дітей. Пам'ятаю, що сховали трохи
 зерна на полі, сусід паїз на полі, пода-
 чив, але не здав, сказав, що тільки
 валенки летять. Корови в нас не
 було, то дурне ватисо було, але якось
 всі вижили. Летіли всі пухом на
 землі, не могли вноє ходити, а е
 ще якось ще пересувалась, пішла
 у сусідський садок (сусіди всі померли)
 наробала грині, принесла, наварила
 і всіх поділила, нагодувала. На дру-
 гий день знову наварила. Точали
 трохи підніматись. Я кожені хви-
 лини малася Богу за всіх. І мадуть
 мене Бог почув. Брат старший одужав
 і ми з ним ходили по колоску. Нако-
 рого на столі душили пшеницю
 і варили криві. І в колгоспі стали
 давати пиріжки. І так якось вижили.
 І старшого брата неонатого сім'ї
 все вижила, бо в них була корова.
 Як нагадаю які млинці перли.

з шавелю і такі добрі були!
 Діти менші ходили в "майдан"
 Багато людей померло. Звозили і ски-
 дали в одну яму. Одного селянина
 певного завезли, щоб другим раз не стало.
 Але він вижив. В кого були корови і
 який запаси то вилезли.
 Але дай Бог таке ще раз не повториться.
 Це багатий, той вилезе, а бідні
 вимруть.

З моїх слів написано правильно:

В. ПАНЦЮК

Дієсвітль мізшеу стерж

Свідоцтво пестельки селянки
Лисинського району Черкаської області
про голод 1932-33 років

Пілюс Катерина Яківна
1921 року народження.

Хочу розказати про ті страшні часи, щоб
всі знали, яким було наше життя тоді.
Врожай був гарним, зародило добре, а люди
вмирали з голоду. Активісти забирали все.
Дуже важко було керувати землею.

Комсомольці повишували і мак,
і просо, і сім'я з мастилкою всім стало
трохи легше. З'явилось м'ясо на деревах,
поскорили і поніродали бур'яни.

Їли ширшів, лободу, кропиву паршию,
листя з м'яса, чвіт акації. Чи морей їли?

Так їли, але це дуже каралося.

Вчителі ходили по хатах і збирали дітей
на навчання. Одного разу нашої вчительки
робити не було. Її ті чекали у класі.

Там вона прийшла, то ми як зливалися
її. Вона не могла довго говорити, а тільки
плакала. Де зараз житиме батько, там певно
нам єнокламенті ілюкале ковчуги. Він був
Трохи старший за мене. Про батька його
заказали і маленькі діти, а коли зайняли
вчителька в хату, на стелі лежало його
вудіжана сало. Вони запропонували їсти
і вчителька. Потім цих батьків забрали в район,
більше вони не повернулися до села.

У цьому році злинувало Сталіне, Кагановича.

З моєї сльви записано Вірою. Пілюс

Дієспієт підпису Пілюс Катерина Я. А.
Свердловою.

Сільський голод Р. Р. Дзєєвська

Свідчення про голод 1932-1933 років
підписки села Ріпки, Миколенського району,
Черкавської області

Огочетної Ольги Микитівни
1927 року народження

У мене в сім'ї було шестеро дітей.
Я була найстаршою. Тато був працюю-
чим у колосі, хоч до цього мав
свою землю і худобу.

Добре пам'ятаю, як до нас прихо-
дили активісти села, яких оголошували
умовно ватешні з районом, грузин за кан-
ональністю Оксентюк. Було тут і Вер-
сильченко Юван Юванович. Доносила
на людей, хто пішов на кухню, Вер-
тецького Даміа. Активісти приходи-
ли з двома шматками металю, якого
микали хліб і різні речі. Зали-
шали в країні, підіймали з ліжка своїх
менших братів і сестер. Єпогатику
забирали тільки хари, а підіймали
брати все, що попало до рук. Не
було ва, що було. Звсено рвом і вачи-
ли керьбаду, смитку, лодору. З мими
сирими малюк палюки. Неми біле січу
по дери ворочачі гмізга і їм хіце. Це
родили мої брати. Так і вентили
Мертвих людей збирали по кутках. Так
гато пам'ятю в 1933 році. Коронили на
всех цвинтарях, змелю многи прешали
землю, бо було митюю. Дуже страшно
знарвати.

З моїх сім'ї залишило вряно Огочет-
ної Ольги Микитівни. Сільський голова
Сільський голова [підпис]

Свідчення
 жителів с. Писарівка, Лисенської р-р,
 Черкаської обл., Лешенко Федором Лукичем,
 17.09.1929 року народження, уроженце
 с. Писарівка, зведеного радянським, Київської
 області, пам'ятано прізвища, імя
 людей які померли під час голодомору 1932-33рр
 по батьковій пам'яті тільки землітків.

Буртובה	Марія Григорівна
Буртובה	Павло
Буртובה	Ірина
Буртובה	Микита
Маринчук	Зоя
Вдовиченко	Тамар
Вдовиченко	Харитина
Вдовиченко	Василь
Стовбун	Віра
Стовбун	Віра
Стовбун	Степан
Стовбун	Федір
Стовбун	Клима
Лешенко	Харитина
Лешенко	Василь
Лешенко	Петро
Лешенко	Надія
Котолуп	Мотроха (7 дітей імя двох
Котолуп	Катя пам'ятано а решта кї.
Котолуп	Ліда
Котолуп	Василь
Труна	Ольга (4 дітей імя дітей
Труна	Іван не пам'ятано)
Труна	Андрій
Труна	Василь
Труна	чоловік (імя не пам'ятано)
Тюхтій	Федір
Тюхтій	Настя
Тюхтій	Василь
Кубарівський	Федір
Кубарівська	Настя (2 дітей)
	імен дітей не пам'ятано.

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

Бандурко Занка
 Бандурко Кокстентин
 Бандурко Андрій
 Маринчук (прізвище Ковчак)
 Маринчук Ілько
 Маринчук Марфа
 Лашенко Петро
 Лашенко Марфа
 Лашенко Параска
 Лашенко Микола
 Лашенко Василь
 Лашенко Петро
 Котолуп Михайло
 Котолуп Храсика
 Котолуп Грися
 Котолуп Петро
 Котолуп Максим, Марія, Елена, Микола
 Президиум сільської ради
 Кепагатю. Параска, Василь, Антонина Євген
 Юртова Ольга, Василь, Дмитро, Григорій
 Лашенко Софія, Савицька, Надія, Віра, Варя.
 Люди пухли та пом'якли з голоду,
 був випадок, що люди в'їли в'язи
 м'ясо та т.д.

Лашенко

20.10.2007 р

Віристю підпису засвідчую:
 Секретар с/ради Юшкова Т.Ф.
 Юшова

Свідчення
очевидця голодомору
с. Чапичинка

Етіль Марії Трохимівни.

"Ташню, що була пухля і голодна...
Жам тітка до нас прийшла - я вте
тільки спала. Щоб вона мене не
забрала, то я б на призьбі і намерла...
Я тима з бабою, бо тато і мама
померли. Баба з якимсь дедьком
зрачку і до ввора ходили в ліс, кор-
чували корі і обдирали мисте на де-
ревах. А ввечері приходили додому, роз-
топлювали в неї тими корками, роз-
лотувала токенько мисте і сунули.
А потім те мисте перетирали
руками на порошок і з ногою кешми
мешали. То баба їх ще якое моше
їсти, а я - ні. Так і летала голодна.

Ташню, як ще мати була тива, і
пішла до баби змалотю приїрну зерно,
а я сиділа на прип'яку в хаті. Приїрнули
яксь дедьки і тітки, перекирили все в
хаті, і в скрині знаїрнули зерно, моте
з відро. Забрали останне. Ташню дот-
дались колосків (воки ще були змєні),
а ми ходили їх красти на пале, терили
їх і їли. Люди були пухлі. Я памню
офадю Устимівську. Вона так розпухла з
голоду, що по тії повивертала раті.
У Тетіени Варички був сир. Він вирвав
трохи колосків і їгою за це засудили.
Добре, що тітка мене забрала до себе. Вней
була корова, то я тила мавро так випила.

02 березня 2008 року.

З моїх слів записано вкно
Секретар с /ради

Етіль

Полемковська Надія Юхимівна.

В голодомор 1932-33р. в селі
вимерло дуже багато людей.
Люди ходили голодні, опухлі нагелі затормо-
хнені. Із хати за одні день
помирало від 2-го до 5-6 чоловік.
В основному мерли ті хто не хотів
їти в колгосп.

Було організовано людей які ходили
по хатах і все забирали до зернівки.
А шукали по хатах за вострешини
штукатури, щоб де-небудь хтось щось не
приховав. Люди їли лободу, кропиву,
пшени мливиці, з млині, просянку,
зрештих полов. Довили, жаб, пташе-
нят, закидали їх в пегі і їли.

Видирали пращених кізга,
мертвих людей звозили до бригади
як а тотими як була нова заводу-
ваги. До ями попадали ще ксьві
люди, бо ті що звозили підбирали
все що ще хот трішки борушешов.
так Глобіна Дродот Меданка, вкешу-
ли ксьвешли у яму, а вона потім
говорела а що я могла зробити, як
я її сама була пухла і не сьогодні так
завтра могла бути там.

Дітей в тих, що батьки все поцерили,
збирали в одну хату і трохи давали.

Істи, ну це все їм не допомогло.
Слід за голодомору в селі замало було
дуже мало людей, хто не
вдарили свої сім'ї. З це дуже
боляче, вгадувати. Не було
модуть і одні сім'ї, щоб не касіюлось
їх це горе, це трагедія.

Відомості про кількість померлих
в голодоморі 1932-33рр.
с. Полемківка

свідчення 1.

Таланарчук Євдокія Федорівна народилася в сім'ї Фіданки Клімт Лисинського р-ну Черкаської обл. 15.10.1915 року народилася в селі Фіданка.

В голодовку 1932-1933 року мені було 17 років, братові 20 років. Ми разом з матір'ю з братом працювали з вколосні сіями кінками воливами (воми не могли ходити, голівки з'їли ті коні а ми пламо до коні не можуть встати) у колосні разом з Марією Феденківською і двома її сестрами, Такія Андрія "Таретого" майже все село вилосили на полі працювати, хто міг той робив, а хто не міг то падав і вмирив на полі, а хто міг то тікав у інші райони.

Тоді такий випадок: приїхав один голів'як з Маковецького (завод Лука) і завербував нас шестеро дівчат на завод сапати буряки. Не всі були вночі до хто тікав з села то тих страдували, ловили і закривали, було навіть і воливами актиності.

Тосапами ми тиждень буряки в Маковецькому і через тиждень ми попрощались додому то всім нас пустили і дали по 1 великій хлібці, підвезли нас підводою (6 дівчат) до с. Виноград до дачки бодилися взяти томи це заарештують. Ми прийшли ніжно ввечері додому, а разом до мене прийшло 52 людей (неїккі покекули дітєї маленьких з бабачами) були неїккі і голів'яки і ми вирушили поїти у Маковецьке на заробітки спасатися від голоду (до там добре давали їсти) Там 5 дівчат змеклися і год їх не заарештували, і втікли від мене і нічим самі, а потім всім забуду має. А я цих 52 жінок і голів'яків вела сама і привела їх до коніори у Маковецьке. І всім їм не нагаєві з коніори і стали всім віднагати і кригати. ура! ура!

2. Зоставши великого стога і всіх цих 52 людей посадили, гарно накормили і поставили гербова прапора і криками ура! ура!!! і підкидали мене як м'яз.

Там ми поселилися в куртонені і нічим всі пішки на дуряке сапай. а головіки на поле робити головіки роботу (сіяти...). Ми проробили там три неділі і когось пекти шиб з собою толи, що надали придбавати люди з навколишніх сіл і ми уже не потрібні було людям толи ми покинули і повернувшись додому, нам уже не давали їсти. Зрештеш ми на поле і догнали нас з агітационером, щоб завершити нас назад, а ми не пошукали і чим далі додому (казали їм що ви не камої області і не маєте права на нас повернувшись від голоду).

Нас шестеро дівчат ходили по всіх радгоспах сапати дуряки, висадити садити за харчі. Були в Станіславську на заводі, в Терезино на заводі, на Гавлопів в радгоспі, Гонівці; багато ще в радгоспах... Русалівці Маньків-Тамістаю в селі Русалівці Маньківського району нас дурть не зарізає сіли ми віддихати і погали сікати воєні, але моя думка була щоб погали і я не сідала, а вони сіли і потім з дагу один головік бере дурієн і нас в рот. Тому як кану дівчатам (вік не знаю) тікаємо, а вони кану, ми з сапай не доїлюся, а я стала тікати сама і податила все велимо головіків; погали нас ловили; ловили; ловили

З до сина, до Тамара до. самі жати
 а ми вже у хаті, а вони біють
 у вікна і так вони покричали
 і миши, а ми так і замислилися
 до самого ранку у хаті.
 у Дукаїбісі батьки їм своїх
 дітей, один зарізав 2 дітей своїх; зів
 Фресена зроби у колосах, до коней
 працювала на полі, сімена, орала.
 Голова колоску, (сіяврати посп
 Возник голова сіяврати Тілошкур-
 священі! Петро кричати до людей
 щоб до сходу сонця були на
 роботі, а якщо не шмо то повин
 і були, і заганяли у лощ. (у колос-
 ну). у мене був суковий підпаяк
 а його клала у вестері у сінях за
 дверима, бо на ньому було багато
 багато волосся та ще таких здоро-
 вих до вони висекли кров коней
 а ранком знову удівала, і миша на
 роботу до коней а ті коні не їдуть, а
 ми дівата цимени допомагає
 підійти коней ще таке було пасті
 ми тепе голоди, і маємо на
 под.

Мій брат Михайло був три місяці
 безплатно виконавцем при сілських
 раді. Був такий випадок. Я прийшла
 діжурити замість свого брата, до
 вік пішов спасати свою душу від
 голоду, у сільську раду раз і Каталкою
 Панамарчу, а голова с/р. Тілошкурська
 Петро кансе так і дітб на кладбище
 і повидати 30 душ у злу (біквеність
 з них ще борувимися) а ми вишили
 до ями поваб'язували роти до не було
 гни дитині від смороду і маємо,
 мам було по 17 грошів, вони пенсії
 і борувимся.

1932-1933

4 От ми стоїмо над цими
мертвими і маємо, а Катанка
побачила що їде голубик, то був
Карпо Шумек ішов на роботу.

Я маю і капаю за руки свого
Карпа і проїю щоб побкидав ці
мертві у яму бо голова с'ради
ставав, що як ми не вкшимо
у яму ці мертві то він нас не вива
побкидає в яму і зарокну.

7 Карпо Шумек узяв сукиницю трепку
і цю трепку накидає на ноги і
за ноги побкидав усіх у яму.
Я і по сьогоднішній день й'олу
декую що він нас похав і
і зробив це за нас. А ми вже

зарокнули яму самі, але тут
привозять возиком дві великі
сестри свою маму, взяли за
редуктику і швирнули свого маму
у яму, а редуктику забрали з собою,
а ми маємо, похалилися до
нікого не було.

Все цих спогадів дуже дуже багато
Все таке страхотів з перенесення
було багато мертвих коней на ноги, а ми з троє
ішли на базар у Рапоград а нас побачила бірня приїшли
до коней коняки. (Упава і'пену, домигало фуражу а хто
спогади записали з моїх слів записано
вірво

Таланмаргца Евдокія Федорівна
а ми маємо і каємо що вони з голоду погди
жам.

Лігнє побачило много, Талан
Лігнєю Василюк в присутності
Таланмаргц Федорівни
секретарей Фуніонієвської сільської
ради.

Спогади

свідчення голодомору с. Шумківка
 Домотенко Трьє Петро́вни, 1926р.ч

"Я запам'ятала, як померла
 моя сусідка Таче. Я поїшла до
 них, Таче було років готирьох.
 Вони просила у мами молока.
 Мама каже, а як твої тільки
 що даєш, а це ще хоч трохи
 батькові даб буде. Тільки но
 я повернула додому, як
 прийшла Тачина мама і
 просить дати помотка, бо
 Таче вже померла. Я як могла
 в це повіри ти. Ми з мамою
 вийшли на город і Тачина
 мама всім каже, щось там
 робить, кажи коли будуть
 взяти на підводі померлих, то
 я такю на підводі поможу.

У нас була корова, то
 спасла з селі по тріє
 голівки. Мовом квалюю,
 але там зерно, то так і
 виживали.

Же раз до нас приїждили
 вночі, щоб скрасти корову,
 розшивали скони на дати,
 а корова стояла у снігах.

Ми там увіт алачі, то
 ми і виживали."

04.04.2008р Домотенко
 з моїх спогадів записано в.р.к.
 Секретар сільської ради Трьє П.С.Шумківка

Скопани кро роки. голодомору
 писателя село Житинці Точина Василь
 Григоровича 1924 року народження.

Батьки мої працювали в колгоспі, батько
 був бригадиром. Інколи в колгосп привозили
 туюку і батько її сімив. Тоді збі туюками він
 віскіє нашими сучасами, які зварили із кеї
 якуєв юшку, і скільки був пишніі батько,
 сучаси добго радували ті ребинки і дяку-
 вали батькові, казали що він брід тував їх від
 смерті.

Була спеціальна група людей, які ходили по
 дворах і забірали продукти, казали, що це
 все необхідно людям, які голодують у містах.
 Коли криїмили со кає, то мама наемпала
 мені в рукави три кушмики квасові, і
 наказала втікати. Так ми зберегли квасову,
 яку мама всею посадила. Правда, в колі
 влітку ночували всі біне городів та в
 клівах. Такий той був бандитири і людиїв
 було багато, але то все було від голоду.

Дуже часто гадую такий випадок:
 влітку коли вродили стручки соєвиці, як
 була повінка на колі, де молодий есуд,
 збігшеє на те поле сіти із села, їх було
 дуже багато, так вони найшеє тик
 стручків, що там і повлеєшли на тому

наші. Летало їх, там дуже багато.
 Паміткав Таврило Коваленко, який, за наївок, звозив
 конячкою мертвих до ліси, то він тих
 дітей кривізь не одну гарбу.

Люди були якісь не в собі: від голоду,
 що ніхто тих дітей і не шукав, і не опла-
 чував.

Влітку від голоду рятував нас паслін,
 лобода, акація, липа, лопухи.

Мама із татом були на роботі, а ми
 новинки були заготовляти, цюсє їстивне на
 зиму. Сушили багато трав.

Коли утворювався колгосп, то кричали
 камінями і скажали, щоб кохей і реманеши
 батько їв у колгосп, тоді не вішляють його
 на садовки, що батько і зробив, а через дні-
 ка днів кричали ікші люди, і скажали, якщо
 батько риншеться в колгосп, то його вбють.

Коли ми пішли в школу, то в нас у
 класі було 40 дітей, а на всеу
 мшислов длеть дітей.

9 лютого 2008 року

Скрав книгу з рукопису м'єтворєнця
 Секретар в'єрши М. І. Богун

с. Тривелі - Роги, Мисанського району
Черкаської області

Спогади про голодомор 1932-1933р.
жителів села Тр-Роги Кондратюк
Танки Савівни 1918 року народження.

У 1933 році був великий голод.
Дуже багато людей померло від
голоду.

У в нашої родині вирішили на-
ші близькі родичі:
прабабуся і її сім'я. Жила вона у Віл-
ках і приходила у Тривелі Роги до
своїх батьків за їжею для своєї
сім'ї. У коли вона поверталася додому,
за виноградом її неробітливо люди, убивали
і з'їли.

Вся сім'я її дуже вдова гелала, але
не дочекалася. Пізніше помер її
головік і два сина, залишилася
одно дочка Маруся.

Через місяць дізналися про
цих людей, які жили у ліску і
їли люди. Там у них знайшли голо-
ву прабабусі і визнали її по товстих
горничих косах.

Зі слів Кондратюк Т.С. записаво
Кондратюк Людмила 18.03.2008р.

Підпис: Кондратюк

Свідчення записані із слів жительки села Тихонівки Луценко Тання Михайлівної 1918 року народження.

Мені на той час було 12 років.

Пам'ятаю що в селі були одноосібники і були такі що в колективі з 10 голів, в них були коні, дві машини, висівали зернові та буряки.

Серед них був і мій дядько Осеній який тримав землю, сон, вітряковий млин. Коли нагали розкуркулювати то дядько виселили на Урал разом із сім'єю.

Створили СОЗ заставляли всіх писати заяви, даже дітей, хто не писав у СОЗ то з хати забирали все, водили навіть до тих хто родив у СОЗі.

У нас була своя корова, кучка, батько молотив зерно і ховав у лісі, височував кучка з корінням, ховав туди зерно, а на верх знов садив кучка. Ховали зерно в гукку, гукку ховали між кучі, але зерно знаходили і там.

В селі погали виширати люди. В колосні була підвода яка збирала мертвих і звозила на кладовище. Люди їли цирицю, з дерев порошок, буряки.

Записано із слів Луценко Т.М.кучка

22.01.2008

Сільській голові

С.С.Сив

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

Програма-запитальник для записування свідчень про голод 1932-1933 рр. та про голод 1946-1947 років в Україні

1. Місце запису: назва села (район, область) повністю. Бажано вказати стару й нову назву сіл
с. Мале Ілбурівка - нині мікрорайон м. Ілбурівка м. Сміли
2. Дата запису: число, місяць, рік, коли записана інформація. 22 лютого 2008 року
3. Ким записано: повне ім'я, прізвище. Толовою Іварткому № 22
4. Питання: Чи пам'ятаєте Ви, що був голод у 1932-1933 роках або у 1946-1947 роках?
Так, етапи голоду 1932-33рр., 1946 рр.
5. Які на Вашу думку могли бути причини голоду; неврожай, засуха, податки, чи забирала урожай влада? 1932-33рр. - забирала влада, 1946 р. - засуха
6. Якщо відбирали у людей вирощене в полі, городі, то хто це робив?
Спеціальні загони
7. Чи були винагороди від влади за донесення на сусіда про приховання зерна?
Були
8. Як це відбувалося? Чи ті, що відбирали мали якісь документи на забирання продуктів?
Документів не пред'являли
9. Чи застосовували до людей покарання, побиття, висилання, арешти?
Любиміє
10. Чи мали зброю ті, що ходили відбирати хліб у людей?
Мали
11. Як люди боролися? Боялись боротися
12. Чи можна було приховати якусь частину зерна, продуктів, овочів?
Дуже важко
13. Хто і як шукав заховані продукти? Як їх звали?
Представники спецзагонів
14. Скільки їх приходило до хати? Хто це був?
4-5 представників спецзагону
15. Де можна було заховати продукти харчування?
Зарити не могли
16. Чи давали їжу тим, хто пішов до колгоспу?
Ні
17. Забирали лише продукти харчування чи й інші речі - одяг, рушники, худобу тощо?
Продукти харчування, худобу
18. Що таке закон про "п'ять колосків"? Чи чули Ви про нього?
Забороною збирати врожай зернини не користувалися ні
19. Чи дозволяли збирати у полі колоски, залишки городини?
Забороною
20. Хто охороняв поля, колгоспні комори?
Спецзагоні, охоронці
21. Чи люди хотіли добровільно йти в колгоспи?
Відні хатини, дашотемі - не хотіли
22. Чи змушували людей йти до колгоспів і як?
Змушували
23. Де переховували худобу, щоб не забрали в колгосп?
Вирідали
24. В який час ходили забирати у людей зерно, продукти?
В подв. час роби
25. Скільки разів приходили до хати? Деякі рази
26. Коли почали люди помирати з голоду? Весна 1933 року

Зі свідчень писаво О.П.

27. Що було з малими сиротами, чи ними опікувалася держава?
 В дитині приємні гришки
28. Хто не голодував у селі і чому?
 Директивними партійних осередків, керівники колхозу
29. Хто зміг вижити?
 Хто перебував ізну з роботи по країнці, емоги
30. Чи допомагали люди одне одному у виживанні від голоду, чи ділилися продуктами?
 Дуже рідко
31. Які засоби вживали до виживання?
 Збирали ліг, шліб з трави
32. Чи мали якусь допомогу від родичів, які менше голодували? З міста
33. Що споживали в їжу з рослин, ягід, коріння?
 Лобода, кропива, ліси емоги
34. З яких дерев, рослин вживали листя, кору в їжу?
 Лобода, кропива
35. Яких диких тварин, птахів, плазунів вживали в їжу?
 Не вживали
36. Чи можна було щось купити у місті, чи вимінати?
 Вимінати не існує
37. Чи був голод у містах? Роботи емогили папки
38. Скільки людей померло у селі? Чи є такі відомості?
 Багато
39. Чи відомі випадки людоїдства у Вашому селі?
 Не відомі
40. Де і хто хоронив померлих від голоду?
 В загальному селі
41. Чи платили тим, хто займався похованням померлих?
 Не платили
42. Чи відомі у Вашому селі місця захоронення людей від голоду?
 Не відомі
43. Чи поминають їх на Проводи, Гробки, Зелені свята?
 Обов'язково
44. Чи згадують і поминають померлих від голоду в церкві? Тепер і за часів радянської влади?
 Згадують. За часів радянської влади це було заборонено
45. Чи є у Вашому селі церква? До якого патріархату вона відноситься?
 Немає
46. Чи встановлені в селі хрести, пам'ятники померлим від голоду?
 В селі не встановлено "Орел"
47. Чи знає сучасна молодь села про голод 1932-1933 рр., зокрема, чи розповідали Ви про це своїм дітям, онукам, сусідам?
 Розповідаю онукам.
48. Кого Ви вважаєте винним у загибелі багатьох людей?
 Стверджує керівництво держави, зокрема і Сталін
49. Дозвольте зробити з Вас фото (фото не приклеювати).
 Добровільно.
50. Прізвище, ім'я, по-батькові оповідача. Рік народження.
 Сімашук Валентин Іванович, 1927 р.н.
51. Чи ви знаєте, що таке Горгсін?
 Знаю

Зі селі написаво був

**Анкета
для збору даних про жертви Голодомору 1932-1933 років.**

1. Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце проживання
опитуваного Заворітня Катерина Трохимівна 14.10.1910 р. н. с. Дрекулі,
2. Місце проживання опитуваного у 1932-1933 роках село Дрекулівка.

3. Чи пам'ятаєте Ви події Голодомору 1932-1933 років? Що саме Ви пам'ятаєте?
Дуже важкий час, небуло що їсти. Люди вмирали від голоду. Що вихити, ховали зерно. Діти працювали по селі збирали люди які помирали від голоду. По хатах ходили люди й відбирали зерно. Вихитали ті люди які жили зберігати і екочати крихту хліба в роботі селі. Також вихитали ті що в господарстві мали корову. Ховали зерно в сараї, замуровували ті стіни, щоб ніхто не знав і не забрав. Від голоду пухли і вмирали дорослі і діти.

4. Хто з Ваших рідних знайомих, сусідів помер від голоду в 1932-1933 роках?

Відомості про померлого:

Прізвище, ім'я, по батькові _____
Рік народження _____
Місце народження _____
Причина смерті _____
Дата смерті _____
Опитування провів Томас Рука Модисла Вікторівна
Дата заповнення 21 квітня 2008 року

[Signature]
(підпис, печатка)

В.Т. Букака
(прізвище, ініціали)

Анкета
для збору даних про жертви Голодомору 1932-1933 років.

1.Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце проживання опитуваного Ліса Мотрюка Михайлівка 10.04.1911р.

2.Місце проживання опитуваного у роках с. Джензівка 1932-1933

3.Чи пам'ятаєте Ви події Голодомору 1932-1933 років? Що саме Ви пам'ятаєте? В 1931 році був недорог, а в 1932 році була велика засуха, але хліба вродили. Молили Ісуса Христа за хлібом. Зерно збирали і вивозили на дагу в Деркачу. Рішаківський Мелродій посів на своєму огороді кистя яка не поїла. Вік казав ще делекватим колодеків кистя, подрібнив зерно і зварив дитям кашу (дитя було 5) та що довго засудили. Наші сусіди хто держав корову, ті і викидали, а хто не мав корови, ті не спаслися. Мій дядько Михайло Василь Мусійович приїхав до нас, прошив щоб дали що-небудь їсти. Наму дали буряка і корки і куска рудки та м'яса хліба. Вік пішов у село Івакми щоб каїкати на роботу і додому не повернувся.

4.Хто з Ваших рідних знайомих, сусідів помер від голоду в 1932-1933 роках?

Відомості про померлого:

Прізвище, ім'я, по батькові Дудник Левко

Рік народження _____

Місце народження село Джензівка

Причина смерті _____

Дата смерті _____

Опитування провів Токтарук Модест Вікторівка

Дата заповнення 21 квітня 2008 року

[Signature]
(підпис, печатка)

В.Т.Букава
(прізвище, ініціали)

✓ Свідчення про голодомор
1932-33 років в селі Боробикове
Звенигородського району, Черкаської області
занимає зі слів Боробика Миколи Тригоровича
1927 року народження.

" У 1932 рік у нас в сім'ї були мати, батько,
має старша сестра Фунька 1925 року народження
і я. Молодша сестра Тетяна народилася 1928 року.

Хотіли казати, що голод зробив Сталін, але
тут в селі його зробили активісти, комуністи
та комсомольці. Того року урожай був поганий,
але окрім цього все зерно забрали місцеві
активісти. Вони ходили по хатах і забірало
все, що було. Однією з них була комсомолка
Мелашка, яка була ще і атеїсткою - забірала
іконки та проклинала всі святині. В хаті
навпроти, де через мешканця Миргородський
Віктор Іванович, жила сім'я дідів не прибувської
Темниці. Мелашка зайшла в хату і почала
одивити, але нічого не знайшла. Торбинку, в якій
було близько одного кілограма крупи чи борош-
на, захопила під голову комсомолого дідів
Темного. Та вона знайшла і забрала його
звідти. Обурений дід „Мелашкович" її і сказав,
щоб і вона потрапила не його статку.
Через деякий час, а Мелашка робила дозрікою
в хаті, коли вона піднялася туди до корови,
воно її вдарило в око і вибило його. Вона його
не лікувала і через деякий час ослігла і не
дирала око. Після цього всі розжурвали, щоб не
робили того, що зробила вона, бо Бог покарав
її.

Хам саме поєдна залог і зоклибився, коли помиривши мого, а тогочас не пам'ятаю. Звозився герба по 5-6 галвік в одну мочу, хто звозив і як їм повідомляли про померлих так не пам'ятаю.

Помирали в основному ті, в кого не було корови. В колішній нашій сусідки, де зараз живе Гевльський Андрій Володимирович, було три дошки і один сніг. Уї головік каменем разом з снігом втекли мого не Деибає і земшисль тившим. А дружина разом з трьома дочками померли тут.

В нас було корова і так ми вистим. Тодурами її якимось вур'ям. А самі їм так всякі вур'ям: лободу, шето з мени, акації. Зараз кажуть, щоб не давали конурьку скотинам бо вони отруїне, але ж ми її їли. Моти казала, щоб не їли цвіт акації, бо там було якийсь пур'я. Та хіба ми її смухали, коли хочеш їсти. А одного разу з найва шемучимки з гречаної крупи. В мене забився шемучок і я мало не помер.

Витьки ходили на роботу. За сном було зайзиче, яку називали динівілька. На одного крапючого в день виравали якийсь крупи. Виравав Хименко Петро Григорович, батько Хименко Іване Петровича. В кожобку з-під сірників набирал крупи, а зверху проводив лопаткою, щоб не було більше. Оце і був такий чайок.

Весною мати посадила картоплю. Все це і кіднише вчимо, як би там не було, а не посади треба захищати.

Там батьки нічим не барили, які носили
 м за кларовищем, сив Булим хотів і
 криві до мене. Картопля була вте чимало.
 Памятю, як ми вирітали з кривів і сте-
 ру і малоду картоплю, вирвали цибулі і їли
 проти сонця за хатою цибу і без солі, бо
 були дуже голодні.

А потім нам уже дали трохи хліба
 і так ми пережили те лихо:

7 листопада 2007 року.

Закладає бібліотека Борівкивської СРБ
 Федоренко Ольга Іванівна.

Свідчення діїсно наразі Борівкивської Історико-Трипуровицької
 1927 року середняк, уродженець і жителем с. Борівкивського.

Свідчення: Федоренко О. І.

Зі снів Борівкивської Миколи Трипуровицької
 закладає Федоренко Ольга Іванівна

Борівкив Микола Трипуровицький: БОРОВ
 Федоренко Ольга Іванівна: ОІІ

Свідчення: Федоренко О. І.

СЕЛО БУДИЩЕ

розповідь про голодомор 1932 - 1933 років

Розповідає жителька села Будище Осадча Галина Макарівна 1928 року народження. Жили ми втрьох - я, мати і батько. Батька звали Осадчий Макар Тарасович, мати Оксана.

Коли почалися голодні часи їсти до столу мати не сідала, казала що вже поїла, так продовжувалося до тих пір доки в неї не почали пухнути ноги, тоді батько почав силоміць садовити матір до столу і заставляв її щось з'їсти.

Мати була родом з села Педнівка з багатого роду. Коли вона йшла заміж, в придане від своєї матері вона отримала 6 червінців, на них було викарбовано напис 25 карбованців і портрет царя. Щоб не померти з голоду мати занесла по одному з червінця у Звенигородський "Торгсин" та виміняла на них хліб. І завдяки цим червінцям сім'я вижила.

А ще дуже запам'яталось як батько під весну поїхав на Кавказ до свого брата і він дав йому мішок кукурузної дерті, але коли батько привіз того мішка додому, на другий день прийшов до них голова села Потабенко К.В., взявши той мішок собі на плечі і поїс до своєї хати. Коли розпустилося листя липи його сушили, товкли і пекли хліб, потім їли квіти макації, лободу. Так і вижили.

Відомо люди по селу ходили голодні і пухлі, вмирали де хто впаде. Вижити вдалося тим, хто мав щось цінне що можна було занести у

"Торгсин" та виміняти на їжу. у "Торгсин" на ^{випливають} ^{задав репресії} Батько Галини Макарівни, Осадчого Макара Тарасовича, репресували у 1937 році.

Шей досі Галина Макарівна ^{гарно} ^{смілати} ^{вспоминає} ті голодні часи, не може одержати сліз, і наказує своїм дітям і онукам берегти кожний краєць хліба.

Розповідь Осадчої Галини Макарівни записала бібліотекар села Будище Магуськіна Н.Г.

08 листопада 2007 року.

сер редактор / р/сер
Сільський голова

О.Г. Василюк
В.А. Кухник

1. Село Вільховець Звенигородського району Черкавської області
2. Інформацію записано 14 квітня 2008 року
3. Хмико Марією Іванівною свідчила очевидця Жовтєвою Варію Ільїнівною 1913 р.н.
4. Найліпшою колдівкою і керму і дружу
5. Прикметною колдівкою були дві дачки в 33 році потім пішли доми сільські і не дав доми зібраними в роки, а що там і зібраними не збирала. влада.
6. Забирали найкраще в морезі акиміві селі
7. Про казарми від влади не було нічого ні казарми не доносили бо майже всі були біжені.
8. Документів на те щоб збирали зерно у людей в акиміві селі не було.
9. Засяло шось шов і нікого не віддавали, то всюдному забирали шось було надійшли добу афіша широті і були вина дум до вислання в Сибір.
10. Зброї акиміві селі не мали
11. Люди боялися шось дразнили проти влади бо зосидали в Сибір.
12. Умудривали шось пришло вивали. так за зерно приносили, де широткою не найдути а коїмим забирали шось надійшли.
13. Заховали продукти широті Сидір Іванович Шайда, Сидір Мудрий, це були акиміві селі.
14. За продуктом широті широті пот-Зроби на дель акиміві селі

15. Заковали шови із продуктів мотишо, було хіба що взяти в тейшних унофідях.
16. Хшо пішов у колосен давали замшфушну мамалну кусочок хіба моє і нини
17. Забирали до колосену продукти і шр паздєтєво корови вєли.
18. Закон про тєли колосен в куєл, бо як збїрали колосен, то тїрїба здаєш і я в колосен о не брїши додєш.
19. Не дозволяли збїраєш колосен у колї і шр вродило на кородїш. дє вєдє все у колосен.
20. Поє і канєфї вєлї охорєнєм оєшївєшї і кашєзєшї вєлї.
21. Вєшї з моєї і шєв оєлї у колосен бо тєлї даєш шрєв зїєшї.
22. Моє і шєлї в колосен змєшєвєшї і тєлї а не моєшї поєрєшєвєшї рєкрєшїєшї.
23. Худобу шрєб не збїраєш до колосену нєрєшєвєшї в куєшєх у лїєшєх.
24. Забираєш в моєї зерно, продукти єлє у дєш тєлї вноєш.
25. Подєє тєлї рєзєшї на дєшї моєшї прїєшєдєшї до хєлїшї.

26. Палили нас люди похали з голоду до забрани
в них те, що вони вирішили
27. Дітвля сиротами давали і інші внаслідок
28. Не голодували всі ті, що робили на сиротинській
заводі і ті що були на сиротинці вухомалого
29. Зуміли всі жити здорові, хто працював і
получав пенсії
30. Комамою одне одному вешивали
31. В кого була корова, вешивали хто десь робив
32. Родичі ділами записали докато мали менш
записали.
33. Далі мотав з ними, бучини, шваф.
34. Здериво мина.
35. Далі голубів, а то хто що зробив.
36. Меліна було морган продавав і шинь.
37. У кородах тоши був голод
38. Могло не всім скільки пилера від голоду
ки мина 60-70 осіб.
39. Велика дитина родився були на кутку
вмалували Золяко, /но вчимо, му називали
твоя кінка/ зіла, двох своїх дівчатах
Коберник Яліна, /мучина/ зарубало, свого
сина, і зіла.
40. В селі був Мухавенко Захарко сидівно вте
зміє збоув полемних і коронів ко, цвимишрі
у обидві ділі.

- 41. За те що Лукавченко хоронив довали
мійшу вартост.
- 42. По середині кладвища, кот-я бригади
похоронили нашіри від голодомору
- 43. По середині кладвища від голодомору
ті хто навіше це кося.
- 44. В церквах рятіли малючки а заряди м.мощу
сподаше бо не могли ходити, докше, коше
щоб поможати.
- 45. Церква у селі с. Бѣловодявце Московського повіт-у
коше
- 46. На кладвищі в найвищих голодомору
- 47. Онукал я. болюше про голод рожи вудало,
і розговіраю, і доше сурядені дітми моши
і вони миі часом самі провали, щоб
їм розговіраю.

Зі сів Квоченко Дакі і Гиланивца 1913р.н
зачисала Лисенко Марія Іванівна

Квоченко Дакі і Гиланивца Квоченко
Лисенко Марія Іванівна Млі

Сімейні слова Г.О. Коваленко

1. Слово ілюстроване Звенигородського району Черкаської області.
2. Інформацію записано очувіттям 2008 року
3. Записано Лисенко Марією Іванівною відомця Новосілівської Пам'ятки Тернопільської обл.
4. Пам'ятки і чого 1932-1933 років і 1946-1947 років пам'ятки сім'ю від голоду вернулося корова.
5. На мою думку прихвиль голоду засуха, неврологія, психічні події, забирала урочай владо.
6. У людей забирала ти що вони виростили в полі, в селі, ходили армієюми по нід камінями забирала, що в кого с. В них були такі прутья великі, мали вони шматки по горіщях і по локат по нід люди - ти шмат де законного хліба чи ще чого - все віддавали господарству
7. Чи були вимоги, щодо чого у нас нічого не доносили, усі ді всі були бідні, тоді приховували було нічого
8. Ти що забирала зерно нічого нічого документи в не показували.
9. Заспокували до людей побиття, вивели.
10. До нас приходили без зброї, тільки із шматками залізнички
11. Люди просили не забирала продукції в
12. Приховали часину чого з продукції в було кляти.

13. Шукали продукти у нас Бабію Федору
Мудрий Федір акимівський штурманом.
14. До хвилі приходили і у 2-х і в 4-х
15. Де хто придбував скотами продуктами в ямок
які були конями в сінях чи в селі хвилі, приносили
землю, якщо не попаде штурманом на ляду
той ти акимівський.
16. Тим, хто нішов до колоску хотували замешувати
і давали по мовильному кучеру хліба
17. Я пам'ятаю, що забирали продукти ховували
і було худобу у колосі.
18. Чула про закон про хліб колосів що не можна
було збирати у колі колосів бо за це дати карати.
19. Не дозволяли у колі збирати колоски.
20. Колоски та поля охороняли як акимівський
21. В колосі ішли хто хотів, де хто не
22. Хто не хотів іти в колосі похоронили в колосі
Синяя жовтими вислови в колосі.
23. Худоби не хотіли від акимівських не можна було
24. Забирати зерно і продукти мови в колосі час
дня і ночі.
25. До хвилі приходили по кілька раз
26. Люди пошарили від голоду коли по забирали
всі до зерниці зерна
27. Для використання мови скріт в колосі
давали їм і ну.

28. Чисе не голодували всі ті хто мав корову
хто працював на цукрозаводі або на будівництві
вузької колії.
29. Були випадки ті хто змігось чимось мав
корову цю не забрали, принаймні цукрозаводу.
капосну
30. Допомогали люди одне одному вживали
від голоду, ділилися в чого було
31. Викорисовували в їжу дикі рослини люди зрідки
і великим.
32. Були допомогли родичі, які не голодували
ділилися з голодуючими.
33. Скорисвали в їжу лободу, миста з мис, цвяху.
34. Лисли з мис вживали
35. Чи черкешами, які ловили в ставках
їли кашубів.
36. Шофран мінли чимось рогі на продукції
37. Чимось неюти був голод.
38. В нашому селі близько 20 осіб померли від
голоду
39. В селі були випадки не однократно, могоді, решко
на путіку Трушівітні в селі, Новосиріїні
мертвіх зів свого сина Івана
40. Померли від голоду померли Лукавичко
Захарій Сокотович зловив комах
під водою
41. Той, що займався похованнями померлих
від голоду в колосні давали майку продукції

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

- 42. Міся зокоронення від голоду відомі ховали людей на 1-й бригаді в селі.
- 43. Помикалися на всі свині і кролики і земля свиня.
- 44. Згодуються і колупають колупають від голоду в церкві і телят і кашу.
- 45. В селі церква до Московського патріархату
- 46. С в селі на тієї же 1-й бригаді найбільше голодомору
- 47. Душе тасило розновідомо отримали своїми і дітьми завжди розновідомо працюючи в школі
- 48.

Зі сніт Косіловської Катерини Іванівни 1941/42
 занесяла Лисинко Марія Іванівна

Косіловська Катерина Іванівна
 Лисинко Марія Іванівна

Косіловська
 Мелі

Сільський голова

М.О. Калосенко

Поробом Катерини
Микитівна 1911 р.н. с. Вільховець

1. Черкаська обл. Звенигородський р.н.
с. Вільховець
2. 4.04.2008 р.
3. Соловей Олена Якимівна, Бібліотекар,
4. Я не згадує ні колор 33 року, ні
47 року.
5. Вротної у нас згадували.
6. Вирішили в морію етнелістелі,
еліно спеліелно носелелі.
7. Телого не телелелі.
8. Докелелелі у телі, ето телелелі
не бум
9. Телелі і телелелі і телелелі.
10. Телі, ето телелелелі телелі не
телелі телелі.
11. Ето не телелелелі телелелі
телелі телелі ето телелі телелі
12. Телелі.
13. Етнелістелі. Телелі ел телелелелі,
Телелелі телелі, телелелі телелі,
телелелі телелі.
14. Телелелі по телелі, по телелі
не телелі. Ето телелі телелі.
15. Телелі телелі бум телелі
у телелі, телелі телелі телелі
16. Ето телелі до телелі
телелі телелі, телелі телелі.

17. Збирали продукти і худобу.
18. Не можна було збирати картоплю, бо це керили.
19. Лише збирали цюг на полі, то тільки для картоплі.
20. Були сторони і еквівалентів.
21. Даво їмоб у картоплі добровільно, бо там звали істи.
22. Змучували, погрожували арештами.
23. Худобу можна зловати в келіях.
24. Може прийти коли вогонь.
25. Може прийти і не раз.
26. Коли в них збирали овочі.
27. Сиротам у картоплі звали істи.
28. Не заводили ті, хто мав каю стовків, вирощували картоплю, а також продавали картоплю.
29. Замисляли землеробство, збирали і хто робив у заводі.
30. Допомогали.
31. Збирали мезгу картоплі і буряки і їли.
32. Може.
33. Це + лобочу, шпачу, мисля і мисли.
34. Мисля і мисли і лобочу.
35. Не знаю тежко.
36. Може у торговлі.

- 37. Також у містах був.
- 38. Кожми, що десь 70 дучи.
- 39. Відомі Віперки могої дача, Коберник Анна із своїм синам земляковим дітей до себе, навіч части курочу рідни і їм їх.
- 40. Духовство держави.
- 41. Довели найну.
- 42. Відомі.
- 43. Кошмаров

Тарасів Катерина
Сільський радон
Сільський радон
І. О. Карошич

Вознофієв Ніколенко Марії Кемелівни,
1912 р.н., жительки с. Тудзівка Звени-
городською р-ну, Черкаської обл.

— Я пам'ятаю, як під час голодо-
мору, мої сусіди Тарабай померли
від голоду, а діти замишили. Стар-
ший брат Демид поїбував ^{своє} своїх
братів і сестру. Рукі, ноги і голови
викинув у гробу (я їх звідти виїмала,
бо працювала на той час виконав-
цем), а решту м'яса зварив. Знаю,
що ми їли акаційовий цвіт, некі
оладки з мерзких булеків Мого
брата не стало, і по сьогоднішній
день, я не знаю де він. Я казала
баба Маринюха, що бачила на
відводі в одних підштанниках (та
відвода, що звозила мертвих).

«Зі свід Ніколенко Марії Кемелівни
писала Візіренко Наталіє Володимирів
ни»

Ніколенко Марії Кемелівни ММ
Візіренко Наталіє Володимирівни ВВ

Сільський голова Грива І.І. Кузнецов

Спогади про Голодомор 1932-1933 років с. Гудзівка

Розповідь Галузінської Анастасії Михайлівни, 1918 року народження, жительки с. Гудзівка Звенигородського району черкаської області

На той час я була, ще мала, ходила у другий чи третій клас. Голод застав нас зненацька . Ми жили з батьком удвох, мати померла ще до голодомору 1932-1933 років. У нас була корова і кінь, жили не погано, але коли прийшов той жахливий часу нас забрали коня, потім корову, забирали все що тільки могли знайти. Забрали й картоплю, хліб, квасолю. На горищі був мішок сушених груш і той забрали, навіть подушки з хати позабирали. Ми ледве пережили ту жахливу зиму. Весною збирали в полі зернишки , збирали сушені жолуді. Люди поїли навіть котів та собак. На вулицях не було жодної живої тварини. Навіть були випадки коли люди їли людей. У мене по сусідству жили люди і в них було двоє дітей, діти гуляли зі мною, а потім не стало однієї дитини , а пізніше й другої не стало видно. Сусіди помітили , таї питають де ж діти ділися, а вони ніби й нічого не знають ; кинулись шукати кругом хати і знайшли – і погребі тільки одні голови. І ще був один випадок коли чоловік з'їв своїх батька і сестру. І ще було багато таких випадків. Люди вмирали, як мухи. Ідеш по вулиці, той під тинном лежить, той у дворі, той серед дороги. Людей збирали на підводу мертвих і навіть знесилених, які лежали на дорогах; везли на кладовище, скидали в одну яму і закопували, кого навіть живими.

« Зі слів Галузінської Анастасії Михайлівни записала Дяченко Ірина Миколаївна»

Галузінська Анастасія Михайлівна

Галузінська

Дяченко Ірина Миколаївна

Сільський голова

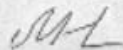
Кузнецов І.І.
Кузнецов І.І.

Розповідь Ніколенко Марії Климівни , 1912 року народження, жительки с.
Гудзівка Звенигородського району Черкаської області

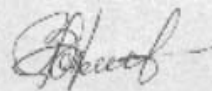
Я пам'ятає , як під час Голодомору 1932-1933 років, мої сусіди Барабай померли від голоду, а діти залишилися. Старший брат Демид повбивав двох своїх братів і сестру. Руки, ноги і голову вкинув у грубу(я їх звіти виймала, бо працювала на той час виконавцем), а решту м'яса зварив. Пам'ятаю , що ми їли акаційовий цвіт, пекли оладки з мерзлих буряків . Мого брата не стало і по сьогоднішній день я не знаю де він. А казала баба Мариноха, що бачила його на підводі в одних підштаниках (та підвода, що звозила мертвих).

« Зі слів Ніколенко Марії Климівна записала Візіренко Наталія Володимирівна »

Ніколенко Марія Климівна

Візіренко Наталія Володимирівна

Сільський голова

Кузнецов І.І.

Згадує Якимовський Олександр Павлович 1924 року народження житель села Журавове.

Коли почався той страшний голод мені було 8 років люди шукали від голоду і їли. Голодно мертво лежали просто на вулиці. Їх підбирали возами на сільсько-господарський цвинтар там сиділи у яму і вони зма були трохи не повною заковували.

Активісти виступали у людей все, що тільки можна у нас знайшли горіхи з квасолею і забрали. Ми ді-тляки їли цвіт акації, листя з мли та берестя.

Хата наша була не далеко від колгоспу, а там дошли коні, то та дохла конина не одних нас від голоду спасала. Було вважало за нісенітницю від туди нічого не замшалося.

Яко вступив у колгосп їм було трошки легше бо там варили похльобку з соєвими і давали 200г хліба.

Для дітей відкривали патронат у ньому було близько 30 дітей в основному це були діти ко-муністів і активістів їм теж варили зкус по-хльобку і давали по 100г хліба.

Всім іншим ой як було тяжко, люди не видер-жували дійшло до того, що почали їсти людей навідо батьки їм своїх дітей. Зі шкою стався ви-падок, якшо я не забуду до самої смерті. Згадую сім'я Мамушків. Старших двох дітей були вже одружені, а троє менших жили з батьками. Хлопчика звали Антоша, дівчинку Галя, як звали

найменшу дівчинку і саша батьків на хмал уже не пам'ятаю. З Антошою я дружив гуляли разом ходили один до одного. Ранняй весни це під на-ставку став після гуляння зайшли до Антоши додому. Свинув з себе шурпана, шалку хотів цей опрри з ніг зняти, а тут якось знайшла д'явив-ся Антошин батько і був він якийсь горний та темний нагн вінніз із коліна. Підійшов до мисника взяв ножа і почав його готри тид, і в цей момент у мене в душі щось покнуло.

страх пронизав усе тіло: у них не істало нічого, що він ризикати буде, краще ніхто? Я кинувся до дверей, Антоша отримав: «Самі ти куди?» Я йому сказав, що вийду на двір куди-небудь справитися. Чувши це підсунувся та вправ, мені вже вийшлося, що Антоша батько хватає мене за губа і хоче перерізати горло. Вибіг на двір і через город побіг додому без оглядки. Мені тоді здалося, що я біг цілу вічність, Чуже біля своєї хати сміялися. Після того я десятою дорогою обходив хату Машуків і більше не бачив ні Антошу, ні Тарю, Мухана і шалю. У них на подвір'ї згинувся якийсь галас, не то плакали, і стояла велика курява. Коли все втихло, з тамти не втримався і побіг подивитися. Від побачення махнувся. Біля хати лежали людські гороти, кістки рук і ніг.

Тоді мої мама казали, що селом пішов слух, що Машуки дітей погли. Це дійшло до влади, прийшли експедиції. Самих хазів не знайшли, вони вмерли, а на гороті знайшли кістки засипані попелом. Тоді ще люди казали, що Машукову жінку знайшли десь на Демському сході і задушили, а він так і зник без сліду. Старша ішня дочка Оля та, що була одружена живою попала у нацисти, але її поведло. Той головник, що звозив небіжчиків на цвинтар, по дорозі підібрав її ще живою. Приїхав на цвинтар, а в цей час на колгоспі задушили в одні, так кликали на обід тих, хто працював у колгоспі. Він не став експлуатувати небіжчиків у яму, а пішов обідати, коли повернувся Олі на цвинтарі вже не було. Так колгоспний дзвін врятував її життя.

«Зі слів Якимського Олександра Павловича записала Мороз Оксана Євгенівна»

Якимський Олександр Павлович
Мороз Оксана Євгенівна

Сільський голова: Ревнюк В.А.

[Handwritten signature]

Були тільки згадувати те страхобиття, без шкільних
 підвали голодувати, тато казав уже приймати додому
 не тільки той хліб, а й розливку. А одного
 разу принесли на радні тата мертвого, щоб ми ма-
 ли його поховати. Бо якби його підібрав Никодим Па-
 холко, то ми могли б тільки згадуватися де тато
 дівся. Як не стало тата, тоб не стало тиж 200г
 хліба і за татом у слід тільки брати. Мама з ма-
 ми двома крок зуміла вижити. Її шкура була крок
 у ній, а там пасли колосати корови, то вона влізла
 нашу корову, відбила її від стада і ком етенико
 принала додому. Але довго тримати її вдома ми не по-
 гли, боїлися доносу. У селі були спеціальні доносники. За
 корову прийшлося татомо продати. Уночі загнали
 у сусідній район на базар і продали.
 Мама замість хліба пекла хліпки з мити мити, береста, та
 мурзкої картоплі. Якби вони тоді добрі були ті хліпки.
 Хто був партійний, то хліпків не їли, у них був домаш-
 ній хліб. У нас жинь на сучасу один колунист, не пам'я-
 таю як його величали. Коли його жинка пекла хліб, то
 він пах на увесь сучок. Мама коли зайшла до нього,
 жинка якраз витягувала хліб із печі. Що вона з пере-
 пляку не знала куди його сховати. І сичмо просила
 маму нікому не казати бо головів тоді її убо.
 Стрижино і боляче це згадувати. Люди доходили до безум-
 ства і починали їсти людей, батьки їли своїх дітей.
 Сичма Жилинського чуть сичди не зїли, йому худом вда-
 лось втекти, а Власова дога, не пам'ятаю уже як її
 звали, приговорилась. Були ми на полі, про харті совржи-
 ми, згадали про месо, а вона і каже: "Щоб ви зна-
 ми, згадана найдобріше месо людське, особливо пла-
 ти". Від поутото ми анїлим, так мовчки і до-
 дому прийшли. Я після того боялася дивити-
 ся у їхній бік, жини вони від нас через город.

Дуже тяжко згадувати те страхотство, без якого ми
 не могли голодувати, мати погав уже принайти додому
 не тільки той окрась хліба, а й похлѣб'ю. А одного
 разу приїшли на радні тата мертвого, щоб ми ма-
 ли його поховати. Бо якби його підібрав Никодим Па-
 холько, то ми могли б тільки згадуватися де тато
 дівся. Як не стало тата, тоб не стало тин 200г
 хліба і за татом у слід пішли брати. Мама з на-
 шим двома кроко зуміла вижити. Її штра була кроко
 у ній, а там насам колосати корови, то вона влізла
 нашу корову, відбила її від стада і коли етимило
 приїшла додому. Але дово тримати її вдома ми не мо-
 гли, боалися доносу. У селі були спеціальні доносчики. За
 корову прийшлося таямно продати. Уночі заїнали
 у сусідній район на базар і продали.
 Мама замість хліба пекла хмики з миста лати, береста, та
 мерзла картоплі. Якби вони тоді добрі були ті хмики.
 Хто був партійний, то хмиків не їли, у них був домаш-
 ний хліб. У нас жив на кутку один комуніст, не пам'я-
 таю як його величали. Коли його хмика пекла хліб, то
 він пах на увесь кутюк. Мама коли заїшла до них, а
 хмика якраз витягувала хліб із печі. Що вона з пере-
 ляку не знала куди його словати. І щинно просила
 маму нікому не казати бо чоловік тоді її уб'є.
 Стрижино і боляче це згадувати. Люди доходили до безум-
 ства і пощинали їсти м'ясе, бачили їли своїх дітей.
 Сашка Русинського кутю сосіди не з'їли, йому худом вда-
 лось втекти, а Власова дошка, не пам'ятаю уже як її
 звали, приговорилася. Тами ми на полі, про харчі совєри-
 ми, згадали про м'ясо, а вона і кажи: "Щоб ви зме-
 ли дівгата найдобріше м'ясо людське, особливо пл-
 ти". Від погугото ми анілим, так мовчки і до-
 дому приїшли. Я пішла тую боляса дивити-
 ся у іханій бік, жини вони від нас через город.

Миходим Гогольченко - це головні хліб іздив по селі
 грабаркою і підбирав усіх померлих, відвозив їх
 на сільський цвинтар. А там скидав у яму і зако-
 пував. За це йому давали три хліба у день, бо ро-
 бота його була не легка. Було так, що ми хлі-
 ві падали на ту грабарку. Люди просилися щоб
 не забирав, а він казав: "Днем раніше, днем піз-
 ніше все одно там будеш." Щоб мені по тебе не
 вертатися поїхали зараз." Так було з Оленою
 Машуковою дочкою, ми живою висунув на грабар-
 ку той повіз, але їй удалося знову спастися.
 Як саме не пам'ятаю. Не доводи Господи це воно
 так пережити. Були випадки, що люди хотіли
 ся активістами. Був один страшніший звіра, яко-
 го, що не можу точно згадати, як його звали, то
 головіки його вноси підтерели і утотили у кришки.

„Зі снів Шевченко Палагеї Андріївни записала
 Мороз Оксана Євгенівна

Шевченко Палагея Андріївна - Шевченко

Мороз Оксана Євгенівна - [підпис]

Сільський голова Рівнен

[Handwritten signature]

Свідчення про Голод
1932-1933 років у Звенигородці

м. Звенигородка
10 квітня 2008 р.

Тригубиною великого голоду у Звенигородці, мабуть, як і скрізь по Україні, була сталінсько-Бєлєшовицька влада. Від неї, як кружки по воді, пішли всі біди, що довелося пережити таким, як ми люди, - розгуба, зра, насильство, репресії. Я представляю двох великих звенигородських родів Винарських - Алексєєвих, свідок голодомору, що сам його пережив у нашому місті. Щоб вижити - вигривав корінь, шукав якусь траву, ловив черепаш, яких потім опшарлював окропом. У 1933 році гуть не в кожній хаті було по кілька трупів. Знаю хату, в якій було шість мерців. У Турганенків, це на Залості з восьми душ залишилося троє.

- 2 -

Страшна смерть нещадних
їх дітей. Багато їх померло
в патронаті, який знаходився
по теперішній вулиці Пархоменка,
в кам'яному будинку
якогось Крижанівського, з
усього видно заможного
головіка, який після приходу
радянської влади покинув
садибу з великим аблучевим
садом, що тягнулась аж
до Шкича, де в березі
росли високі розлогі осокфи,
на яких завжди гніздилися
галагливі вороня. До
патронату дітей звозили
з усіх усадеб. Якщо не поміча-
лися діти в цьому примі-
щенні, то їх переправляли
за річку в будинок полковника,
неподалік від костелу.

У патронаті дітям давали
якусь похльобку з кропивою і
травою. Їсти те було когось...
Мені моя мати боялася
каждати вдома, то бувало
залишала мене на день
в патронаті, який знаходився
від нас недалеко. Тут діти

- 3 -

Були нібито під наглядом.
 Дивились за ними Марченко
 Фрося, Золотухінша Даша і
 Романовська. Але діти були
 від голоду, не ходили, а снували,
 як тіні, жовті, бліді вширнали,
 нагелі були. Це багачка й моя
 майбутня дружина Ганя з
 великої родини Лукасенків,
 яка пішла через дорогу
 навипроти від матронату.
 Померлих дітей укладали
 штабелями в довгому
 коридорі будинку колми-
 нського хазяїна. Тоді цей
 казак Ісє, то дитячі
 трупи зносили на забарку
 і вивозили на кладовище, як
 до Озирної. „До Галасова
 повезли“, - так тоді казали,
 де їх садили в об'їзді.
 На короваїні недовго ство-
 реного колгоспу імені
 Ворошилова, це біля кручі,
 як на Мяснику їздили,
 працювала волаком
 Маршма Козир, по-булицькому
 - Козирка. У 1933 році
 бідолашному колективу заставили
 вивозити ще й трупи дітей
 з матронату.

- 4 -

А поступали діти в
катронеат із сіл, де в
1929-му, на початку 30-х
років було соціалістичне
владі, її місцевій колективі-
візації, бо селяни не хотіли
віддавати комуся своє,
навіть моголяти добро.
Батьків забирали, кудись
вивозили чи стравували,
бо багача їх дадалу вже
не поверталося.

Я сам бачив, як по
дорозі, ще на Шербаківці,
тоді по вулиці Лисянсь-
кій, мене - Торського,
енкаведментом гоном гнали
із завазанієм назад
ружками до тридцяти
годовиків у звешарядсь-
ку школу, яка була
збудована ще за царату.
Не бачив, щоб їх розстрілювали,
але з розмов і свідчень
знаю, що там люди
вбивали, а трішки екшували

- 5 -

в ангу тут же, на території
тюрми, за магазином,
який збудували вилк потім,
у 60-х роках, з маблнською
„Збудовано на честь 50-річчя
Радянської влади“.

А діти тліч нещасних
людились у патронажі,
хто вилевав, а кого від-
везли волами лоя кладо-
вище. Отак було... Про це
мало вже хто знає, хоч
є ще люди, які про те
пам'ятають. Це і Зозуля
Маруся Левичука, і Оле-
сестра Миколи Федоровича
Ткаченка, з якими вже
в роки війни я і
Микола Забогень були в
концтаборах Себенціна
й Трухенвалда. Але то
вже окрема розмова,
як би сказати, то ішня
сторінка, ішого кривавого
людина на виенського рехня

- 6 -

Ще екамію, що до них,
хто творить гогодомар,
були прихвенті і ті,
кого ми дуже знаємо.
Ще наші сусіди Микола
Осадчий, Свінцизький Пилип
одні із трьох синів Мирона
Сидоровича - сина його батька.
Він, щоб не підпасти під
розкуркулення, як би присто-
єтувався до нової влади, а
за ним, як ще далі від нього,
нішов наймолодший його
синюк. Вони в комсомолках
і з пістолетамми, ходили
по хатах і вийшли зручвали
та відбивали все що в кого
було. Нічим не гребували,
збирати, як каже казали,
пожиттєвісі - на біз, Нікто
їм не супротивлявся, - зрозуміло,
що це антибівство. Та не
Маруся Левичка згадує, як
вони зайшли до їхньої хати,
в якій було четверо малюватих
дітей, і полізули до неї
де стояв якийсь борщ. „Не
забирати, - багато найстарше
дівка. - Що ми їсти немо?..
Дядьку, не беріть ви не свій“
(Микола був родичем дядька дівчинки
по матері). Але зайді не зупинились

- 7 -

У морозі голодомих раків
 перед моїми очима постає
 й звенигородський базар. Він
 був на місці теперішнього
 екверника, де пізніше, у 60-х
 роках стояла карусель, а
 будівля колишньої водонапірні,
 що вже переобладнана, ще
 й зараз є тут, коло провулка
 Комсомольського. Базар як
 лясали тоді під заборою
 люди. Вони приходили туди,
 щоб, може, щось пам'ятує.
 Нерухомі, пухлі... І якось
 тарілочках продається холодець...
 Я бачив у ньому людські
 кістки з кістками. Про
 Бугівку, - сусіднє село,
 тоді говорили, що хто
 там похвлявся, то вже
 збідни не виходив...

Місцеві жінки, виконуючи
 якусь вагу, своєю
 тягою на грабарках
 волокли пологих біз
 базару вниз, на тери-
 торію теперішнього
 автовокзалу, де, потім на...

- 8 -

з парку й до діючих кас та каскету були викопані якісь канави. У них і екюдани людей, поміт їх загорітали. А вночі в навоєнні іржи, тева розривлювали бундоуерен люди багачно та м кіткі, перенн. Але туди забезди чебем і ва вкнмалле асфальтом. І так ці сліди замели. З тюрми зробили кінопрояв, від канпроявату на Замості й сліду не залишили, на развалюхах одної церкви, навпроти колникної пюрми, побудували каміоловіе будинок, а в центрі міста, на місці другої церкви, поставили Домодулоура Таліта. От вале і скраведн-віств...

Ще як був менше Кузьмико Гна, він в обиченні іздовлом робив, то разоле з іншими

людьми, усе за незалежності,
 на місці поховання дітей
 і всіх, кого задрав гряд,
 поставив на кладовищі
 дерев'яного хреста, - як
 пам'ять про рідних, близьких
 суєтів, які стали жертвами
 геноциду КДРС. Так на-
 само на хресті, що в роки
 голодомору ця пам'ять
 мала тільки назву, але
 це те саме... Усе в той
 хрест погорів. А згадка
 хмара висить над несею
 і дує. Виснажуються наші
 порозуміння, які колись ніколи
 богомален вивозили до
 Німеччини, в роздумі, як
 як то кажуть, український
 люд. І немає великої чужої
 гадки.
 мені ніяк голодоморів
 і нацистський концтабірів
 усе нікого боялися за себе,
 але хотілося мені, щоб
 людей, вороже наші рідних
 кроти нас, українців, не
 було коло владі.

Зі слів Дмитроفسького
 Максима Філатовича
 1925 р.н. замешав
 Солончук Михайло Васильович
 Солончук М.Ф. Винарський
 Солончук М.Ф.
 голова
 Зв'язки Черкаської області
 Р.В. Савченко

1932-1933

У збереженій пам'яті народи ніколи не забудуться трагічні події, що явилися внаслідок світові жорсткий злочин над українськими людьми. За десятиліття, що минули, світ показав сотні документальних свідчень про жахи, які довелося пережити народу України.

Їдуть роки... Люди, які пережили страхи нещасливого голодомору 1932-1933 років, стало дуже мало. Але новіки вкарбовують у свою пам'ять безліч безліч безліч свідчень тих жорстких подій.

Старішим фактом з біографії свого життя розповіла жонка батька свого батька Шпиця Марія Гаврилівна 1918 року народження. Не лише голод, а й жахи та тяжкі поневіряння довелося пережити на той час 14-літній дівчинці та її рідним.

Сім'я була розкуркулена, забрано коня та відгородно пасіку, яку мав батько. Згодом батько поновив під арешт, його забрали до в'язниці з якої він так і не повернувся. Мати та чотири діти, двох маленьких братів, Марію та молодшу сестру Олю виконали з хати. При цьому влада наказала єдинолюбному не пускати до себе виконавців. Вони ходили по будинку до пізньої ночі, а лише вночі люди, ризикуючи, пускали їх переїти. Так по людей і пробідували злими, а коли почали появлятися порошки хати, люди вмирили від голоду, то переїдувались у них. Але представники влади знаходили і виконавців злочину

і знову. Приходило пошукати і у колінній соломі.

Щоб хоті якось працювати Марія влаштувалася на роботу у сусідній радгосп (в селі роботи не брали). Траплялася їй черпачок сівби баламуди та кусок хліба, спеченого з бурякової насіння. Приносила трохи їди своїм маленьким, братами. Одного Микола та Олександр померли з голоду взимку 1933 року.

Марія Тавриївна також згадує, що братом того року був дуже хороший, але все зібране зерно забрали. Тавриєм к-пу тоді був нештайло бокс.

Колгосп виділяв підводу з двома чоловіками, які їздили під хатами та вивозили померлих до ями, яка була велика за селом. Ті кидали до ями, засипали трохи землі, потім привозили інших і так кілька разів шарали як повною силою, тоді пригортали.

Бачуся пригадує, як зволу сусідку Марку Софійку, що з хлібом забрала до машини, щоб лишній раз не приїжджати. Сиділи там, та і замислилися вмирали. Я вона прилегла рачки назад додому. Замислилася жита, ще і на роботу ходила.

Інший свідок тих подій Олександр Степан Вишневич 1936 року народження, ще був зовсім маленьким хлопчиком, але дуже добре запам'ятовує жорстокі події свого дитинства. В його сім'ї було 10 дітей. Завдяки тому, що старший брат був прикордонником і служив у Росії вони уникали приладу збирання продуктів. Батько працював в к-пі міжкороветки.

проте не міг прогодувати свого сина.
 Іван Семенович згадує, що вівчак на
 сусідське подвір'я до друга Василя. В
 ній була корова. І сусіди його підгоду-
 вали. Одного разу, коли він біг до них,
 то залупотався в бур'яках і вівчак. Зовраги
 померли, які ішли підводою лотами
 зловити і кинути до трупів на підводі.
 Його врятувало бабуся, яка ішла мило і
 побила, що зловити живих м'як померли-
 ми. А так, як за кожну померлу душу
 мовчанка давала по 200г хліба, то
 бабуся заплатила за зловця обідом для
 свого чоловіка. Забрала до себе дядьку, на-
 годувала.

Мовчак не захотів вертатися дядьку,
 тому, що там не було чого їсти, а
 попросився до хрещених батьків Дроби
 Іосифа і Олександра. Хрещені, яким про-
 чинав коштів, заширили зловця в
 селі для того, щоб той зловця з його
 синами, щоб той нікуди не виліз з
 двору, тому, що дітей хотіли і їм.
 Дома його не шукали, думали, що
 помер. Повернувся він дядьку мило
 через три місяці. Так згадує Іван
 Семенович той голодний рік.

Наш голод примушував людей
 ставати на шлях енергістів, виставляти
 графіти, зловити.

Снісар Олександра Антонівна 1922 року
 народження та Снісар Галатка Антонівна
 на 1920 року народження згадують, що
 Боровець Михайло, котрий займався зведен-
 ням померлих, для того, щоб померли

мшній пабок, був із до мого, ще
 тиву свою матір
 Вони також розповідають, що в селі
 зникли люди. Сусідка Федора вийшла
 з дому і не повернулася. А на буриняє
 летало повно померлих людей, які про-
 ходили з інших місць шукаючи їжі.

Снісар Надія Максимівна 1931 року
 народження розповідає, що в роки голо-
 домору вона жила з матір'ю і двома
 сестрами. Але влада не потягла відно-
 чу сім'ю. Забрало все навіть пазубирали
 та, що було в горнятках. Вони цу-
 ли від голоду, їли траву, кропиву, пек-
 ли з лободи мшні, їли по пале
 виривати мерзлу картоплю, яко зам-
 шило в землі. У ній сім'ї вдалося
 вижити. Проте вона називає сім'ю,
 які майже вимерли в такі сім'ї:

Черменки: Федот і Євдоха

Бабії: Кирило і Марфа

Уманці: Меланка, Іван і Борис

Мстари: Юлія, Діксій, Василь і
 Марія

Мури: Іван, Марія і Павло

Колещи: Іван і Параска

Кешпоренки: Василина і Марія

Волошени: Ірина і Марія

Строліття мит роки згадуєть
очевидні зі своими на слат. Також
ніколи не забувається.

Адже згадки про безвимо зниклих
предків - це борт мивел, перш поміст-
тло символів зниклих, заплановано
до мого банит голдом.

Зі сів тилині Марії Тавричів-
ни, Осадого Явона Семеновита,
Снісар Олександр Антонівна,
Снісар Маланка Антонівна,
Снісар Надія Максимівна
записала Костенко Валентина Григорівна

Шлиця Марія Тавричівна
Осадого Явон Семеновит
Снісар Олександр Антонівна Снісар
Снісар Маланка Антонівна Снісар
Снісар Надія Максимівна Снісар

Костенко В. Г. *Владислав*

Сльськи *Григор* Шибенко

с. Жовтинець Звенигородського р-ну

Свідчення Тарасі Тамми Радомівки 1923р. нар.
(в дівочійв Жостоприці)

Мені на той час було 10 років, голод я пам'ятаю добре. Наша сім'я — це малі, Жостоприці Таматка іосипівна 1903р.нар. і має трое дітей — я найстарша, брати Василь 1927р.н. і Тейро 1929р.н. Батько нас покинув ще до голодовки, у 1930 році, і поїхав на Донбас і не повернувся. Він сиротами нас мавши з нами єди, в селі ні рідні, нікого. Добре пам'ятаю єдині осінні дні 1932 року. Мати послала мене зранку пасіти корову, ввечері жему її додому, а сусіди ї кажуть, що біля нашого двору сіють підвода з сільськими активістами. На той час головою сільської ради був Мкамрида Шикитир, ой він і ще кілька інших як він їдими поїз хайти і вилізували в коло що є, а в нас шого медико, тільки під літкою кумарок життя скочали. Він знайшов його, взяв за шку і сівав шемітін ~~на~~ на двір, малі впади наїмрок. Так разом за літкою і матір вилізу на шем до підводи.

Я все це як побачила, то злякалась і сітала шемно кричати: „Що ви робите, куди ви їдете моєю матір?!“. Тоді він кричав, ой на ві і поїхали вони мізми. А в мамірі все шоді поїми кумарки мми. Братів Василь забрали батькові родити у Водники, а ми з Тейрою ммились біля мамірі.

Я з матірню ходила на роби, а Тейро був удома сам. Виповзе на подвір'я збирає калашки і шем до підшешес шемте, мми кумарки, але в нас була корова шод шрохи спасала, ми вилізу всі.

По сусідіву з нами жив Лама Саловей, у нього було багато дітей. Найстарша дочка, така, як я роками, пішла поїз хайти ісіти просити. Звалася вона Юнета. На друкому кумарку села зайшла вона до хайти Серіє Демми, так її звідіти не випустили — зїли, а голову вкмили в груді. В скорому часі шо хайту вони продали за їту, а самі переїшли до родитки.

У СЗівському дворі сівав величезний котел на відрі 10-12 іуди великим відром сої і камі розм'яли на порції ію іуди, попадамо герпак води і 2-3 зернами сої. Ми з матір'ю сапани буряки і одержували по герпаку свого сну. Тримосими іодо додалу, а баба Тараска дала варена ітаку ітсу — майора сміка, залізіт еасних, шавель, кропи-ва. Змішували все це з ложкою і всі разом оддали. Ввечері після роботи давали по водір хліба з буря-кового насіння і проєших мизушків.

Люди з голоду пухли, погами ходили по мороз грабувати. Займали що шмише з одеті, куски павітна, котухи, журітки і м'ясами поїти на харгі. Наша халба сівала на краю села ітак іі згодіт приходили до нас ізра. І підкопували під халбу і розшивали зверху халбу влізти до нас через іеду в сімж, але їм це не вдалося. Халба наша була в сітовнах, ітак мама позабивала вікна з середими наверхіт дуркамі, а іеду, що іде на горіше зашуктали чинами і поприбивали кімі ішпів до евалоків. В халбу матіи дала виша, сапу, сокиру щоб оборонітись як будують лізти в халбу, а мамі дителі казали щоб ми не бались, а ітосно кризали, може хіто поже з еуєдів. Так ми і робили, як ітільки мама позде що до халби додівалося, дала в руки виша, а бабине сапу, а ми кризали що в сими. Поїти іі було неважко, іеду яка веде на горіше, ітак рвали, що чина з сітелі побіпалася в сімж.

У нас у дворі лжав величезний пеньок з групи, іто не могло підітати два головіти. Так одикі могі цієї пеньок кіми мамі у вікно. Вікно вимітало разом з куском сітши. Мама виділа з валькіна з вишами в руках і сітала білі дру в сітші щоб не пусітати згодіт до халби. Пои в дру шітовхалогіт дурка, а мама навітан-ма в півітну штрикає італи. Поїти з неї злізла баба, взяла сапу хітла мамі доповітати, але зашукталася і впапа сама на ітєні дурок. У сале в цієї маміт, мама шітрикіма згодіт ітєніт, він невети. Відкопінти від діні на безітєну відітати із-за бабуні. ~~Мама ітєніт ітєніт~~ 2

с. Жабинки Звенигородський р-н.
 свідчення Нізєнко Віри Григорівної 1920 р. народж.
 (в дівочстві Фримько)

Родом я з села Жабинки. У нас була сім'я з п'яти осіб. Я, мала сестра Тоня 1926 р.н., батько Григорій Вакулович, мати Даша Федотівна і батькова мати Тараска Тавлівна. Батько працював секретарем сільради, а мати в СОЗі (спільна обробка землі) впротязі в 1932 році був чармії, мліва вродили, але люди не дозволяли збирати його з палів СОЗу, за це мали судимість. Люди бачили, що надходять галоз, квасили великі бочки оірків, помідорів, збирали мліб по своїх городах, але його було небагато, бо посіви були жалі, були невеликі.

Навітана земля 1932 року, погали організували в районі паріткі комісії, посилали по селах, щоб вони вивчали в кого які запаси мліва по сілехе. З урасією сільських активістів, ходили по жаліах і збирали в кого яке було збіття: пшеницю, ячмінь просо, квасило, жилю. Так люди погали все це закопувати в землю, викопували ями сівалими в них діжки, горшки засипали зерном і прикопували. Знаходили зерно кружал, ходили з великими залізними палищами і штурхали в копилі сагами, по городі, в жалі даівку, сівали — все перештурхували. А було так, що штурхали з зерном жовали в димілезі млівки, і їм знаходили.

Батько під кінець 1932 року нішов працювати завідувачем пібакторерією у СОЗі. Зилою курлаїка від галозу погали дохити. Батька за це засудили і відправили до Луканівської ітернії у Київ. Жална сім'я залишилась без батька. Житими ми їли, що мали дітки квашених помідорів і оірків були в нас ще дурьки — цього не збирали. В нас не знайшли мліва, який ми сховали.

Самий гірший галоз був весною 1933 року. Мені було 12 років я закінчила 4 клас, дурте була висока, шкіра провігувалася як папір. Тим хіло ходив на роботу, у СОЗі варили кашку із сої.

1

с. Жоданьки Звенигородський р-н.
Свідчення Гизенко Василюк Філіпівна
1924 року нар. (в дівочій Тішторенко)

У нас в сім'ї було п'ятеро — бацько Тішторенко Філіпійр Семенович 1904р.н., мати Катерина Демісівна 1906р.н. і баба Лвдоха (материна мати) і нас, двоє дітей — лвдоха сідарина і менший брат Митіка 1929р.н. Галод я пам'ятаю добре, знало рвали мейне з мни, сумми його і неким алади, казали на мнх "чурекн" їм муніайки з каріюпид, варими равмики. А весною 1933р. сімало зовсім ватко, ми погали нухмурім. Бацько взев мене, як сідарину, з собою і поїхав на Донбас на машині до майтеринної сестри Бороник Марини Демісівної. Тішка приймала нас. Бацько пішов мукаїти якоїсь роботи, але його нікуди не брали, були великі скорочення, багатьо людей ходили мукаїти хог якоїсь роботи за яку давали пайок. І бацько ішли майранив на свого ітовариша з сусіднього села, Катіренка Тетіра, він працював в охороні (як знаю що це воно ітаке, так казав бацько) і він взев його до себе. Спершу міселів відгодовував, а потім по підроблених документах пристроїв на роботу. Але ішли часом жила у ітінки Марини. І ітак ми жили ішли, доки не злввився жліб. Майтері час від часу посідали посілки, десь ішли роздобудувіть якийсь сухариків їм суменої рибн. А і досі пам'ятаю, як пішла я разом з дітьми в магазин за хлібом, а тута жінка подивилась на мене нухну і дала мені добавку, ітакіи величеський кусок жліба. В пам'ятку мені ішої жліб і досі.

У нашій сім'ї в галодовку вмерла одна баба Лвдоха, а ми всі витими. В пам'ятку бацько була велика рідне — брати Федот і лвдоха сімте паверми, разом з ними павер і мій діт, ітакіи бацько, Семен.

Зі слів Гизенко Василюк Філіпівна записала Габри
літко Тішторенка Катірина
Гизенко Василюк Філіпівна Гизенко
Катірина Тетіра Катірина
Степанівна Галоба Л.С. Машин

1.

Спогади про голодомор 1932-1933р.р. стареньку, зигнуту від тьмяної праці і старості бабусю Галю Антонівну повернули в ті страшні і трагічні роки.

Народилася в селі Чермерівське Звенигородського району 1925 року, на той час їй виповнилося 7 років. Сім'я була велика, шестеро дітей, три брати і три сестри.

Найстаршим братом (1919р.н.) і Андрій (1914р.н.) щоб бодіти як виповіти, покинули батьківський дім пішли шукати шматка хліба. Як донька замислила ані у Білорусію, там вони наймалися до людей пасти худобу, так вони і виповіли. А менші діти залишилися дома біля батьків. Сиротливість з менш, терли, деє менш дістала приїрину борошна, добавила і нека шматки. Ріти обривали менш з вишми, скручували в трубочку і псували.

А на великі діставали з землі мерзлу картоплю, готували з неї кашки.

Село Чечеринське Звенигородського району
Черкаської області,

11 квітня 2008 року.

Залишаю Власюк Леонидовичу Ол.

Про голод у 1932-1933 роках і 1946-1947р.
пам'ятаю.

Про примусову голоду у 1933 роках
забрала стамішська вилка уротесей.

У людей які виростили хліб на
той час забрав голова колгоспу

Тігіпротора, люди падали з голоду
а він крикав: „Хліб сто думи кобре
а буряки сахарні треба спастись“

Про вилкагороду за донесення на
сусідів такого не пам'ятаю.

Послав голова сільради Полко
ілля не пам'ятаю, забезпечив із
шубинною, документи не показували.
Щоб били чи вбивали людей не
пам'ятаю.

Не бачив, при мене ніякої орудія
а моралі і було, то мені не показува
ли.

не не не воїна щоб люди захищалися

В кого було що приховати, то єхось
ховали в ямах, остідє міг, а в нас
не було того ховати.

Робили дурно на трудові, бідували
дуже люди.

...ні забирали в колосах, а де жудобу
приховували люди не зидио, у нас
колезали забирали корову, а можи
забрали вночі; привели додому
(вкрали)

Не знамо коли в яку пору забирали
зерно, не пам'ємо, годя вліє які.

Немає тако прижодили, як податок
600 рублів був, а в нас не було
чим платити то вони гасно
жодили.

Люди погали мертви вешюю.
Був майдан коло лісовенка Івана
чим дітей сиріт там корвалем
чим було; вони вешали.
чій помірок якийсь був, у людини
була корова, малюк, а вона камер-
на, якийсь помірок.

Тамодрей Липотюк (по вешлюму)
заверив до мми, а він веші
нашмакав квіток акашї і
вешав, то дово ма мвого
казали, який Тамодрей? А с того
світу.

Люди не допомагали один одному.
З бешкоти картопи (це як морква)
люди їли лободу, швіт акашї, шмлу
картопию шмали вешюю, вона
була як борошмак, яка була
тоді добра. Липове шестя сушили,
в пюрмак шмали і нешли
шмаки, як коров'ячий кизек.

О жатаж ходили активісти
 Вижевченко Максим Кузьмовим цього
 добре знало бо певно по одній кутку
 а другий Горжко цього не знало як
 звати.

І то в колгоспі робив ваши
 затвердження.

Крім імені цього не брали, скотили
 контракти в колгосп, за не
 якісь гроші давали.

Україно Мотра Колісник ;
 Далимо її вловити по курмачку
 буряків то дали їм по 5 років
 Далимо господарям, а Мотра
 ховалася бо в хвіті замешалося
 троє дітей, троє фотів.

Збирали люди до машини
 вперев дві торби, таке куперу
 мажерають, потім багар даєть
 булгакуню щоб активіст не забрав
 тієї торби що собі мажерає.

Віде колоски дістали від по
 вулкомому випомою, не полі
 ходили колосомовні іє так
 називали, іє мікудою не обилени,
 скрізь здибали.

Комі колгосп організували то
 дехто повтікав в Тазію :

Мамка Микита, Полікарп, Матра,
 Юрій. В колгосп фелета нічим
 всі, як хотіли, як не, мусили.

У селі село Марія, якийсь не
 село, в 1947 році, зарубало Шубенку
 дівченку, а сусіди подістали, залу-
 ли в сільську раду. Приїждів
 м'ясо і в камері знайшли
 голівку дитини, не встигла зварити.
 Вони через село а в руці вона несла
 цю голівку, то її довг забрала і з
 кімнатки.

Мати за гарну таку кутку
 викупила Дмитрія милока.

Достигла кашка (бурич такий?)
 а кашку в нього як м'як, скільки
 дітей тоді погинуло і в
 нашій сім'ї дівченка і хлопчик
 Василько і Тетянка від нього
 померли.

За город не знало чи був голод,
 мабуть був, все це Україна голоду
 вала.

У селі не померло скільки померло
 а у нас на кутку 50 голів
 доносилася і 15 іскрих дітей.
 Хоронили на цвинтарі, хто був
 дитини виконав ділу, а прабаба
 звозила до сели. Раміній не померло
 і не знаю.

Матини не платили а давали
 бабусі якоїсь.

На цвинтарі скрали в ділу
 ділу як скотину.

а свята задрю, могося „Отче наш“
ставлю свічку.

У селі церкви немає, є меморіальний
дім.

Є в селі Чермерівське пам'ятний знак
померлим від голоду, який розміш-
ний на кладовищі.

Я розказую своїм дітям і онукам
про мисо яке було в тих роках.

Винне государство. Некаї у
1947 році не довод був, а це не був
Укронаї в 1933р. Винне государство.

Заварська Марія Кишмова
Народилася 1921 року.

Не знаючо це таке Торгіч.

„Зі слів Заварської Марії Кишмової
записав Володимир Леонидович Алексєв“

Заварська Марія Кишмова Зава-
Володимир Леонидович Алексєв
Сільський голова *В.Ф. Костенко*

Вігнення очевидця Голодомору 1932-1933 р.р.
питеця с. Баркуринно Монастирщинського р.
Черкаської області

Кунгія Зіновія Дмитровича
(1921 р.н.)

Мені тоді було 9 років, я ще був зовсім
маленьким, але пам'ятаю той страшний
голод 1933 року.

У нас в сім'ї було багато, але 9 чоловік.
У всі години їсти. Я з братами ходив до
лісу, де ми збирали яв'ї і листя з листя,
приносили додому, перемелювали на тернях
і пекли коржі. Ще весною збирали перемелу
картоплі і готували кашки.

Щоб вижити, люди їли все, що можна
було. У нашому селі були випадки, коли
люди їли котів, горобців, один одного.
Від голоду люди розуміли, помирили,
валелися прямо на вулицях. А по селу
ходили люди у формі з морбачами і забирали
у бідних і немочних селян все, що було,
до зернинки. А на тих людей, що уже
погинули з голоду, вони говорили: "Бач,
яку піку наїв! А каже, що нема що їсти!"

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

отаке було. Але це дуже боліче зарувати.

Записано вірно: Буньці

Сільський

юнак

П. С. Ганжало

Свідчення очевидиці Голодомору 1932-1933 рр.
 мешельки с. Баркуринно Монастирщенського
 району Черкавської області
 Старан Одарки Петрівни
 (1915 р.н.)

Перед самим голодом батько продав корову.
 А сім'я була дуже велика, аж семеро дітей,
 тато і мама. Потрібно було щось їсти.
 Ці гроші з корови розійшлися. Коли не стало
 грошей, то я зі старшим братом пішли
 на роботу у місто, щоб заробити трохи
 грошей. Я працювала у військовому госпіталі
 санітаркою, а брат на різних роботах.
 Ми з ним бачилися нечасто. Але екось зустрі-
 мель і він розповів як люди голодують,
 як батько переносить голод наша сім'я.

Я розповіла начальнику госпіталю. Він
 дав мені сахару, сала, ще трохи продуктів
 і відпустив додому. Але маму, тата і
 сестру не врятували від голоду, а я з братами
 вилезла. Ми ходили до лісу копали варшави
 із рясну і їли їх. Також їли мерзлі буряки
 та картоплю. Все їли, щоб тільки вижити.

Люди вишикали на вулицях, і в своїх
 голівках мертвих підбирали на підводи і
 вивозили до однієї машини на кладовищі.
 А були й такі, що їх не знаходили,
 то вони так і залишалися лежати коли
 їх тіла не розкладалися.

Я була свідком, коли люди їли своїх дітей. Вони рубали їх на шматки і варили в банках. Я лише запам'ятала, що коли розкрили банку, то м'ясо було жовте. А в одному дворі три дочки з'їли свою матір.

Дуже велике горе ми пережили.
Нікому цього не бачало. Дуже змушували нас мовчати.

Записано вірно: Маран

Сільський

голова

Я. П. Тантала

Свідчення очевидиці Голодомору 1932-1933 рр.
 жительки с. Боркучино Монастирищенського
 району Черкаської області
 Шиндер Маріа Кирилівни
 (1923 р.н.)

Я була ще мала, але добре пам'ятаю той страшний голод. Нас було в сім'ї четверо дітей і мама з татом. Ми всі дуже хотіли їсти. Нам їжу готували з чого тільки могла було. Зразу у нас була корова, але вночі її хтось зарізав. Це було дуже страшно. Ми всі плакали. Та корова рятувала нас від голоду. Я пам'ятаю, що мама овоочила нас, щоб ми далеко не ходили. У селі були випадки, коли викрадали дітей і їли їх месо. Дуже валеко і гірко задувати ті страшні часи. Я пригадую, який тато був спучий, але, на щастя, він захищав мене, а мої менші брати і сестра не пережили голоду і померли. Я із старшим братом їздили на захід по продуктах. Ми по дорозі такосе надивились на людське горе. Люди вмирали посеред дорogi, між тинами. Їх складали на підводи і звозили у елу.

Я самому запеклому ворогові не бачено
такого горя пережити. Береміто шиб,
цімуйте його. Моїться Богу!

Записано вірно: Шиндер Марія Кирилівна

Сільський

голов

П. С. Ганжала

Свідчення очевидиці Голодомору 1932-1933 років
 пильки в. Баркурино Монастирищенського р-ну
 Черкаської області

Гізецької Єлизавети Тимофіївни
 (1921 р.н.)

Тоді я була малою, але добре пам'ятаю той
 страшний голод. По селі ходили сім'ї
 керівники від хати до хати і забирали все:
 зерно, крупу, муку, картоплю та інші
 продукти і кудись вивозили.

У нас була корова, але перед голодом
 батько її продав. По нашій селі було
 дуже пережити голод. Люди ставали
 злодіями, один одного обкрадали.

І завжди заради страшний випадок,
 коли ми із старшою сестрою пішли в ліс,
 щоб знайти щось їсти. Але знайшли
 лише рослинну і наїлися з неї навітря.

Воно було отруйне. Ми ледве не помирали.
 По нас пішли до сусідів, у них була
 корова, і взяла кислого молока, дала нам
 наїтися. Воно нам допомогло вижити.

За продуктами їздили у Західну Україну,
 але коли везли додому, по дорозі обкрадали
 злодії.

У селі була камуна, там роздавали
 по тоненькому шматочку хліба, як
 далося. І це на всю сім'ю. Цю скробочку

дімши на дві половинки, більшу давали татові, бо в нього вже ноги поухли, а іншу половинку нам з сестрою. Мамі нічого не залишалося. Вона лише крихти злітала і їла. Ми з сестрою дімши своєю дімою для неї, а вона казала, що уже стара і смерть для неї не страшна.

Тригачую, які були тоді смачні пампушки з м'яких буряків і м'якого цвіту. Я думала, що ніколи ними не наїмся.

Були й такі випадки, коли люди їли своїх дітей, а діти - батьків. А щоб зрятувати дітей від голоду, їх везли у місто і там залишали під екшесь деревина будинків з надією, що їхню дитинку хтось знайде і вигодує. А де тоді ті діти діваються, ніхто не знає.

Зачеано вірною *Сенька Єлизавета*
Сільський *І. С. Ганжало*

Спогади про голод 1932-1933 років
мительки с. Владиславчик Монастирищенського
району Черкаської області

Кравченко Антоніни Романівни
(1924 р.н.)

Дуже тяжко було тоді людям виживати.
Все позабирали - зерно, картопельку, бурячки.
Люди мерли, як руді миші - ні за що.

Ми з сестрою Василюкою вижили у
мамі, бо підгодовувалися мамою, ми
тримали козу. Їли кашачки, мисте лопуцьки.

Напроти нас пень Савка, його тінка
померла з голоду, мишилася дві дочки -
Дарка і Таня. Савка взяв друку тінку.

Я тоді бачила, як до Савчиної тінки
до хати зайшов хлопчина просити хліба,
а з хати він не вийшов. Попіти з голоду
вмер Савка. Мачуха там хотіла їсти,
бігла за дівчатками, хотіла зловити.
Дівчатка повлазили на дерево. Вона без
сил була, не могла потрусити дерево,
просила: "Танюсю, скинь Дарку, вона
повненька, а тебе я тети не буду."

Зачекав зі слів очевидця

сільський голова

М. П. Тупого

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

Спогади про голод 1932-1933 років
 мит. с. Владиславек Монастирищенського р-ну
 Черкавської області

Гунока Григорія Увановича
 (1905 р.н.).

Сталася трагедія в 1932-му, а наступного року вже не було в селі такого двору, де б не намував голод.

В нашій сім'ї першим помер батько. Ще вранці він ходив, говорив до нас, а ввечері є застав його мертвим. Не минуло багато часу, як не стало старшого брата Дмитра.

Замість того жартувати картинку, коли маємо і сестра виносити в рідні на кладовище його загалом тіло. За ним пішов другий брат Само.

Не тільки в нас таке було. Стоїд тими ми летали омує від голоду діти, прямо посеред дорogi вмирали дорослі. Творили, що у деяко погали пропадати діти.

Як зараз бачу низенького, оцупкуватого дідка, який, срадалошсь, підійшов до мене серед поля, з якого я ніяк не ретувавсь від голоду, і покликав за собою, любив, ідеши, то кумеником прикину.

- Почекайте, - кажу до дідка, - піду до мамі спитатось ...

Оце і врятувало мене тоді.

— Щасливий ти, сину: той дід не одного
в тебе курешником пригостив, — кризо сльози
промовила мати, коли є розповідь її про
ту зустріч. Тоді ми казали, що дідра того
нашій сільській чоловік вчителю.

До кінця року майже вся наша вершечка
вимерла. Опустіли її камі, вирости дур'ени.
це ванка правда, часточка нашої
історії. Її повинні знати наші діти
і онуки.

Замислов зі снів очевидця
сільський голова М. П. Тупоко

Спогади про голод 1932-1933 років
 мешканки с. Владиславчик Івано-Франківського
 району Черкаської області

Куби Марії Увалівни.
 (1922 р.н.)

Замітано, що до того страшного голоду
 наша сім'я мала невелике поле, коні, корову,
 вівці. Замітано, як прийшли забирати нашу
 корову. Мати дуже плакала, просила. Устима
 вона тільки вартити десь із скелю молока,
 розлила нам його у тарки, раз у раз промовля-
 ючи: - Гийте, діточко, бо не буде більше в нас
 молока.

А потім почали видирати хліб. І не тільки
 хліб, а й все їстівне. Штриками шпичками,
 де тільки можна було щось приховати, аби
 вистити. Чим ти хлібці забирати хатні
 речі, предки, предки, палатки, одяг. А жорна
 розбивали.

Щоб зберегти одяг, мама вдягала нас
 у дові свити і випроважала ховатись по
 бур'янах.

Мої маленькі сестрички Настя і Танюся
 не дожили і до зими.

Матері ледь ставало сил, щоб іти
 на роботу. Там давали мізерний паїнок.
 У вона вдіяла мені. Ми їли мило

шестя, лободу, торф, навіть з тирси
кортеї пекли, після них дупсе пекло всередині.

Моя мама дупсе спудла, не могла
звестися, стати на ноги, дупсе плакала,
що не зможе заробити хліба на зиму. Там
і померла.

Памієтано, як приїхав цробар дедьло Онуфрїї
і забрав її на підводу. Мене не пустили
подивитися, де поховано її.

Записав зі слів очевидця

сільської голова

В. П. Гунько

Свідчення

СПОГАДИ ЖИТЕЛІВ,

ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ГОЛОДОМОР 1932 - 1933 РОКІВ.

СПОГАДИ ПЕРЕСУНЬКА ТИМОФІЯ ГУРІЙОВИЧА:

- в моїй сім'ї з голоду помер дядько Яків Васильович та його дружина Ольга, в них залишилась дечка Ірина, яку забрали в Інтернат.

Мого односельця Мамчура Пилипа в голодну весну 1933 року ще живим привезли на кладовище і вкинули в яму, біля кладовища проходили Дяченко Яків та Фанась, вони робили в заготзерні і дитягли його з ями, дали йому з'їсти паляничку та забрали з собою на роботу, після чого Пилип виїхав на Донбас.

Багато моїх однолітків померли під тинами, їх навіть не було кому забрати і вивести на кладовище.

Біля нас проживала сім'я з 8 осіб, і всіх забрала голодна смерть, але їх прізвища я не пам'ятаю.

СПОГАДИ ШПАК НАТАЛІЇ ПИЛИПІВНОЇ:

- голодомор примусив людей їсти собак, котів, листя липи, коріння очерету, каби, слимаків. Весною, коли на поля висаджували висадки з буряків, ми вночі ходили їх викопували та несли на багатті в лісі і там їли, щоб ніхто не бачив.

Від голоду рятувалися як могли, проте померло чимале людей. Згадую як моя мати розповідала, що одну жінку закрили в хаті і забрали в неї двох дітей які були ще живі та сказали що їх поховали, через декілька днів її свекруха зі своєю сестрою відкрила двері і дали жінці поїсти суп з м'ясом, після чого вона зрозуміла що її дітей з'їли.

В нас у ямі було сховане зерно, але комсомольці його забрали не залишивши навіть для їжі.

СПОГАДИ БЛОНСЬКОЇ ТЕТЯНИ ОЛЕКСАНДРІВНОЇ:

- мого сім'я в якій було троє маленьких дітей вигнали з хати на саме Різдво, куди де було сховане зерно розбили та віддали на дерева в школу, а зерно де останнього грама забрали, навіть ту баланду яка була зварена всю повмивали. Батько з матір'ю жили в хліві, а ми півтора року ходили і жили по чужих хатах. В нашій хаті, яка була тільки -не збудована поселили комуніста. На весну стали отреїти колгоспну комору і розібрали нан хлів на будівельні матеріали для комори. Від холоду і голоду померав мій батько, ми повезли його хоронити на кладовище і там нам дали поїсти пиріжок з квасолем, а моя молодша сестра сказала: - Слава Богу, що батько помер, хоч поїсти дали.

Моя мама ходила на роботу в сусіднє село в радгосп, щоб вкрати насіння з буряків, з якого ми вели лянцки. Також збирали по берегах равликів, парили їх і їли, обривали листя з лими.

Відгяння записала

Сільський

голова

Мешко Т. А. Яминчук

Спогади

пелитрівки с. Доминка Коваль
Звалятки Кирилівна, 1918 р. н. про
трагічні події 1932-33 років.

"Мій батько Коваль Кирило працював на Луковецькому відділку радгоспу, я з ним часом ходила разом на роботу на екскаваторну. На відділку працювала їдальня, тому з голоду у своїх працівників ніхто не помер.

Але багато людей з інших сіл приходили сюди просити на роботу, і багато з них уже настільки були ослаблені, що умирали прямо на вулиці під тямале.

Особливо багато людей померло навесні 1933 року. На Луковці навесні відкривали капати з буряками і тому з цієї сіл люди сюди приходили мором.

Одна дівчинка так магічно їла сирий буряк, що мені її було жалко і ми її забрали додому, відгодували, відігріли, жина вона в нас аж до осені.

У сім'ї записано вірно. Коваль

записала Горонська Світлана Андріївна.

Сільської голова Сиворук Т.Ф.

Спогади

жительки с. Дощинка Майди
Тамми Тимофіївни, 1923 р.н.
про голодомор 1932-33 років.

У нашому селі великого голоду
не було, тому, що на Лиховиці працю-
вала скарбня, на Дощині була ферма,
вирощували широкі буряки, у Дощині
тотем була ферма і люди йшли
туди і забирали здохлих корів
і їли їх.

Ма дитин із буряків була
приїжджа їм'я, то там, говорили
люди, батьки діти дитини, але їм
в цей же день відповідної органі
влади з села вивезли.

У нашій сім'ї номер мій
брат Микола Тимош, він мимось
отруєвся.

У нашій буряці номер це
Димитро Тимош, він працював
трактористом, був сильно отруєний
прямо на роботі у полі номер'.

У сів замисаво в'рмо.

Замисаво Горонацова С. А.

Сльовиней пелова Силья Сивачук Т. Ф.

Спогади

материни с. Дюшино Колодії
 Андрій Федорович, 1938 р. н.
 про голодомор 1932-33 років.

" Я була неповнолітньою, але за
 розповідями моєї мамки Колодії
 Ярини від голоду у 1933 році
 помер чоловік моєї тітки Якимчука
 Андрій та четверо їх дітей:
 Меламка, Ілля, Віня, Аніма.

Одну дитину моя мама збрала,
 щоб підгодувати, але і ця дитина як
 з часом тоже померла.

Воскресили її у селі на цвинтарі.

У селі записано віраю:

записала Геронавська С. А.

Сільською школою *Велика* сивогура Т. А.

Спогади психолога с. Зарубинці
Андреевої Галини Мусеївни.

У 1932-1933 роках мені було всього 5 років, але я добре пам'ятаю, як у наших родичів Стадник Катерини та Тетяна померло двоє маленьких дітей. Бригаду це їй таке, як Кузьменко Каврому це певного вивезли до мене, в яку звозили мертвих людей, але вона якби чимось виділилася з реші і ще довго пролежала в селі.

Зі слів очевидиць записано вірно.
Сільської влади м. Зарубинці. В.С. Кузьменко.

РОЗДІЛ 4. ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ

Спогади пастера с. Зарубинкері
Комп'ютера Павла Тнатовича.
1924 року народження.

Я, ще був малим, але запам'ятав те,
як у полі, біля нашої хати було посія-
не пшито. Мах яків за 1,5 км прийшов
головний до цього пшита маївся молодого
пшита і там у полі і памер.

Фрмгадуно, що у сім'ї Велетнюка Павла
в 1932-1933 роках памерло дві дочки
Уксеня та Олена.

Записав зі спогадів
сільського волонтера Л.С. Кудьменко

Спогади психолога села Зарубинці
Голіковської Олени Дмитрівни 1932 року
народження.

Голіковська Олена Дмитрівна пригадує,
що у 1932 році у їхній сім'ї померла
двохлітня сестра Ніна через те, що
мама була голодна і не було молока,
щоб нагодувати немовля.

Згадує, як батьки пережитими землів
колісїї по заготовці зерна. Агнец хліб
сестрами еквів. Також два літні
зерна сховали літню, а на літню
поклали дітей етате.

Ще згадує - каже хоронили людей,
які помирали від голоду то клали їм
у кишені по кілька зерном пшениці.

Доповідає про те, що у 1932-1933 роках
їли все, траву, м'ячужки, корів, собак, псаб.

Зі слів очевидця записав вірно.

Сільський голова Кудель - С.С. Кудельченко.

Спогади Гомтара Марії Миколаївни, (1927 р)
 псійівської с. Знобиха Монастирщинського
 району.

У нас прийшов голод, мені було п'яти років.
 Бабушки ходили на роботу в камоси, а мене
 віддали в діда, які знаходилися в сусідній
 хаті. Там ми мали давати їсти потрохи
 якогось супу, та по дві маленькі скляночки
 хліба, грамів 50. Одну я з'їдала, а другу
 приносила і віддавала мамі. В нас
 сім'я була велика, ще крім мене четверо
 дітей та майже ніхто не помер з
 голоду. Врештучка нас хорівка. Мама
 говорила, що це годувальниця наша.
 Отож ми і старалися - пасли, годували
 та стерегли її.

У дядька Федора померли шестеро дітей,
 він сам. Залишилася тітка і троє дітей.

Уз сів записано вірно: Гомтара

Сльвівської голова

(Вихватимок Н.Т.)

Спогади Тобаченко Єлизавети
Василівни 1911 р. н.
з матір'ю вмирує Чубенко Урсула
Тригорівна.

Тобачуся розповідає, що від голоду помер
її чоловік, батько, сестри маленькі. Сама
не знає як виглядала, опухла, їла дурієм.
Все життя вона грядувала як її
сестри, опух, не міг сидіти вночі, просив
їсти, а був маленьким дурієм не міг
їсти, так і помер в ліжку.
А їсти було б що, якби не голод не
забрали. У картопля вродила і зерно було
не багато, але з голоду не вмерли б.
Все, що було в хаті, поїсти, а на ноги і сорочки
дорізу, все забрали. Продали хорову так прий-
няли гроші відділяти, Тобачуся еквівалент їх у
своїх коси. Перерили все, потім стелили
хустку, розрили коси і забрали гроші.
"Вони" - це активісти села; Лукаш Чубенко,
Терасин Таленко та інші.
У сестри Тобачуся Алени помер чоловік і шестеро
дітей. Вилірали всі вмерли. Був великий,
що хімія з'їла свою дитину. Її черепак
на ставку, крикнув лещет. А всього ще більше
вилірали до даль трохі хліба. Їли вночі
її мовденські карасики і вилірали. Всі по-
були всімелі трунами.

Урсула — (У. Чубенко)

Сільський голова [підпис] Вихватюк Н. П.

Степану Бадюк Лосієм

Степанівна 1919 року народження.

Мені було 14 років. З голоду померли батько і три брати. Мати померла, як мені було ще 4 роки. Двох братів сама поховала загорнувши у ряднах, третій пішов і не прийшов, десь помер. З сестрою я хось виїхала. Їм корчма в березі, хто був дитини ловив рибу, черепаш. Померлих зводили підводу. Викликали невелику дилку і всіх туди скликали. Навіть ще певних забирали, щоб меншій раз не їхати. Їх назвали ділами, щоб доходили. Страшно було. Ванско задувають, але треба пам'ятати.

Замисала Наконечна Т. С.

Сільський голова
с. Зброшка

Вихватюк Н. П.

Свідчення психолога с. Твасни
 Монастирщинського району Черкаської обл.
 Рівкціцької Тинни Кіндратівни
 1918 р. н.

Я добре пам'ятаю. У 1933-му голодною смертю померла моя мати, два брати її сестра. Звісно, у кого була корова, той порятунком. Сама я вилучила забджки бабі Тамарі Савченко, яка підгодовувала мене маюкою, бо в неї була корова. Згадую, як з сусідськими дівчатками ходила в руду, де ловила з нами псаб. Намовлено, приїхавмо додому, потім опиталимо окропом, сматилимо на пательні, але, помираючи з голоду, змушені були споживати. Це все після того, як зникли котки, пацюки, горобці — все було спожито нами. Ні стогому, ні сіз — самі нами вбожевільні люди!

Сінюк Михайло

В. І. Кобзар

Свідчення мешканця с. Тясни
Монастирищенського району Черкаської
області **Нижника Степана Лукеновича**
1914 р.н. учасника ВВВ.

„Тієї осені, що не йшли до колгоспу,
трималися індивідуального господарства,
називали „індусами“, оголошували
борогамми народу. У голодівку вони
комерсами першими, ними засте-
ляли дно стільких кагатів. Жили
на двох вулицях, найкоротших у
селі, голод забрав 70 людей.

Там'єтано, одного дня було поховано,
вірніше сказати, кинуте до кагатів,
на увечтарі з нашого кутла
одинадцять мерців. Цього обліку
комерси у голодівку, то його
проводила сієрада, потім цієї
матерією були повністю знищені
вещною владою. Відомо, ким. Одного
разу в надвечір'я ми, кутли
як команди, приховали до сієради
без всієї надії на порятунка.

Тоді її почили від сієрадівців, що
чило тертя і роздору аєгар
за тисячу

Словесний

В. П. Козар

Ілюстрації жителів с. Тварки
Монастирищенського району
Скрипка Настя Михайлівна,
1913 р.н. пенсіонерка.

„Татко наш від голоду вмер. Тоти, тоти -
а батькові - то було лише сорок п'ять
років. До ранку наш і брат Леонід,
єще років. Через тижень ми поховали
10-річного братика Ваню. Поховали -
не те слово. Померлих не було кому
ховати. Камінь Микитюк зібрав по селу
підводу, зібрав камінь на підводу,
візозив їх на збектар, а там кидав
до каземтів. Ніхто не їмів усього
за підводу, ніхто не отмакував
померлих, бо сюди в усіх робили-
хали.

Кажуть на 30-40 душ когось
спеціальна команда, яку так-так
підарювали на каземтній курні.
На підводу до каміня, тротинясе,
попадалися і пуди, але пуди і
мелісні люди, на дорозі він їх збив,
а зустрічним говорив: „Кудай
до воза - візезу, бо ввечері за
чим вже не пройду.“

З нашої вулиці Пільчевої в 32му
наведемі 33-го вивезли на звіттар:

- Митра Михайло, його дружина Тараска,
два сини, дочка, дід Петро;
- Якова, не знаю як звали, казали
на неї Сергія, її дружки і вучка;
- Яковей Овсій, його жінка Мотря
і 3 дітей;
- Трохим Шлобара, жінка Ярина
і 3 дітей;
- Тоголя Палатка, син Явтух (17 років);
- Сокур Федор і його трок дітей;
- Шлобара Антін, його син Ян;
- Атаманчук Олександр, його жінка, мати,
дитинка;
- Атаманчук Фем, жінка Талка,
дочка Тараска;
- Атаманчук Михайло Серемович
і його жінка;
- Атаманчук Семен, його жінка і
2 дітей;
- Сокур Тригорко;
- Пискум Анна і її дитинка;
- Черевань Волука, його жінка
і 3 дітей;
- Черевань Денис, його жінка,
дитинка, мати;

- Смибіжська Марина;
- Михловський Дмитрій (Батюшка),
- Скригун Кирило, його жінка, 2 діти;
- Вихованка (так назвали на жінку)
і 3 її хлопчиків;
- Скрипанівські (чоловік і жінка)
і 2 їхні дівчаток

Затверджено зі своїх свідчень: Настасія
Скригун

Сільський

В. І. Ворзар

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК*

А

Абрамовіч 780
Авраменко В. С. 813
Авраменко М. П. 759
Аксентьев В. 754, 755
Алесковський 757
Андркшенко 761
Андрух П. 785
Андрущенко 767
Аністратенко 765

Б

Багрій-Натяганчук Г. Т. 823
Базилевський М. І. 809
Базіян 745
Балабан 750
Баліцький 780
Барабаш П. 785
Барабаш С. 785
Баранік 738, 752, 753
Баранник П. А. 791
Барильченко 763, 764, 765, 770, 778, 780, 782, 784
Батирь 755
Безпрозваний 771, 789
Белоусік 738
Бернацька У. І. 815
Беценко М. 727
Білецька Ганна 818
Білецький 767
Білик І. М. 741, 742
Білоус З. 796
Білоус П. 745, 746
Блюм 784
Бойко 777
Бойко Й. 759
Бонадаренко М. 754
Бондаренко Ф. Т. 791
Бретт 763
Броун 794
Брунь Я. В. 806
Бурлаченко Г. С. 827
Бурчук Л. 726

В

Вайсман 782
Вдовиченко Ю. 795
Веткало Т.П. 792
Вийціхівський Н. 795
Вищук А. 785
Вільський 784
Водовозов 724, 745
Войцехівський М.І. 805
Воропай І. К. 809
Выхоть Е. 742, 743

Г

Гаврилюк 734
Гаврилюк М. П. 806
Галушак Я. М. 790
Гарнишев 746
Гевеленко С. 795
Гевюленко П. 795
Гега Д. 795
Герашенко 743, 744
Герих 731, 736
Герих М. В. 791
Герих Ф. В. 791
Гладченко В. П. 806
Гладченко О. П. 806
Глушук Є. А. 806
Гненний В. 763
Гненний П. 763
Гнильця 728
Голядовський 752
Гончар Г. П. 795
Гончаренко С. И. 761, 762
Гончаров Ф. 785
Гопенко Я. С. 790
Горенко 738
Горщук В. 795
Горщук Т. 795
Господаренко 746
Гречки Г. Ф. 741
Григораш Т. 727
Грушовенко 799
Грушовенко А. 795
Грушовенко С. Л. 790, 795

* До іменного покажчику не включено данні мартирологу.

Гусаров 782
Гуцаленко 754
Гуцаленко П. 754

И

Ищенко 757

Д

Давиденко Д. А. 792
Дармокрик Г. Т. 811
Дем'яно 743
Демченко М. С. 795
Демченко Мирон 795
Демчук Д. М. 821
Денисов Іван 795
Дереча 778
Джим 752, 753, 765
Дзьома М. К. 808
Дишкант М. 795
Діхтяр Г. 800
Добролежа Г. 727
Добролежа Е. Ю. 728
Дубини Д.Г. 741
Дудка М. Г. 811
Дудник З. 795
Дьяченко 730, 735
Дьяченко П. М. 791

І

Іванов 794
Іванюта 765
Іщенко Н. А. 809

К

Казнадій 766
Калінічук В. К. 827
Калінчук 800
Калюжний 729, 768
Калюжний А. 785
Каминский 755
Камінській 738
Камінчук Г. 795
Карасьов 771, 773, 776, 789
Карлсон 731, 736
Кас'ян 743, 744
Кацыган П. 742, 743
Качина Н. 796
Кишаківська І. А. 807
Кілижник Г 785
Клімовіцький 782
Кобченко П.Д. 817
Коваленко 765, 770
Коваль 785
Коваль А. 795
Коваль К. 796
Коваль М. А. 819
Коваль М. П. 824
Ковальчук Г. 795
Ковяри 759
Кожан О.В. 760
Козарчук 779
Колінчук І. 795
Колісник Г. 739
Конец Т. 747
Коновал 774
Корецький В.В. 792
Корзун 765
Королевич 731
Коропко Я. Г. 793
Косіор С.В. 750, 757, 758
Костенко Л. Ф. 812
Костенко М. П. 820
Костівський К. 785
Котляр І. 727
Котляренко 742
Котляренко А. 728
Котляренко А. 726
Котляренкова Я. Д. 748
Кравченко 782, 800
Кравченко Г. 795

Ж

Жерепа В. Ф. 815
Жестоканов 729
Жмур 747
Жовтобрюх Г. С. 790
Жужма 730, 735
Журавель 739
Журавель В. Н. 813

З

Заболотній А. К. 741
Забудько Ю. 727
Завтіханий А. 785
Задорожній Н. Є. 807
Залезняк 727
Засядоволк 730, 735
Захарченко А. П. 793
Захарченко Г. П. 791
Захарченко П. Д. 793
Захарченко Ф.А. 793
Захарчук Т. 795
Здір П. Д. 741
Зеленюк Х. 795
Зозуля Г. 795
Золотарь 787, 788
Золотарьов 752
Зрайченко Ю. 795

Красилич Н. 726
Кревський 738
Кривко Ф. 769
Кривов'язенко 776
Кривописький 738
Кривосар І. Л. 808
Криштопа А. Г. 804
Кропива Н. 726, 727
Крячківський 752, 765
Кугай А. 739
Кудря 780, 782
Кузьменко І.І. 791
Кузьмик І. 754
Кузьмик Н. 754, 755
Кулик 777
Кулінич 782
Кулініч 744
Кураса М. Д. 804
Курченко 787
Куршпола Г. 796
Кучер М. І. 821

Л

Ласкава О. П. 805
Лашенко І. 739
Лебідь 763
Левчук О. П. 807
Лещинский 728, 740
Лещинський В.К. 731
Лимар 746
Лисак І. 795
Лисак Ф. 790
Литвин В. 727
Литвинюк В. 739
Лісовенко 782
Лозовий П. 785
Лузановский 728
Луценко М. С. 773
Лучко С. 795
Любарская П. 732
Любчик С. 790
Ляльченко 746

М

Мазур 728
Мазур Т. С. 790
Мазуренко Т. Ф. 806
Макаренко Г. Я. 743
Макаров 743, 744
Макодзеба І. 739
Максименко 738
Макуха Л. І. 803
Малий 755
Мамчич 748
Мануилов 786

Мартинюк 765
Марченко 743, 744
Марченко О. 795
Матненко Я. 727
Матющенко О. Д. 826
Медведев 752, 786
Мельник 746, 782
Мельниченко О.А. 739, 740
Микол Ф. 746
Миколаїв 738
Мироненко 730, 735
Миронюк Г. Ф. 821
Мирошніченко 801
Мишленніков 765
Мокровський С. 739
Молчанова 755
Момотенко М. 795
Москалець О. О. 824
Моцарський 778, 784
Музика 785
Мусидрай І. К. 797

Н

Навольнев 755
Надуда Г. 818
Назаренко А. П. 816
Натальченко 725
Небылица И. 742
Неркін 752
Николенко С.А 725, 726
Новомінська 773
Носальський Я. 796
Нудман 734, 740
Нюпа С. 728

О

Обідовський В. Я. 815
Овдеев 788, 799
Овчарук М. Д. 824
Одуденко М. П. 809
Окороков 784
Оксенко Т. 727
Олейник М. 732
Олексіенко О. О. 803
Оліельченко І. 759
Олійник 725, 738
Омельчук 765
Онищенко М. 746
Онищенко Ф. 795
Орел М. 759
Орлова К. 732
Осадча Г. М. 808
Осадчук 765
Осіпчук Н. 790
Остапчук 724, 743

Остран І. 739
Островський М. 789

Роженко Ф. 739
Рыжий Д. 727

П

Павленко 785
Павнов 764
Паларанський Л. 795
Палецький 740
Панов 763, 770
Пантюхов 755, 756
Панченко П. 745
Парфенюк П. 788
Паршук В. С. 826
Пасічник 750
Пастух М. Н. 818
Першен 729
Петренко 724, 729, 755, 756
Писанка Ф.Н. 791
Питренко 790
Пірогов 763, 784
Піснюк Л. 785
Плаксим 730, 735
Плисова М. А. 748
Плювака М. 741, 742, 743
Подгора 748
Подзевей С. 785
Полищук 726
Поліщук А. О. 817
Поліщук М. 739
Попов 778
Попович 743, 744
Поправка А. 785
Постебайло О. В. 811
Постоловська Г. А. 827
Премислер 744
Примак Ф. 728
Притченко И. А. 793
Прудченко А. 726
Прудченко Д. И. 726
Псярвський 755
Псяровська С. 795
Птух К. Т. 788
Пугач Ф. 754
Пуговський 780

С

Савченко 788, 799
Савчук 784
Сайнов 752, 753
Саладрай А. 796
Сапсай Г. 785
Святенко С. А. 813
Святогор Я. 795
Севрюгова 744
Севрюкова 743
Сезоненко Е. Т. 791
Сиваченко 754
Сидоренко О.І. 809
Синяков 735
Сіваченко Н. М. 814
Сімнчук Ф. 795
Сіренко С. Н. 814
Скляренко 783
Склярів 752, 753, 765
Скосарева Т. Д. 819
Слаженко В. 796
Сливка О. М. 790
Слівницький 744
Сліпенко 755
Сліпенько О. Л. 817
Слоква Т. А. 806
Слухай Я. М. 785, 786
Смілянець Г. М. 806
Смілянець І. В. 749
Снісаревський С. Г. 747
Сорокопуд 726
Спектор 765
Степанцов 743, 768
Стефанський 752
Стеценко 795
Стойкевич 752, 753
Стригун І. 739
Стригун О. 739
Сулима П. Т. 810
Сушецький Н. Ф. 798, 799

Р

Рабінович 755
Рабінчук В. 795
Рак 787, 788
Решал 786
Рибачок 752, 753
Риднів 755
Ріпа Н. Я. 812
Річицький А.А. 750, 751
Робос 777

Т

Тарасов 752
Терешна 795
Тетерюка Ф. 727
Тименко И.Ф. 791
Тимошевська Г. С. 811
Тимошик Н. 785
Тимошик О. В. 807
Ткач 791
Ткач О. 728
Ткаченка Г.І. 757, 758

Ткаченківа Н. 759
Ткаченко 735, 746
Ткаченко Г. Г. 805
Ткачук Г. М. 790
Ткачук Д. 790
Ткачук Т. 795
Товкес 738
Трасковський 765
Триляківська М. О. 822
Турець 760
Турецький 779

Ф

Фрундін 735

Х

Хаврюченко 783
Хандога 739
Хлистун О. 795
Хлистун Ю. 795
Хоменко Є. Ф. 809
Хоменко М. 739
Хоменко Н. П. 809
Хутко Д. 764

Ц

Цейтлін 744

Ч

Чабанюк 738
Чаплинский В.Г. 792
Чепурной Л. 742
Черепашенко О. П. 820
Черненко 768
Черненко М. П. 788
Черній 749
Чернявський 761
Черняхівський 757
Чорний Г. 796
Чорний Ф. 796
Чорний Я. 796
Чуднівець І. 785
Чуднівець П. 785
Чумак 766

Ш

Шапарьов 780
Шапран 746
Шахлевич 743
Швець М. 785
Швець О. 795
Шевченко І. 785
Шевченко Й.Ф. 791
Шемшур А. Р. 793
Шереметьев 724, 743, 744, 749, 753, 770, 796, 800
Шкварец П. 791
Шклюк М. 785
Шкравец 731, 736
Шулькевич 764
Шумський 765
Шурпо 763

Щ

Щербина Є. С. 820

Ю

Юрченко Г. С. 809

Я

Яблонський 800
Якименко 746
Яремчук І. 785
Яцюк В. 795
Яцюк Л. Є. 790
Яцюк Л. 795

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

ВАТУТІНСЬКА міська рада

с. Скаліватка 16

ГОРОДИЩЕНСЬКИЙ район

с. Буда-Орловецька 18

с. Валява 18

с. Вербівка 22

с. Вільшана 26

с. Воронівка 27

с. В'язівок 28

м. Городище 31

с. Дирдин 34

с. Журавка 35

с. Зелена Діброва 40

с. Калинівка 41

с. Ксаверове 42

с. Мліїв 46

с. Орловець 48

с. Петрики 50

с. Петропавліка 50

с. Сегединці 55

с. Старосілля 56

с. Товста 58

с. Хлестунівка 59

ДРАБОВСЬКИЙ район

с. Безбородьки 64

с. Безпальче 64

с. Білоусівка 77

с. Богодарівка 88

с. Бойківщина 89

с. Вершина Згарська 91

с. Гай 91

с. Демки 92

с. Жорнокльови 94

с. Золотоношка 95

с. Кантакузівка 101

с. Коломиці 102

с. Кононівка 103

с. Криштопівка 105

с. Мехедівка 106

с. Митлашівка 110

с. Мойсівка 110

с. Нехайки 111

с. Остапівка 111

с. Слобода-Бирлівка 112

с. Тополі 113

х. Левченків 114

х. Перше Травня 115

ЖАЖКІВСЬКИЙ район 116

с. Адамівка 116

с. Баштечки 116

с. Безпечна 118

с. Бузівка 121

с. Вільшанка 124

с. Вороне 124

с. Житники 125

с. Зелений Ріг 128

с. Конельська Попівка 132

с. Конела 136

Конельські Хутори 139

с. Королівка 143

с. Кривчунка 144

с. Леміщиha 146

с. Литвинівка 146

с. Марійка 147

с. Медовата 147

с. Нова Гребля	149	с. Броварки	332
с. Олександрівка	149	с. Богуславець	333
с. Острожани	154	с. Вільхи	334
с. Охматів	155	с. Гельмязів	335
с. Павлівка	156	с. Деньги	343
с. Пугачівка	162	с. Домантово	345
с. Сабадаш	165	с. Драбівці	351
с. Скибин	166	с. Каврай	352
с. Сорочотяга	166	с. Ковтуни	355
с. Тетерівка	169	с. Крупське	356
с. Тинівка	172	с. Малинівщина	356
с. Тихий Хутір	182	с. Мелесівка	357
с. Хижня та с. Одай	186	с. Підставки	359
с. Червоний Кут	190	с. Подільське	361
с. Шуляки	194	с. Пугачівка	362

ЗВЕНИГОРОДСЬКИЙ район

с. Багачівка	197
с. Боровикове	207
с. Водяники	210
с. Гудзівка	212
с. Гусакове	213
м. Звенигородка	219
с. Княжа	242
с. Козацьке	257
с. Майданівка	268
с. Михайлівка	272
с. Моринці	277
с. Озірне	280
с. Стецівка	289
с. Тарасівка	299
с. Чемериське	307
с. Чижівка	310
с. Чичиркозівка	318
с. Юрківка	325

ЗОЛОТОНІСЬКИЙ район

с. Антипівка	328
с. Богдани	328

с. Броварки	332
с. Богуславець	333
с. Вільхи	334
с. Гельмязів	335
с. Деньги	343
с. Домантово	345
с. Драбівці	351
с. Каврай	352
с. Ковтуни	355
с. Крупське	356
с. Малинівщина	356
с. Мелесівка	357
с. Підставки	359
с. Подільське	361
с. Пугачівка	362
с. Синьооківка	366
с. Сотниківна	366
с. Софіївка	369
с. Хвильово-Сорочин	373
с. Чернечина	373
с. Чугуївка	374

КАМ'ЯНСЬКИЙ район

с. Баландине	376
с. Вербівка	378
с. Грушківка	379
м. Кам'янка	381
с. Катеринівка	383
с. Косарі	385
с. Лебедівка	386
с. Михайлівка	390
с. Пляківка	392
с. Радиванівка	392
с. Райгород	395
с. Ребедайлівка	396
с. Ревівка	397
с. Жаботино	398
с. Завадівка	398
с. Коханівка	401

с. Тимошівка	404
с. Юрчиха	407

КАНІВСЬКИЙ район

с. Беркозівка	409
с. Григорівка	409
с. Зарубенці	410
с. Межиріч	411
с. Піщальники	411
с. Потапці	412
с. Яблунів	415

КАТЕРИНОПІЛЬСЬКИЙ район

с. Бродецьке	416
с. Вербівець	416
с. Єлизаветка	417
смт Єрки	420
с. Кайтанівка	422
смт Катеринопіль	422
с. Киселівка	423
с. Мокра Калигірка	425
с. Новоселиця	429
с. Петраківка	431
с. Радчиха	432
с. Розсухуватка	435
с. Стейкове	437
с. Ступичне	437
с. Суха Калигірка	442
с. Шостаково	443
с. Ярошівка	445

КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ район

с. Виграїв	446
с. Вільхівчик	447
с. Глушки	448
с. Гута-Селищанська	448
с. Дацьки	448
с. Деренківець	449
с. Драбівка	450

с. Завадівка	456
с. Квітки	457
с. Кичинці	460
с. Комарівка	461
с. Корнилівка	461
м. Корсунь-Шевченківський	462
с. Кошмак	462
с. Миколаївка	463
с. Мирошниківка	464
с. Моринці	465
с. Нетеребка	466
с. Нова Буда	467
с. Петрушки	468
с. Пішки	468
с. Прутильці	469
с. Сахнівка	469
с. Селище	469
с. Сидорівка	470
с. Склименці	471
с. Скрипченці	472
с. Сотники	472
смт. Стеблів	473
с. Сухини	474
с. Тараща	474
с. Туркенці	475
с. Хильки	475
с. Хирівка	476
с. Черепин	476
с. Шендерівка	477
с. Яблунівка	480

ЛИСЯНСЬКИЙ район

с. Босівка	481
с. Боярка	486
с. Будище	487
с. Бужанка	488
с. Вотилівка	489
с. Ганжалівка	490
с. Дашуківка	490

с. Дібрівка	491	с. Княжики	563
с. Журжинці	492	с. Копіювата	564
с. Кам'яний Брід	494	с. Коритня	566
с. Кучківка	495	с. Леськове	567
смт Лисянка	498	с. Лукашівка	568
с. Михайлівка	514	с. Матвіїха	571
с. Орли	514	с. Нове Місто	573
с. Петрівська Гута	515	с. Новосілка	574
с. Писарівка	517	с. Петрівка (Хейлове)	574
с. Почапинці	518	с. Половинчик	575
с. Ріпки	518	с. Попудня	576
с. Рубаний Міст	520	с. Сарни	578
с. Семенівка	521	с. Сатанівка	579
с. Смільчинці	521	с. Степівка (Конело-Циберманівка)	579
с. Тихонівка	522	с. Тарнава	580
с. Товсті Роги	525	с. Теолин	581
с. Федюківка	526	с. Терлиця	581
с. Чаплинка	528	с. Халаїдове	582
с. Шестеринці	529	с. Цибулів	584
с. Шубині Стави	531	с. Чапаєвка (Панський Міст)	586
с. Шушківка	535	с. Шабастівка	587
с. Яблунівка	535	с. Шарнопіль	588

МАНЬКІВСЬКИЙ район

смт Маньківка	545
с. Жолудьково	545
с. Кишанівка	546
с. Чорна Кам'янка	546

МОНАСТИРИЩЕНСЬКИЙ район

с. Берестівець (Аврамівка)	551
с. Бачурино	551
с. Владиславчик	552
с. Дібрівка	553
с. Долинка	554
с. Зарубинці	555
с. Зюбриха	555
с. Івахни	556
с. Княжа Криниця	561

СМІЛЯНСЬКИЙ район

с. Березняки	590
с. Будки	592
с. Велика Яблунівка	592
с. Голов'ятино	593
с. Гуляй-Городок	594
с. Залевки	594
с. Ковалиха	595
с. Костянтинівка	596
с. Куцівка	597
с. Макіївка	600
с. Мала Смілянка	602
с. Мале Старосілля	603
с. Малий Бузуків	603
с. Мельниківка	605
с. Миколаївка	605

с. Носачів	606
с. Пастирське	610
с. Плєскачівка	612
с. Попівка	614
с. Ротмістрівка	614
с. Самгородок	615
с. Санжариха	616
с. Сердюківка	618
с. Сунки	620
с. Ташлик	622
с. Теклине та с. Балаклея	626
с. Шевченка	627

ТАЛЬНІВСЬКИЙ район

с. Білашки та Левада	628
с. Веселий Кут	629
с. Вишнопіль	631
с. Гуляйка	640
с. Заліське	641
с. Зеленьків	658
с. Кобринове	661
с. Колодисте	665
с. Корсунка	667
с. Лащова	671
с. Лісове (Беренка)	675
с. Лісове (Янківка)	678
с. Лоташеве	686
с. Мошурів	688
с. Павлівка Перша	699
с. Піщана	707
с. Поташ	709
с. Романівка	710
с. Соколівочка	712
с. Тальянки	715

Зміст

ЗВЕРНЕННЯ РЕДКОЛЕГІЇ	5
<i>Василь МЕЛЬНИЧЕНКО, Тетяна Клименко</i> ТРАГЕДІЯ НЕЗНИЩЕНОГО ДУХУ	8
Розділ I МАРТИРОЛОГ	15
Розділ II ДОКУМЕНТИ	723
Розділ III СВІДЧЕННЯ ОЧЕВИДЦІВ	803
Розділ IV ФОТОКОПІЇ ДОКУМЕНТІВ ТА СВІДЧЕНЬ	853
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	1189
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК	1194

**УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**Національна книга пам'яті жертв голодомору
1932-1933 років в Україні.
Черкаська область. Частина I.**

Редакційна колегія:

Гаман П.І. (голова редколегії), Чабан А.Ю. (заступник голови редколегії), Левицька Е.А. (заступник голови редколегії), Барчук А.В., Гвоздик В.І., Захарченко В.І., Жук П.М. (секретар редколегії), Каплій М.В., Клименко Т.А., Кріпак В.В., Кулеша В.О., Масненко В.В., Негода М.Ф., Пахаренко В.І., Солодар О.І., Яворський І.Ю.

Упорядники:

Левицька Е.А., Захарченко В.І., Жук П.М.,
Клименко Т.А., Рубцова В.Г., Титаренко О.М.

Відповідальний редактор:

Жук П.М.

Літературні редактори:

Захарченко В.І., Мельниченко В.М.

Коректори:

Рубцова В.Г., Кривенко С.І.

Комп'ютерна верстка:

Мочалова В.І.

Підп. до друку 5.11.2008
Формат 60х90/8. Папір офсет. Гарнітура Pragmatica.
Умов. друк. арк. 106,86. Обл.-вид. арк. 98,06
Вид. №915 . Наклад 3000 прим.

Видавець: Чабаненко Ю.А.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
серія ДК №1898 від 11.08.2004 р.
Україна, м.Черкаси, вул.О.Дашкевича, 39
Тел: 8/0472/45-99-84
E-mail: office@2upost.com

Друк